

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇEVRE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇEVRE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YETİŞKİNLERİN ÇEVRE KORUMA KONUSUNDAKİ
BİLGİ VE TUTUM DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI:
FOÇA ÖRNEĞİ

Özgür KINALI

İZMİR
2014

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ
ÇEVRE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇEVRE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YETİŞKİNLERİN ÇEVRE KORUMA KONUSUNDAKİ
BİLGİ VE TUTUM DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI:
FOÇA ÖRNEĞİ**

Özgür KINALI

Danışman:

Doç. Dr. Halil AYDIN

İZMİR

2014

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yetişkinlerin Çevre Koruma Konusundaki Bilgi Ve Tutum Düzeylerinin Saptanması: Foça Örneği” adlı çalışmanın tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynak dizininde gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23/06/2014

Özgür KINALI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından evre Eğitimi Anabilim Dalı evre Eğitimi Y¼ksek Lisans Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

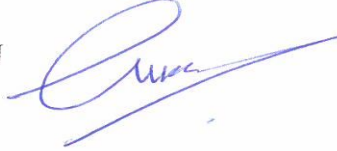
Başkan Doç. Dr. Halil AYDIN

¼ye Doç. Dr. Ali G¼nay BALIM

¼ye Yrd. Doç. Dr. İlker UğULU

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

23/06/2014

Doç. Dr. Ali G¼nay BALIM
Enstit¼ M¼d¼r¼

014

Ulusal Tez Merkezi | Tez Form Yazdır

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10045264
Yazar Adı / Soyadı	ÖZGÜR KINALI
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 51418796764
Telefon	5413656694
E-Posta	ozgur_3543@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Yetişkinlerin Çevre Koruma Konusundaki Bilgi ve Tutum Düzeylerinin Saptanması: Foça Örneği
Tezin Tercümesi	Determining Adults' Knowledge and Attitudes Towards Environmental Protection : The Sample of Foça
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Eğitim Bilimleri Bölümü
Anabilim Dalı	Çevre Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2014
Sayfa	164
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. HALİL AYDIN 20555247606
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	24 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 17.07.2016 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.
NOT: Ertelme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

17.07.2014

İmza:

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimim süresince sabır ve ilgisine hayranlık duyduğum, yapıcı eleştirileriyle çalışmam boyunca beni en doğru şekilde yönlendiren, bu araştırmanın var olmasında en önemli paya sahip olan, en yoğun olduğu anlarda dahi değerli zamanını benden hiç esirgemeyen kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Halil AYDIN'a saygılarımı ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca ders ve kaynak konusunda yardımını gördüğüm her biri alanında uzman kıymetli birer insan olan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. İbrahim ATALAY'a, Prof. Dr. Süleyman BAŞLAR'a, Prof. Dr. Yunus DOĞAN'a, Doç. Dr. Ali Günay BALIM'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimi ders aşamasında gerekli izin ve hassasiyeti gösteren başta Foça İlçe Milli Eğitim Müdürü sayın Celal YILDIZ'a, çalıştığım idareci arkadaşlara, anketlerin uygulanması konusunda yardımlarını esirgemeyen Foça Halk Eğitim Merkezi idarecilerine ve öğretmenlerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmaların analiz ve değerlendirme kısmında desteklerini esirgemeyen çok değerli öğretmen arkadaşlarım Muammer DOĞRU, Behram ÇETİN, Şenay SOYTÜRK, Hilmi ÇERİ'ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Son olarak, tüm hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan, benden hiçbir fedakârlıklarını esirgemeyen kendilerine haklarını ödeyemeyeceğimi düşündüğüm, en zor anlarında bile beni desteklemekten vazgeçmeyen sevgili aileme en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım...

Özgür KINALI

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni.....	i
Teşekkür.....	ii
İçindekiler.....	iii
Tablolar Listesi.....	x
Şekiller Listesi.....	xiii
Ekler Listesi.....	xiv
Özet.....	xv
Abstract.....	xvi

Bölüm I

Giriş	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi.....	4
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	5
1.4. Alt Problemler.....	7
1.5. Sayıtlar.....	7
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Tanımlar.....	8
1.8. Kısaltmalar.....	9

Bölüm II

İlgili Yayın ve Araştırmalar	10
2.1. Çevre Eğitimi ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar.....	10
2.2. Çevre Eğitimi İle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar.....	16

Bölüm III

Yöntem	19
1. Araştırma Modeli	19
3.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi.....	20
3.3. Veri Toplama Araçları.....	20
3.4. Verilerin Çözümleme Teknikleri.....	24

Bölüm IV

Bulgular ve Yorumlar	26
4.1.Araştırmaya Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	26
4.1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	26
4.1.2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı	27
4.1.3. Katılımcıların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	28
4.1.4.Katılımcıların Çalıştığı Kurum Durumuna Göre Dağılımı	29
4.2.Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Çevre Tutum Ölçeği” İfadelerine Verdiği Cevaplara ait Bulgular.....	30
4.2.1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların 1. Alt boyuta İlişkin Cevaplardan Elde Edilen Bulgular.....	30
4.2.2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların 2. Alt boyutu İlişkin Cevaplardan Elde Edilen Bulgular.....	34
4.2.3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların 3. Alt boyuta İlişkin Cevaplardan Elde Edilen Bulgular.....	38

4.2.4. Araştırmaya Katılan Katılımcıların 4. Alt boyuta İlişkin Edilen Bulgular.....	42
4.2.5. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Ortalamaları.....	44
4.2.6. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	46
4.2.6.1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	46
4.2.6.2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı	49
4.2.6.3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	53
4.2.6.4. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Çalıştığı Kuruma Göre Dağılımı.....	59
4.3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Çevre Sorunları Bilgi Anketi” İfadelerine Verdiği Cevaplara ait Bulgular.....	63
4.3.1. Çevre Sorunları Bilgi Anketi Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizleri	63
4.3.1.1. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 1. sorunun Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi.....	63

4.3.1.2. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. sorunun	
Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	65
4.3.1.3 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 3. sorunun	
Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	66
4.3.1.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. sorunun	
Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	67
4.3.1.5.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 5. sorunun	
Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	69
4.3.1.6.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 6. sorunun	
Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	70
4.3.1.7.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 7.sorunun	
Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizleri	72
4.3.2. Çevre Sorunları Bilgi Anketi Yaş Değişkenine Göre İlişkin	
Ki-kare Analizleri	73
4.3.2.1. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 1. sorunun	
Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi.....	73

4.3.2.2. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. sorunun	
Yaş Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	75
4.3.2.3. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 3. sorunun	
Yaş Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	77
4.3.2.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. sorunun	
Yaş Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	79
4.3.2.5. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 5. sorunun	
Yaş Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	82
4.3.2.6. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 6. sorunun	
Yaş Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	84
4.3.2.7. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 7. sorunun	
Yaş Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizleri.....	87
4.3.3. Çevre Sorunları Bilgi Anketi Öğrenim Durumuna Göre İlişkin	
Ki-kare Analizleri	89
4.3.3.1. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 1. sorunun	
Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-kare Analizi.....	89

4.3.3.2. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. sorunun	
Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	91
4.3.3.3. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 3. sorunun	
Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	93
4.3.3.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. sorunun	
Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	95
4.3.3.5.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 5. sorunun	
Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	97
4.3.3.6.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 6. sorunun	
Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	99
4.3.3.7.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 7.sorunun	
Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-kare Analizleri	102
4.3.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketi Çalıştığı Kurum Göre İlişkin	
Ki-kare Analizleri	104
4.3.4.1. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 1. sorunun	
Çalıştığı Kurum İlişkin Ki-kare Analizi.....	104

4.3.4.2. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. sorunun	
Çalıştığı Kurum Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	106
4.3.4.3. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 3. sorunun	
Çalıştığı Kurum Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	108
4.3.4.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. sorunun	
Çalıştığı Kurum Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	109
4.3.4.5.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 5. sorunun	
Çalıştığı Kurum Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	111
4.3.4.6.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 6. sorunun	
Çalıştığı Kurum Göre İlişkin Ki-kare Analizi.....	113
4.3.4.7.Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 7.sorunun	
Çalıştığı Kurum Göre İlişkin Ki-kare Analizleri	116

Bölüm V

Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	118
5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	118
5.2. Öneriler.....	130
Kaynakça.....	132
Ekler.....	139

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	26
Tablo 4.2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı.....	27
Tablo 4.3. Katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı.....	28
Tablo 4.4 Katılımcıların Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre Dağılım.....	29
Tablo 4.5. Katılımcıların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapları Dağılımları.....	31
Tablo 4.6. Katılan Katılımcıların “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları.....	35
Tablo 4.7. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları.....	39
Tablo 4.8. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları.....	43
Tablo 4.9. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Ortalamaları.....	45
Tablo 4.10. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları	48
Tablo 4.11. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları.....	50
Tablo 4.12. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları.....	56
Tablo 4.13. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Çalıştığı Kuruma Göre Ortalamaları.....	59
Tablo 4.14: Katılımcılara Göre En Önemli Çevre Sorunu Nedir? Sorusu İle Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 4.15. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir? Sorusu ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	65
Tablo 4.16. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	67
Tablo 4.17. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunur sorusuna verilen cevaplar ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	68

Tablo 4.18. Katılımcılara Göre çevre konusunda Yakın Hissedilen Görüş ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	69
Tablo 4.19. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	71
Tablo 4.20. Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	72
Tablo 4.21. Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu ile Yaş Arasındaki İlişki.....	74
Tablo 4.22. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu ile Yaş Arasındaki İlişki	76
Tablo 4.23. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Yaş Arasındaki İlişki.....	79
Tablo 4.24. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey ile Yaş Arasındaki İlişki.....	81
Tablo 4.25. Katılımcılara Göre çevre konusundaki Yakın Hissettiği Görüş ile Yaş Arasındaki İlişki	83
Tablo 4.26. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Yaş Arasındaki İlişki.....	85
Tablo 4.27. Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Yaş Arasındaki İlişki.....	88
Tablo 4.28. Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	90
Tablo 4.29. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	92
Tablo 4.30. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	94
Tablo 4.31. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	96
Tablo 4.32. Katılımcılara Göre çevre konusunda Yakın Hissettiği Görüş ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	98
Tablo 4.33. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	100

Tablo 4.34. Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	103
Tablo 4.35. Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	105
Tablo 4.36. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	107
Tablo 4.37. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	108
Tablo 4.38. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	110
Tablo 4.39. Katılımcılara Göre çevre konusunda Yakın Hissettiği Görüş ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	112
Tablo 4.40. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	115
Tablo 4.41 Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki.....	116

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	27
Şekil 4.2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı.....	28
Şekil 4.3. Katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı.....	29
Şekil 4.4 Katılımcıların Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre Dağılımı.....	30
Şekil 4.5. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Ortalamaları	46
Şekil 4.6. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları.....	49
Şekil 4.7. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları.....	53
Şekil 4.8 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları.....	58
Şekil 4.9. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Çalıştığı Kuruma Göre Ortalamaları.....	62

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	139
Ek 2. Çevre Sorunları Bilgi Anketi.....	140
Ek 3. Çevresel Tutum Ölçeği.....	142
Ek 4. Araştırma İzni.....	145

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, örgün ve yaygın eğitim yoluyla verilen çevre eğitim programlarının yetişkinler üzerinde, ne kadar etkili olduğunu saptamak, hedef kitlenin bilgi ve tutum düzeylerini belirlemek, örgün ve yaygın eğitim faaliyetlerinin topluma yansımalarını ortaya koymaktır.

Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılı güz yarısında İzmir ili Foça Halk Eğitim Merkezinde çeşitli mesleki ve kişisel gelişim kurslarına katılan 468 yetişkinle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama araçları olarak, Çevre Sorunları Bilgi Anketi (ÇSBA), Çevre Tutum Ölçeği (ÇTÖ) ve demografik özellikleri belirlemeye yönelik kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler, SPSS 21.0 istatistik paket programı aracılığı ile çözümlenmiştir. Araştırmamız sonucu toplanan verilerden Çevre Tutum Ölçeği (ÇTÖ)'nin genel güvenilirliği Cronbach's Alpha Katsayısı 0,886 olarak yüksek bulunmuştur.

Araştırmanın sonucunda yetişkinlerin yaş ve eğitim düzeyi arttıkça çevreye yönelik tutumların ve bilgi düzeyinin arttığı görülmüştür. Bununla birlikte bayanların çevreye yönelik bilgi ve tutumlarının erkeklere göre yüksek olduğu, devlet kurumlarında çalışanların özel sektöre göre bilgi ve tutum yönünden daha yüksek seviyede olduğu gibi bazı anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Eğitimi, Çevre Eğitimi, Çevre Sorunları, Çevre Bilinci

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the effect of the environmental education programmes which are given through formal and informal education on adults; to determine the target audiences' knowledge and attitude level; to define the reflection of formal and informal education activities upon the society.

The research has been carried out during the fall term in 2013-2014 education and academic year with 468 adults who have participated in different technical and personal development programs in Foça Public Education Center in İzmir.

Environmental Problems Information Survey (EPIS), Environmental Attitude Scale (EAS) and personal data form to identify demographic characteristics have been used as tools for data collection for the research. The collected data in the research have been analyzed through SPSS 21.0 statistics package program. It has been found out that the overall reliability of Environmental Attitude Scale (EAS) is high with 0,886 in Cronbach's Alpha co-efficient.

At the end of the research it is seen that adults' attitude and knowledge levels about the environment rise as the adults' age and education level grow. Apart from that some meaningful differences are determined such as women's knowledge and attitude levels towards the environment are higher than men, and the workers in government agencies have a higher level of knowledge and attitude than the workers in private sector.

Keywords: Adult Education, Environmental Education, Environmental Problems, Environmental Consciousness

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırmada, yetişkinlerin demografik özelliklerinin çevre konusundaki bilgi ve tutum düzeyleri üzerine olan etkisi araştırılmıştır. Bu bölümde araştırmanın, problem durumuna, amacına ve önemine, problem cümlesine, alt problemlerine, sayıtlılarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

Canlı yaşamı, içinde bulunduğu ortamın bir ürünüdür. Bu yüzden çevrenin doğal etmenler ya da çeşitli beşeri müdahalelerle değişmesi o bölgede bulunan tüm canlılık faaliyetlerini de aynı oranda etkilemektedir. İnsan, çevre, kültür, ekonomi ve beşeri faaliyetler sürekli birbirleriyle etkileşim halindedirler. Dolayısıyla bu zincirin bir halkasında meydana gelen bir değişim diğerlerini de etkileyecektir. Nitekim dünya genelinde nüfus artışı, bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi insanların gereksinimlerini artırmaktadır. Bu ihtiyaçların giderilmesi için geliştirilen teknolojinin kontrolsüz kullanılmasıyla zarar gören doğal kaynakların, çevreye olan olumsuz etkilerinde de belirli oranda artışlar görülmektedir (Yılmaz, Morgil, Aktuğ ve Göbekli, 2002).

21. yüzyılda çevre konularına gösterilen hassasiyet ve bu konuda uygulanması gereken yaklaşımlar artarak önem kazanmıştır. Bunun sonucunda çevre kirlenmesi insanlığın en önemli konulardan biri olmuş, bu kirlenmenin önlenmesi ve çevrenin korunması ulusal sınırları aşan bir boyut kazanmıştır (Avinç, 1997).

Gelecek nesillerin daha sağlıklı ve güvenilir bir ortamda yaşamalarını sağlamak için çevreye duyarlı bireyler yetiştirmek, bir zorunluluk haline gelmiştir. Çevre sorunlarının ortaya çıkmasında etkili olan bireylerin, bu sorunların giderilmesinde de; üzerlerine düşen sorumlulukların neler olduğu bilincine

ulaştırılmaları gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi, ancak etkin bir evre eğitimi ile mümkün olacaktır (Altın, Bacanlı ve Yıldız, 2002).

Toplumun tüm kesimlerini evre konusunda bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, sorunların çözümünde fertlerin aktif katılımlarını sağlamak evre eğitiminin temel hedefi olmalıdır (Türkiye evre Atlası, 2004). evre ile ilgili konularda aktif katılım sağlayarak olumsuzluklara karşı tepki oluşturarak, bireysel çıkarların toplumsal çıkarlardan ayrı dşnlemeyeceği gerçeğini kavratarak yeni bir eğitim yöntemi uygulanmalıdır. Bu eğitim, örgün eğitim kurumlarında verilebildiği gibi, yaygın eğitim kurumlarında da verilmelidir (Türkiye evre Atlası, 2004).

1.1. Problem Durumu

Günümüzde, doğaya verilen zarar sonucu, insanın kararlarını ve davranışlarını yönlendiren bilginin, becerinin değişmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. İnsanın bilgi edinme biçimlerini, tutumlarını, değerlerini, davranışlarını ve yaşadığı evre ile olan çıkar ilişkilerini, anlamaya dayalı bir evre eğitimi verilmezse, ekolojik tahribatı önlemek oldukça güç olacaktır (Diduck, 1999).

Çevreye duyarlı bireylerin yetiştirilmesi amacıyla evre ile ilgili konularda aktif katılım sağlayıcı ve olumsuzluklara karşı tepki gösteren bir eğitim sistemi geliştirilmelidir (abuk ve Karacaoğlu, 2003). Birbirine saygılı, insancıl değerlere sahip bireylerin yetiştirilmesine önem verilmelidir. Böylece çevrenin tüm öğelerinin tam ve doğru olarak bilinmesi ve çevreye sahip çıkılması sağlanabilir (abuk ve Karacaoğlu, 2003).

evre duyarlılığı, evre sorunlarına karşı olumlu girişimlerde bulunmaya istekli olma biçiminde tanımlanabilir. Bu durumda bireylerde evre duyarlılığının geliştirilmesi, bilgi ve tutum düzeyinin artırılması ile mümkün olabilir. Bilgi ve tutum düzeyinin artırılması, her düzeye uygun olarak verilebilecek olan evre eğitimi ile söz konusu olabilir (abuk ve Karacaoğlu, 2003).

Yukarıda bahsedilen noktadan hareket edilerek araştırmamızın Foça'da yapılmış olmasının sebebi, doğal ve tarihi zenginliklerin korunması amacıyla 22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile özel evre Koruma Bölgesi olarak özel evre koruma bölgesi ilan edilmiş olmasındır.

Foça zel evre Koruma Bölgesi; İzmir ili, Foça ilçesinden oluşmaktadır. Foça, Ege Bölgesi'nde İzmir İline bağlı 28 ile merkezinden biridir. Batıda İzmir Körfezi, doğuda Menemen İlçesi, Kuzeyde Çandarlı Körfezi ile çevrili olan yerleşim alanı İzmir'e yaklaşık 70 km uzaklıktadır. Foça zel evre Koruma Bölgesi 227 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Foça'ya bağlı bir bucak ile 5 adet köy bulunmaktadır.

Foça' nın belgelere dayanan 3000 yıllık bir tarihi vardır. Bölge, antik dönemde "Phokaia" ismini taşıyordu ve İyon yerleşmelerinin en önemlilerinden biriydi. Bugünkü batı uygarlığının temelleri İ.Ö. 6. yy da İyonya'da atılmıştır. Foça'da İyon, Pers, Roma, Bizans ve Osmanlı medeniyetlerden kalmış, tarihi ve turistik özelliği olan birçok yapı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları: Taş Ev (M.Ö.4.yy.da yapılmış bir anıt mezarıdır), Kyme antik kenti, Dışkale (iç kısımlarında Türk Hamamı kalıntıları bulunmaktadır.1678'de yapılmıştır), Ağalar Konağı (19.yy.dan kalma konakta Atatürk de misafir edilmiştir), Őeytan Hamamı (antik çağda yapılmış bir aile mezarıdır), Sur ve Beşkapılar (ortaçağdan kalmıştır), Fatih Camii (1455), Osmanlı mezarlığı (1520-1566), Hafız Süleyman Mescidi'dir. Foça antik çağda bir seramik merkezidir. Arkeolojik kazılarda özellikle Grek ve Roma dönemlerine ait bol miktarda seramik buluntulara rastlanması yörede bu sanat dalının gelenekselleştiğinin bir kanıtıdır (Aksu, 1985).

Bölgenin taşıdığı önemin büyük bölümü binlerce yıldır burada yaşayan ve hatta ilçeye adını veren foklardan kaynaklanmaktadır. *Monachus monachus* (Akdeniz keşiş foku) bugün dünya üzerinde yaklaşık 400 adet kalmış olup nesli tehlike altında olan türler arasına girmektedir (Aksu, 1985). Türkiye kıyılarındaki sayısının ise 100'den az olduğu tahmin edilmektedir. Orak Adasının batı kıyısını oluşturan Siren Kayalıkları fokların üremek ve yavrulamak amacıyla kullandıkları mağaralar açısından hayati öneme sahiptir. Bölgedeki kıyılar zengin balık stokları ve deniz sığlıkları yönleriyle de foklar için en uygun habitatlardan birisi olarak bilinmektedir (Aksu, 1985).

1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi

İnsan yaşamı çeşitli dengeler üzerine kurulmuştur. İnsanın çevresiyle oluşturduğu doğal dengeyi meydana getiren zincirin halkalarında meydana gelen kopmalar, zincirin tümünü etkileyip, bu dengenin bozulmasına sebep olmakta ve çevre sorunlarını oluşturmaktadır (Yıldız, Sipahioğlu ve Yılmaz, 2000).

Çevre sorunları insan varlığını tehdit ettiği gibi dünyamızı da yaşanmaz hale getirmektedir. Bu büyük felaketin zararlarını en az düzeye indirebilmek için insanoğlunun çevreye yönelik şimdiki ve gelecekteki alışlagelmiş düşünce ve davranışlardan vazgeçmesiyle olacaktır. Bu yüzden, insanoğlu hiç zaman kaybetmeden, söz konusu çevre problemlerine çözüm bulmak için üzerlerine düşeni yapmak zorundadırlar. Günümüzde, çevre problemleri sadece teknoloji ile veya mevcut yasalarla çözülebilecek bir problem değildir. Bu, ancak eğitim yoluyla davranışların değişmesi ile mümkündür (Erten, 2003).

Çevre konusunda başarılı sonuçlar alınması insan unsuruna bağlıdır çünkü çevrenin en önemli konusu insandır. Çevrenin korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi konularında gösterilen çabaların hepsinin ortak amacı insanların daha sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkının sağlanması düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bunu sağlayacak olan da insanın kendisidir. Bu nedenle insan kaynağı geliştirilip gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasıyla çevre konusunda başarı sağlanabilir (Ünlü, 1995).

Yapılan pek çok araştırmada, çocuğun aile çevresinde ilk edindiği tecrübelerinin kişiliğinin gelişmesinde etkili olduğu görülmüştür. Çocukluğun ilk dönemlerinde çocukların anne babasının kişiliğine büründükleri, hatta onların rolünü oynadıkları bilinen bir gerçektir.

Bu nedenle çevre konusunda sadece çocukları değil yetişkinleri de eğitmek, çevre korumanın önemini anlatmak, çevre eğitimini yaşamlarında sadece teorik değil pratik ve aktif olarak olayın içerisine katmak, verilen bu eğitimin bir sorumluluk olduğunu ve yaşamlarının her döneminde bir alışkanlık halinde taşımalarını

sağlamak gerekir (DPT, 2004). İşte tam bu noktada çevre eğitimi önemli bir değer kazanmaktadır.

Çünkü bir süreç olarak tanımlayabileceğimiz çevre eğitimi, yaşamın niteliklerini iyileştirme amacı doğrultusunda, insanlara karşılaştıkları çevre sorunlarının çözümünde beceriler kazandırarak hakkını geçirmeyi hedefler yaşama (Kavruk, 2002). Çevre eğitimi yalnızca bilgi vermek ve sorumluluk kazandırmakla sınırlı kalmamalı, davranışta da değişiklik yaratmalıdır.

Çevre eğitimi konusunda yetişkinlere önemli görevler düşmektedir. Örneğin, doğal ve insan yapısı çevreyi korumak, çevre sorunlarına karşı kendisinin ve diğer insanların ilgi ve dikkatini çekmek, sorunların çözümü için bilgi ve davranışları öğrenmek, tarihi ve kültürel mirasın korunmasını gelecek nesillere öğretmek, doğaya sevgi ve saygıyla yaklaşılması gerektiğini çocuklara ve diğer insanlara benimsetmek bu görevlerden bazıları olarak sayılabilir (Egeli, 1996).

Yetişkinler için çevre eğitimine yönelik çalışmalar ilk defa 1997 yılında Hamburg'da düzenlenen Uluslararası Yetişkinler Eğitimi Konferansı'nda ele alınmıştır (UNESCO, 1997). Bu konferansta yetişkinler için çevre eğitiminin en önemli amacı, sosyal ve çevresel problemlerin birbiriyle ilişkilendirilmesi ve ekolojik problemlerin günlük hayat içerisindeki öneminin aktarılması olarak belirlenmiştir .

Bu Konferans'ta, yaşanan çevre problemlerinin çözümü ancak insan-doğa ilişkisinin bilimsel ve teknolojik temellerine dayandırılmasının yanı sıra bu ilişkinin sosyal, ekonomik ve politik boyutlarına dayandırılarak yeniden biçimlendirilmesiyle ve halkın bu sorunların çözümüne katılımının sağlanmasıyla olacağı ve bunun sağlanmasında çevre eğitiminin ve "çevre okur-yazarlığı"nın yerinin çok önemli olduğu vurgulanmıştır (UNESCO, 1997; Federighi, 1999).

Ülkemizde çevreye yönelik eğitim Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından örgün ve yaygın eğitim yoluyla verilmektedir. MEB örgün eğitimle daha çok öğrenim çağındaki çocuk ve gençlere çevre eğitimi verirken, yaygın eğitimle de daha çok yetişkinler hedef kitle olarak yer almaktadır.

Ayrıca ülkemizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman Bakanlığı başta olmak üzere Sağlık Bakanlığı ve diğer bakanlıklar ile bazı devlet ve özel medya kurumları tarafından da çevre eğitime yönelik eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerde de yine hedef kitle olarak toplumun tüm fertleri ele alınsa da genellikle bu eğitimlerin hedef kitlesini yetişkinler oluşturmaktadır.

Yukarıda saydığımız kurum ve kuruluşların haricinde özel ve resmi medya kuruluşları da çevre bilincini artırmaya yönelik yayınlar yoluyla çevre eğitime katkı sağlamaktadır. Televizyon kanallarında özellikle uluslararası ödül almış belgeseller ile doğal yaşama ait çevreyle ilgili unsurların birbiriyle ilişkisini gösteren belgesellerin yayınlanması bu duruma örnek olarak verilebilir. Ayrıca yine çoğunlukla bakanlıklar tarafından hazırlanan “Kamu Spotu” adı altında yapılan bazı yayınlarda çevre sorunlarına ait kısa film, sesli yayın ve alt yazılar ile bu kanallar yaygın çevre eğitime destek sağlamaktadır. Bu anlamda yapılan yayınların hedef kitlesi de yine ağırlıklı olarak yetişkinler olmaktadır.

Çevre eğitime destek sağlayan diğer bir grup ise kısaca sivil toplum kuruluşu (STK) olarak isimlendirdiğimiz bazı sivil vakıf ve derneklerdir. Bu STK’lar daha çok gönüllülük esasına dayanan kuruluşlar olup düzenledikleri çevre eğitime yönelik seminerler, konferanslar ve paneller gibi etkinlikler ya da yaz okulu doğa okulu gibi uygulamalarla yaygın eğitim çerçevesinde çevre eğitime katkılar sağlamaktadırlar. STK’ların hedef kitlesi de yine toplumun geneli olsa da daha çok etkinliğe ya da STK’nın yapısına göre farklılıklar göstermektedir. Bazı STK’lar sadece gençleri ve çocukları hedeflerken bazıları sadece yetişkinleri veya toplumun genelini hedeflemektedirler.

Bu yaklaşımdan hareketle bu çalışmanın amacı, örgün ve yaygın eğitim yoluyla toplumu oluşturan fertlere hayatları boyunca verilmiş olan çevre eğitim uygulamalarının, yetişkinlik seviyesinde ne kadar etkili olduğunu saptamak, hedef kitle olan yetişkinlerin çevre koruma ile ilgili bilgi ve tutum düzeylerini belirlemektir.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler ışığında toplumun çevre koruma konusundaki bilgi ve tutum düzeylerinin tespit edilmesiyle örgün ve yaygın eğitim

faaliyetlerinin topluma yansması ortaya konulabilecek ve bundan sonraki çevre eğitimine yönelik yeni planlamalara ışık tutabilecektir.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Yetişkinlerin çevre korumaya yönelik bilgi ve tutum düzeyleri nedir?

Yukarıda belirtilen problem cümlesine bağlı olarak çalışmanın alt problemleri şunlardır.

1.4. Alt Problemler

1. Yetişkinler çevre korumaya yönelik nasıl bir tutum düzeyine sahiptir?
2. Yetişkinlerin çevre koruma konusundaki bilgi düzeyleri nedir?
3. Yetişkinlerin çevre koruma tutum düzeyleri ile demografik özellikler arasında anlamlı ilişki var mıdır?
4. Yetişkinlerin çevre koruma bilgi düzeyleri ile demografik özellikler arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.5. Sayıtlar

1. Araştırma grubundaki yetişkinlerin ölçme araçlarına verdiği cevapların gerçek görüşlerini yansıttığı kabul edilecektir.
2. Çalışma konusuyla ilgili olası gelişmelerin tüm katılımcıları aynı derecede etkileyeceği varsayılacaktır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma Foça ilçesinde yaşayan yetişkinlerle sınırlıdır
2. Çalışma 2013–2014 eğitim öğretim yılı güz döneminde toplanan verilerle sınırlıdır.
3. Araştırma 18 yaş ve üzerinde olan yetişkinlerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Çevre: Canlıların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gereken tüm hayatsal faaliyetlerini sürdürdüğü ortam ya da koşullardır (Ünlü, 1995).

Çevre Bilinci: Bireylerin veya toplumların çevreyle, dengeli bir şekilde ilişkilerde bulunabilmesi için sahip olması gereken davranış, tutum ve düşünce şeklidir (Özdemir, 2004).

Çevre eğitimi: Toplumun tüm kesimlerinde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, kalıcı ve olumlu davranış değişikliklerinin kazandırılması ve doğal, tarihi, kültürel, sosyo-estetik değerlerin korunması, aktif olarak katılımın sağlanması ve sorunların çözümünde görev alma olarak tanımlanabilir (Türkiye Çevre Atlası, 2004).

Yetişkin Eğitimi: Herhangi bir nedenle eğitimini yarıda bırakmış ya da hiç devam edememiş yetişkin olarak kabul edilen bireylere, iş yaşamlarındaki verimliliği artırmak, yaşam düzeylerini yükseltmek, yeni bilgiler kazandırmak ve kişisel yeteneklerini geliştirmek amacıyla okul dışında verilen düzenli ve planlı etkinliklerin tümüdür (Demirel, 1987).

Tutum: Bireyin sahip olduğu değerler dizgisine bağlı olarak bir simgeyi, bir nesneyi, bir kişiyi veya dünyayı iyi ya da kötü, yararlı ya da zararlı yönleriyle algıladığı bir ön düşünce biçimidir (Tavşancıl, 2005).

Çevre sorunları: Çevrenin doğal dengesini bozan, canlılar üzerinde yıkıcı etkilenmeler oluşturan bozulmalardır (Hiçyılmaz ve Türkkuşu, 1987).

Çevre Duyarlılığı: Bireylerin çevre sorunlarına bakış açılarındaki hassasiyet ve çevreye olan ilgileridir (Geray,1997).

1.8. Kısaltmalar

BEF: Buca Eğitim Fakültesi

ÇSBA: Çevre Sorunları Bilgi Anketi

ÇTÖ: Çevre Tutum Ölçeği

DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi

DPT Devlet Planlama Teşkilatı

MEB Milli Eğitim Bakanlığı

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çevre eğitimi ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan çalışmalarla ilgili yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Çevre Eğitimi ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

Yalçın (1993), “Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi” adlı tezinde, çevre duyarlılığı ve bilincinin oluşturulması, çevre eğitiminin nasıl verilmesi ve ülkemiz eğitim sisteminde bu konuda neler yapılması gerektiği üzerinde durmuştur. Çevre eğitiminin tüm kesimlere yönelik olmasını, bu konuda ise yerel yönetim, gönüllü kuruluşlar ile basın ve yayın kuruluşlarını konuya destek ve teşvik vermeleri gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Akış (1994), “Kuzey Kıbrıs’ta Çevre Bilinci” adlı çalışmasında çevre bilincinin düzeyini araştırmak amacıyla Kuzey Kıbrıs’ta 409 kişi üzerinde çevreye yönelik tutum anketi uygulamıştır. Akış (1994)’un çalışmasında araştırmaya katılanların kendilerini çevreye duyarlı olarak tanımlamış olduklarını ancak gündelik hayatta çevreyi korumak için hemen hemen hiç çaba göstermediklerini tespit etmiştir. Kuzey Kıbrıs’ta gelişmiş bir çevre bilincinden söz edilmeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

Ungar, (1994)’ a göre giderek bozulan çevrenin korunabilmesi, devlete bu yönde baskı yapabilecek düzeyde bir kamu bilincinin ve güçlü bir talebin

yaratılmasına bağlıdır. Fakat çevreci görüşe sahip olan bilgi ve tutum düzeyinin yüksek olduğu tespit edilen insanların ve grupların pratikte çoğu kez çevreye duyarlı davranmadıklarını sergileyen pek çok araştırma sonucu birbirlerini destekler niteliktedir.

Ayrıca yapılan kimi araştırmalara göre, çevreye duyarlı olduğunu söyleyen insanların pek çoğunun, çevreyi korumak için parasal bir bedel ödemekten veya gündelik hayatlarında bir değişiklik yapmaktan kaçındıkları sonucuna varılmıştır (Derksen ve Gartrell, 1993).

Sam (2010), “Üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin çevre risk algıları ve çevresel tutumlarının çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği ve çevresel risk algısı ile çevresel tutum arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların çevresel tutum ölçeğinde yer alan “ozon tabakasının incilmesi” ve “radyasyon” gibi tüm insanlığı ilgilendiren güncel sorunlara yüksek düzeyde katıldıklarını tespit etmiş, dolayısıyla çevre konusunda duyarlılıklarının yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Bahar (2000), üniversite öğrencisi 200 kişiden oluşan bir grupla yaptığı çalışmada öğrencilerin ozon tabakası ve sera etkisi gibi konulardaki bilgi düzeylerini araştırmıştır. Sonuç olarak bu öğrencilerin çoğunun “Çevre Bilimi” dersini almadan önce ozon tabakasının delinmesi ve sera etkisi gibi dünya kamuoyunu en çok ilgilendiren konulardan ya hiç haberdar olmadığını ya da yanlış bilgilere sahip olduğunu bulmuştur. Bu öğrencilerden bir kısmının lisede “Çevre ve İnsan” dersini almış olmalarını ise daha da şaşırtıcı bulmuştur.

Altın (2001), öğretmen adaylarının çevre ve çevre sorunlarına karşı genel olarak olumlu bir tutum sergilediklerini, cinsiyete göre tutumlarında farklılık olmadığını fakat sosyoekonomik düzey yükseldikçe çevreye yönelik tutumlarında daha olumlu olduğunu tespit etmiştir.

Baş (2010), “İlköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının değerlendirilmesi” adlı çalışmada ilköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarını, çevre problemlerine karşı farkındalık, bireysel sorumluluklara karşı farkındalık, çözümlere karşı genel farkındalık, ulusal çevre problemlerine karşı

farkındalık olmak üzere dört değişkene bağlı olarak cinsiyet, sınıf, ebeveynlerin meslekleri ve ebeveynlerin eğitim seviyesine gore incelenmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde ogrencilerin yanıtlarının frekans dağılımı, ogrencilerin genel, ulusal evre problemleri ve evreye karşı bireysel sorumluluklarının farkında olduklarını gostermiştir.

Akbyay ve arkadaşları (2011), alışmasında evre duyarlılığını yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi mesleğinde etki edebileceğini duşunmuş ve mesleklerle evreye duyarlılık arasında bir ilişkinin olduğunu saptamıştır. Bulgulara gore sabit gelirli olarak kabul edilen memur, işçi ve emekli statusundeki kişilerin diğer gruplara gore daha duyarlı olduğunu belirlemiştir.

şama (2003), “ogretmen Adaylarının evreye Yonelik Tutumları” adlı alışmasında ogrencilerin evreye yonelik tutumlarının, cinsiyet, ogrenim gordukleri bolum ve sınıf duzeyi, yaşadıkları yer, ailelerinin eğitim duzeyi ve geliri ile ilişkili olup olmadığını araştırmıştır. Sonuç olarak da kız ve erkek ogrencilerin evre sorunlarına yonelik tutum puanlarında kız ogrencilerin evresel tutumları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

ozdemir (1988)’ in yaptığı bir araştırmada ise kadınların eğitim duzeyi duştuke evresel duyarlılıklarının azaldığı bulgusuna dikkat çekmiştir.

Tuncer ve Arkadaşları (2009), ogretmen adaylarından oluşan bir orneklem grubunun evre okuryazarlığı duzeyi araştırılmıştır. Çalışma sonunda ogretmen adaylarının evre okuryazarlığı değişkenlerinden olan evreye yonelik tutumlarının olumlu ve evre problemleri hakkındaki kaygı duzeylerinin ise yuksek olduğu tespit edilmiştir.

Fen ve Teknoloji İle Sınıf ogretmenlerinin evre Sorunlarına Yonelik Tutum ve Goruşlerinin Belirlenmesi adlı alışmasında Aksu ve Avcı (2008) ogretmenlerden %19, 5’i evre konusunda kendilerinin duyarlılığının çok iyi olduğunu, %54, 3’u iyi olduğunu, %23, 3’u orta olduğunu, %2, 9’u yetersiz olduğunu duşunduklerini belirtmişlerdir

Tuncer ve arkadaşları (2005), “Türkiye’deki Gençlerin Çevreye Karşı Olan Tutumlarına Okul Tipi ve Cinsiyetlerinin Etkisi” adlı çalışmalarında Likert tipi 45 maddeden oluşan ve öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını ölçen bir anket hazırlamışlardır. Anket, çevresel problem farkındalığı, ulusal çevre sorunları, problemlerin çözümleri, bireysel sorumluluk farkındalığı olmak üzere 4 faktörden oluşturularak özel ve devlet okullarındaki 1497 öğrenciye uygulanmıştır. Sonuçta cinsiyet ve okul türüne bağlı olarak öğrencilerin çevresel tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Görümlü (2003), çalışmasında “Liselerde çevreye karşı duyarlılığın oluşturulmasında çevre eğitiminin önemi” incelemiştir. Araştırması sonucunda, lise öğrencilerinin çevreye, çevre sorunlarına duyarlılıklarının orta seviyede olduğu görülmüştür. Öğrencilerin az bir kısmının çevreyi korumak amacı ile bir çevreci grubun çalışmalarına katıldıkları, yine az bir kısmının TV ve radyoda çıkan çevre ile ilgili olayları takip ettikleri görülmüştür.

Çevre ve doğa ile ilgili bir süreli yayını takip edenlerin basında ve gazetelerde çevre ve çevre sorunları ile ilgili haberleri okuyanların sayısının çok az olduğu belirtilmiştir. Çevre ile ilgili kavram sorunlarına öğrencilerin yeterli cevaplar veremedikleri bulunmuştur. Üst sınıftaki öğrencilerin kavramları doğru cevaplamalarının diğerlerine göre daha yüksek oranla cevap verdikleri görülmüştür. Ayrıca lise öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının cinsiyetlere göre farklılık göstermedikleri, yası büyük öğrencilerinde çevreye karşı daha olumlu tutumlar gösterdikleri tespit edilmiştir.

Özsoy (2012), çalışmasında öğretmen adaylarının çevreye karşı tutumlarının olumlu, çevre sorunlarına karşı orta derecede farkındalık gösterdiği, genel çevre sorunlarının çözümüne yönelik olumlu tutum sergiledikleri, bireysel sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu ve ulusal çevre sorunları hakkındaki farkındalıklarının orta derecede saptamıştır.

Alan yazında yüksek öğrenim seviyesinde bulunan gençlerin çevreci davranışları üzerinde yapılan bazı çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin, Ay ve Ecevit (2005) “Çevre Bilinçli Tüketiciler” adlı çalışmalarında çevre bilinçli tüketici

davranışı ile demografik ve psikografik özelliklerin ilişkisini ortaya koymak amacıyla Celal Bayar Üniversitesinde okuyan öğrencilerin davranışları analiz edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak psikografik değişkenlerin demografik değişkenlere göre bilinçli tüketim anlamında çok daha etkin olduğunu görmüşler ve bireylerin tüketim alışkanlıklarına yönelik ilgi ve tutumlarının yüksek olduğunu tespit etmiştir.

İlköğretim öğrencilerinin çevre okuryazarlığını inceleyen bir diğer çalışmada İstanbullu (2008) öğrencilerin çevreye karşı olumlu bir tutum sergilediklerini ve insan-çevre ilişkisinin önemini farkında olduklarını saptanmıştır. Çevre okuryazarlığının unsurları arasında yapılan analiz sonucunda ise bilgi-kullanım ve tutum-ilgi arasında pozitif, düşük düzeyde, anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca tutum-kullanım arasında yüksek, kullanım-ilgi arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Yücel ve Morgil (1998) “Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması” adlı çalışmalarında ilköğretim ile başlayıp, üniversite ile son bulan eğitim ağı içinde kişide oluşabilmiş çevre ile ilgili kavramlara gösterdiği hazır bulunuşluk durumlarının tespit edilmesini amaçlamışlardır. Çalışmalarında çevre ile ilgili bireylerin hazır bulunuşluk durumlarını saptamak amacıyla üniversite düzeyindeki toplam 240 deneğe uygulanmıştır. Çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin çevre ile ilgili hazır bulunuşluklarının yetersiz olduğunu ve Türkiye’de bugüne kadar uygulanan çevre eğitiminde sistematik bir yaklaşım ve koordinasyon eksikliğinin bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Çalışkan (2002)’nin araştırmasında çevre için yetişkin eğitimi programlarının gerçekleştirilebilmesinde önemli rolü olan çevre duyarlılığının hangi etmenlerden etkilendiğini saptamaya çalışmıştır. Katılanların yarısından çoğu çevre sorunlarının çözümünde herkesin yapabileceği bir şeyler olduğu, bu sorunlarının çözümünün yalnızca kamu kuruluşlarından beklenmemesi gerektiği; hava, su ve toprağın kirlendiği; çevre sorunları ile ilgili araştırma ve eğitim için kaynak ayırmanın bir lüks olmadığı düşüncesinde olduğunu tespit etmiştir.

Alan yazın incelendiğinde, yetişkinler için çevre eğitimi alanında yapılan eğitim faaliyetlerinin etkinliklerini inceleyen az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Bu akademik çalışmalardan örneğin “Çevre Eğitiminde Yaygın Eğitimin Rolü ve Önemi” adlı çalışmasında Ilgar (2007), halk eğitim kursları, hizmet içi eğitim faaliyetleri, çiftçi eğitimleri, kadınların eğitimi, asker eğitimleri ve basın ve medya yoluyla eğitim faaliyetlerini incelemiştir. Sonuç olarak çevre eğitiminde gönüllü kurum ve kuruluşların yaygın eğitim kademesinde en önemli görevi üstlendiğini, bu sebeple bu kuruluşların üyeliklerinin artırılması ve bu kuruluşların güçlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

İbiş (2009), öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmasında, öğretmen adaylarının çevreye yönelik yüksek oranda oranla ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir görüşünü öne sürdüklerini tespit etmiştir.

Boztaş (2006), “Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Toplumlarda Çevre Sorunsalı” adlı çalışmasında çevre sorunlarının önüne geçilmesinin önce çevreyi kirleten en önemli faktör olan insandan başlanmasıyla olacağını çünkü sorunların bu hale gelmesinden insanın sorumlu olduğunu bu yüzden insanlara çevre bilincinin kazandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Çevre bilincinin ise insana ilk olarak ailede kazandırılması gerektiği, aile ortamında atılmış sağlam temellerin de ilerleyen yıllarda okullarda verilen derslerle pekiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ülkemizde çevre eğitimine yönelik yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde bu alanda yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu alanda alan yazında bulunan en önemli çalışma Sancar (2005) tarafından Ankara Üniversitesinde yapılan “Çevre için Halk Eğitiminde Japonya ve Türkiye” örneği adlı yüksek lisans tezidir.

Japonya ve Türkiye’de yaygın (halk) eğitim anlamında çevre eğitimi uygulamalarını karşılaştırdığı yüksek lisans tezinde çevre için halk eğitiminin yeterli düzeyde olmadığını rapor etmiştir (Sancar, 2005). Çalışmasında Sancar (2005), yaygın çevre eğitimi anlamında birçok alanı incelemiş, örneğin yerel yönetimlerin

çalışmalarının ülkemizde daha çok çöp toplarken ayrıştırma ve yeşil alanları çoğaltmaya yönelik bulunduğunu, yapılan çalışmaların büyük bölümünün çevre günleri, ağaç dikme gibi etkinliklerden oluştuğunu, fakat çalışmaların genelde, yetişkinlerden ziyade ilköğretim öğrencilerine yönelik olduğunu ve devamlılık göstermediğini rapor etmiştir. Ülkemizdeki halka açık çevre eğitimi için sadece konferans ve seminerler gibi düzenlemeleri içeren üniversite çalışmalarının da Japonya'dakilerle kıyaslanmayacak ölçüde kısıtlı olduğunu göstermiştir.

Öte yandan Japonya'daki belediyelerin çok faal olduğunu, çevreci lider yetiştirmeyi amaçlayan kursların düzenlenmesi ve aile ile çocuklara birlikte ve ayrı yönelen eğitim programlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını içeren yararlı çalışmalar yapıldığını bildirmiştir (Sancar, 2005). Sancar (2005), Japonya'da yerel yönetimlerin, çevre için halk eğitimi planlama ve uygulamalarına, bu konuda dünyanın önde gelen ülkelerinden geç başlamasına rağmen, bugün eğitim konusunda çok ileri gitmiş olmasının nedenini, çalışmalarda eğitici görevini üstlenebilecek çevre eğitimi için lider yetiştirme ile başlamış ve ona öncelik verilmiş olmasına bağlamıştır. Japonya'da ki üniversitelerin, çevre için halk eğitimi konusunda da önemli bir sorumluluk üstlenmiş olduğu Sancar (2005)'in çalışmasından anlaşılmaktadır.

2.2. Çevre Eğitimi İle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Pooley ve O'Connor (2000), "Çevre Eğitimi ve Tutumlar" ,adlı çalışmalarında geliştirdikleri çevresel tutum ölçeğini önceden ders verdikleri 18–55 yaş arasındaki çeşitli öğrenim geçmişleri olan 92 kişiye uygulamışlardır. Ders programları ile elde edilen bulguları karşılaştırdıklarında ise ders programlarında tutum ve davranış boyutunun ihmal edildiğini; ağırlıklı olarak çevresel bilgilere yer verildiğini sonucuna varmışlardır. Araştırma, hedef grubun çevreye karşı olan inançları, duyguları ve tutumları üzerine yoğunlaşmıştır. Elde edilen program bilgileri ve araştırma sonuçlarına göre; çevre eğitiminde amaç, ağırlıklı olarak bilgi vermek olmaması, çevreyle dost insanların yetiştirilmesi için eğitim programlarının tutum ve davranış boyutuna önem verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Uljas (2001), “Çevreye Karşı Tutum ve Davranışlar Üzerine Sosyal Kimliğin Etkisi” adlı çalışmasında sosyal kimlik ve değerlerin, çevresel tutum ve davranışlara olan etkisini araştırmıştır. 416 kişiye uygulanan ölçekte yerel ve küresel çevre sorunlarına ilişkin ifadeler verilen cevaplar incelendiğinde; Bireyin kendini ait hissettiği grubun değerlerini benimsemesi çevresel algı, tutum ve davranışlarına yön verebilmektedir. Sosyal kimlik, bireyin çevre sorunlarına ilgisi ve tutumları kadar, ailesine ilişkin tutumları üzerinde de etkili olabilmektedir görüşünü ileri sürmüşlerdir.

Knapp ve Barrie'nin (2001), Hindistan'da yaptıkları çalışmada ekoloji konusunun öğretiminde arazi gezilerinin ne derece etkili olduğunu araştırmışlardır. Bu çalışma ile bahsedilen konularda daha yüksek bir öğrenme sağlanması hedeflenmiş ve gezilere katılan 500 öğrencinin % 36'sının gezi sonrası öğrendiklerini hatırlamada daha başarılı oldukları görülmüştür.

Kilbourne ve diğerleri (2001), üniversitelerinden 386 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiş olan bir araştırma sonuçlarında, baskın sosyal paradigmanın ekonomik, politik, teknolojik boyutu ile öğrencilerin çevresel tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Baskın sosyal paradigmaya ilişkin puanlar yüksek ise çevre sorunlarına ilişkin algılarda düşüş görülmektedir. Ülkelerin çevresel tutum puanları değişiklik göstermektedir. Bu durum, ülkelerin farklı sosyo-kültürel yapıları ile açıklanabilir sonucuna ulaşmışlardır.

Manzanal (2007), üniversite öğrencilerinin çevresel tutumlarını ölçmeye yönelik olarak 20 maddeden oluşan “çevresel tutum ölçeği” ile “Çevresel Değer Envanteri”ni 159 üniversite öğrencisi üzerinde uygulamışlar ve sonuçları değerlendirmişlerdir. McDaniels vd. (1995) ise, yine üniversite öğrencilerini hedef alarak çevresel risk algısını ölçmeye çalışmışlardır. Çalışma sonucunda çevresel tutum ile çevresel değer arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Alan yazında bulunan örneklerini gördüğümüz çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, özellikle yetişkinlere yönelik çevre eğitimi ve bu eğitimin etkililiği konusunda yeterli çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu bağlamda bu çalışma yetişkinlerimizin çevreye yönelik bilgi, beceri ve tutumlarını ortaya çıkarma amacıyla alan yazındaki

bir eksikliği doldurma potansiyeline sahiptir. Ayrıca halk eğitim merkezlerinde çevre eğitimi konusunda yetişkinler üzerinde yapılan bu çalışma alanında bilinin ilk çalışma özelliğini de taşımaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, örgün ve yaygın eğitim yoluyla toplumu oluşturan fertlere hayatları boyunca verilmiş olan çevre eğitim uygulamalarının, yetişkinlik seviyesinde ne kadar etkili olduğunu saptamak, hedef kitle olan yetişkinlerin çevre koruma ile ilgili bilgi ve tutum düzeylerini belirlemektir.

Çalışmanın bu bölümü; araştırma modelinin belirlenmesi, evren ve örneklemin tasarlanması, veri toplama araçlarının belirlenmesi, araştırmada izlenen yolun ve veri çözümleme tekniklerinin açıklanmasını içermektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur. Bilinmek istenen şey meydana vardır. Amaç o şeyi doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar, 1994).

Tarama modelinde olayları olduğu gibi kaydetme, sınıflama, en başta olan iki özelliştir (Yıldırım, 1996). Tarama modelinde belli bir zamanda çok geniş bir sahada bilgi toplamak hedeflenir, ancak yorum ve değerlendirme yapmak zorunludur. Tarama modeli iki amaca hizmet eder. Mevcut Şartları tanımak ve problemi çözüp açıklayabilmek için gerekli bilgiler toplayarak tasnif edip özetlemek (Yıldırım, 1996).

3.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini İzmir ili Foça ilçesinde yaşayan yetişkinler oluşturmaktadır. Örneklemi ise, Halk eğitim merkezinde kursa katılan veya daha önce kurs almış yetişkinlerdir. Bu yolla toplamda 468 kişiye ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmamıza kaynaklık edecek verileri toplamak için bilgi ve tutum ölçekleri kullanılmıştır. Çalışmamızda alan yazında yapılan detaylı bir inceleme sonunda daha önceki çalışmalarda kullanılıp geçerlik ve güvenilirliği saptanmış iki farklı veri toplama aracı kullanılmasına karar verilmiştir.

Bunlardan ilki, İbiş (2009) tarafından yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmış olan ve amacı öğretmen adaylarının “çevre sorunları bilgi düzeylerini ve çevre eğitimi konusundaki görüş ve önerilerini belirlemek” olan bir anket kullanılmıştır. Bu anketin çalışmamızda kullanılma nedeni, özel çevre koruma bölgesinde yaşayan yetişkinlerin çevre sorunları hakkındaki bilgilerini açığa çıkarmaktır. Kullanacağımız bu anket “Çevre Sorunları Bilgi Anketi (ÇSBA)” olarak adlandırılmıştır.

Bu anketin orijinali Karadayı (2005) tarafından geliştirilmiştir. Fakat anket uygulanmadan önce İbiş (2009) tarafından üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Anketin maddelerinin güvenilirliği için pilot uygulama yapılmış ve uygulama sonucunda bir soru anketten çıkarılmıştır. Pilot çalışma sonuçları istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve anketin güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha değeri 0,81 bulunmuştur.

ÇSBA ’nin orijinali 8 maddeden oluşmaktadır. Bu anketin çalışmamıza uygunluğu ve çalışmamız açısından üzerinde bir değişiklik yapılmasına yönelik görüşlerine başvurmak üzere Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Buca Eğitim Fakültesi (BEF) bünyesinde görev yapmakta olan 3 akademisyenden uzman görüşü alınmıştır.

Uzman görüşleri doğrultusunda 8. Madde olarak sorulan sorunun sadece öğretmen adaylarına hitap eden bir soru olduğu ve dolayısıyla genele hitap etmeyeceğinden bu çalışmada kullanılmasının uygun olmadığı görüşü doğrultusunda bu madde ÇSBA’ dan çıkarılmıştır. Bunun yanında 6. Maddenin son ifadesine “lütfen yazınız” ifadesinin parantez içerisinde yazılmasının ek veri toplama açısından yararı olacağı görüşüne uygun olarak ilgili maddeye eklenmiştir (Ek 1).

Çalışmamızda kullanılan 2. Veri toplama aracı ise Tarsus Baş (2010) tarafından hazırlanmış olan “İlköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılan “Çevre Tutum Ölçeği” (ÇTÖ)’dir. Bu ölçek iki kısımdan oluşmaktadır. Ölçeğin birinci kısmı katılımcıların demografik özelliklerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bir grup sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin ikinci kısmında ise katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarını açığa çıkarmayı hedeflemektedir.

Orijinal adı Environmental Attitude Questionnaire (EAQ) olan ÇTÖ, Herera (1992) tarafından hazırlanmış ve Worsley ve Skrzypiec (1998) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirme sürecinde orijinal ankette bulunan aşırı nüfus ve ozon tabakası gibi genel çevre ile ilgili maddelerin üzerine doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, değişen yaşam tarzları ve ulusal çevre konuları ile ilgili maddeler eklenmiştir. Anketin Türkçe geçerliliği Fen Eğitimi alanında üç uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Anketin Cronbach alfa iç geçerlik katsayısı 0,87 olarak bulunmuştur (Tuncer, Ertepinar, Tekkaya ve Sungur, 2005).

ÇTÖ, katılımcıların çevre tutum ve farkındalıklarını içeren 5’li likert tipinde 45 maddeden oluşan ÇTÖ’ nün 35 tanesi olumlu, 10 tanesi olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Bunlar: “Çevre sorunlarının genel farkındalığı” alt boyutu 12 madde, “Çözümlere yönelik genel tutum” alt boyutu 15 madde, “Değişen yaşam tarzları ile bireysel sorumluluk ve tutum” alt boyutu 12 madde ve “Ulusal çevre sorunlarının farkındalığı alt boyutu 6 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan likert tip ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanan seçeneklerden belirtmeleri istenmiştir. Buna göre olumlu ifadelerde; (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) kesinlikle katılmıyorum, şeklinde bir ölçek kullanılmıştır.

Olumsuz ifadelerde ise bunun tam tersi; (1) kesinlikle katılıyorum, (2) katılıyorum, (3) kararsızım, (4) katılmıyorum, (5) kesinlikle katılmıyorum, şeklinde bir ölçek kullanılmıştır Aşağıda her bir alt boyut ve bu boyutları oluşturan maddeler verilmiştir.

1. Alt Boyut: Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı

İlgili maddeler: 1-3-5-6-9-27-28-33-35-36-37-39

2. Alt Boyut: Çözümlere Yönelik Genel Tutum

İlgili maddeler: 2-7-8-11-12-13-16-17-18-21-22-34-38-40-43

3. Alt Boyut: Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum

İlgili maddeler: 10-14-15-19-24-25-30-31-32-41-44-457

4. Alt Boyut: Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı

İlgili maddeler: 4-20-23-26-29-42

Çalışmamızda ise sonucu (ÇTÖ)'nün genel güvenilirliği 0,886 olarak yüksek bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlikleri incelendiğinde; “Çevre sorunlarının genel farkındalığı” alt boyutunun güvenilirliği 0,744; “Çözümlere yönelik genel tutum” alt boyutunun güvenilirliği 0,798; “Değişen yaşam tarzları ile bireysel sorumluluk ve tutum” alt boyutunun güvenilirliği 0,803 ve “Ulusal çevre sorunlarının farkındalığı alt boyutunun güvenilirliği 0,753 olarak bulunmuştur.

Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısının değerlendirilmesinde (Özdamar, 2004)'ün kullandığı değerlendirme kriteri kullanılmıştır. Bu kritere göre;

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Araştırmada kullanılan likert ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanan seçeneklerden belirtmeleri istenmiştir. Buna göre; (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek sonuçları $5.00-1.00=4.00$ puanlık bir genişliğe dağılmışlardır. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterler esas alınmıştır.

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,00 - 1,79	Çok düşük
Katılmıyorum	2	1,80 - 2,59	Düşük
Kararsızım	3	2,60 - 3,39	Orta
Katılıyorum	4	3,40 - 4,19	Yüksek
Tamamen Katılıyorum	5	4,20 - 5,00	Çok yüksek

Bu ölçeğin çalışmamızda kullanılma nedeni, özel çevre koruma bölgesinde yaşayan yetişkinlerin çevre koruma hakkındaki tutumlarını açığa çıkarmaktır. Çalışmamızda kullanılması planlanan bu veri toplama aracının çalışmamız hedeflerine uygunluğu ve çalışmamız açısından üzerinde bir değişiklik yapıp yapılmamasına yönelik uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü için DEÜ, BEF bünyesinde görev yapmakta olan 3 akademisyenden yararlanılmıştır. Uzman görüşü sonrasında ölçeğin ilk bölümündeki demografik özellikleri sorgulayan maddelerde çalışmamıza yönelik değişiklik önerilerimizin uygun olduğu; tutum ifadelerinden ise sadece 6. Maddede geçen “adaptasyon” kelimesinin toplum içindeki

yetişkinlerin anlayamama riskine karşı “çevreye uyum sağlama (adaptasyon) şeklinde ifade edilmesi önerisi gelmiştir. Bu değişiklik tarafımızdan ilgili yerde yapılmıştır.(Ek-3)

3.4. Verilerin Çözümleme Teknikleri

Bu iki veri toplama aracı ile toplanan nicel verilerin analizi SPSS/PC (Statistical Package For Social Sciences For Personal Computers) bilgisayar programı ile kodlanıp analiz edilmiştir. Her iki veri toplama aracından elde edilen veriler katılımcıların demografik özellikleri dikkate alınarak analiz edilmiş ve sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 lisanslı programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) , nicel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı bağımsız t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır.

Ayrıca, araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi Pearson korelasyon analizi ile test edilmiştir. Ölçekler arasındaki korelasyon ilişkileri aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2006)’ ya göre ilişki düzeyleri aşağıda verilen skala ölçüsünde düzenlenmiştir.

R	İlişki
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Çalışmamızdan elde edilen tüm bulguların istatistiksel anlamlılıkları %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan katılımcılardan sırasıyla Demografik Özellikleri, (ÇTÖ) ve (ÇSBA) yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu ve çalıştığı kurum gibi demografik özellikleri incelenerek elde edilen bulgular şekil ve tablolarla sunulmuştur.

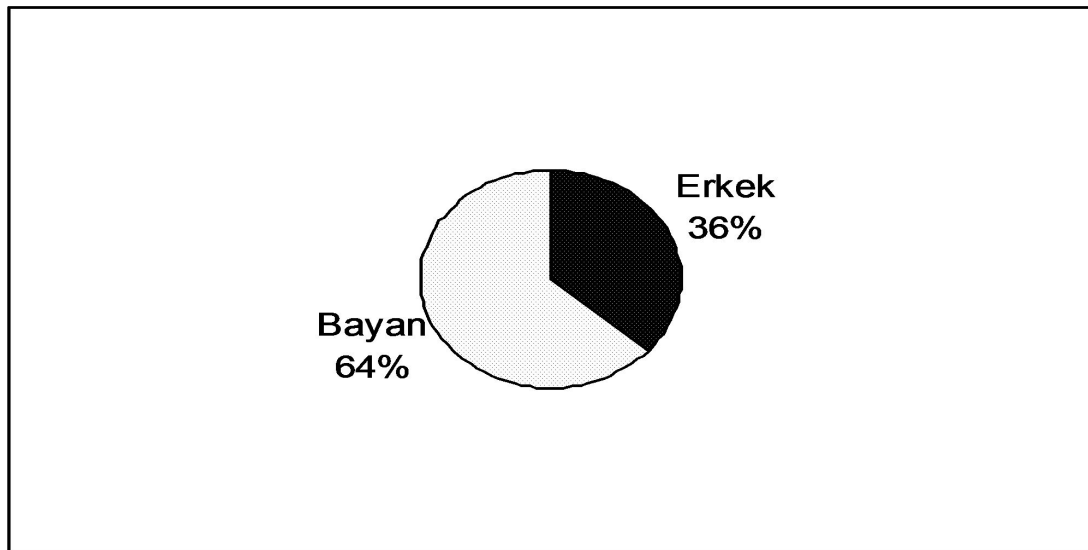
4.1.1 Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyete göre dağılımları Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	170	36,3
	Bayan	298	63,7
	Toplam	468	100,0

Şekil 4.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Şekil 4.1 incelendiğinde katılımcıların cinsiyete göre 170'i (%36,3) erkek, 298'i (%63,7) bayan olarak dağıldığı görülmektedir.

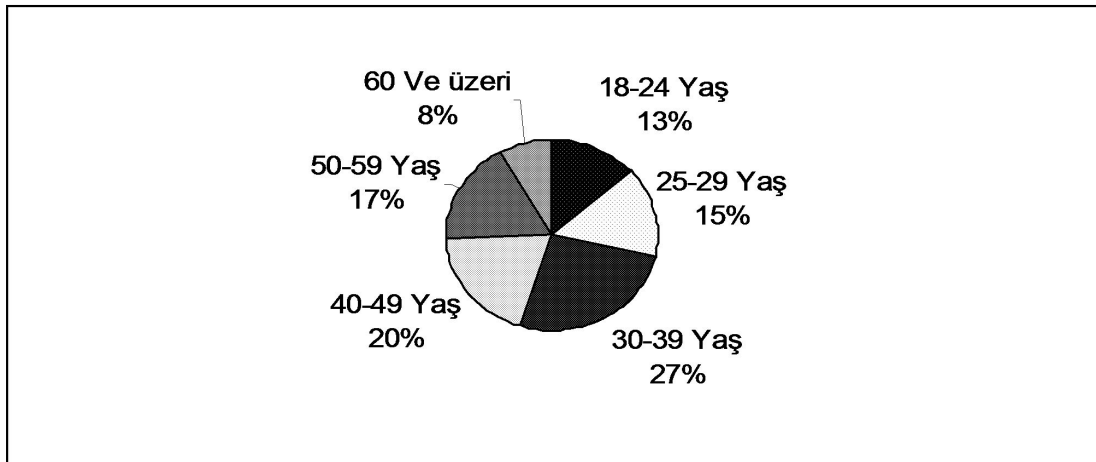
4.1.2 Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş	18-24 Yaş	63	13,5
	25-29 Yaş	71	15,2
	30-39 Yaş	124	26,5
	40-49 Yaş	91	19,4
	50-59 Yaş	81	17,3
	60 Ve üzeri	38	8,1
	Toplam	468	100,0

Şekil 4.2. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Şekil 4.2 incelendiğinde katılımcıların yaş değişkenine göre 63'ü (%13,5) 18-24 yaş, 71'i (%15,2) 25-29 yaş, 124'ü (%26,5) 30-39 yaş, 91'i (%19,4) 40-49 yaş, 81'i (%17,3) 50-59 yaş, 38'i (%8,1) 60 ve üzeri olarak dağıldığı görülmektedir.

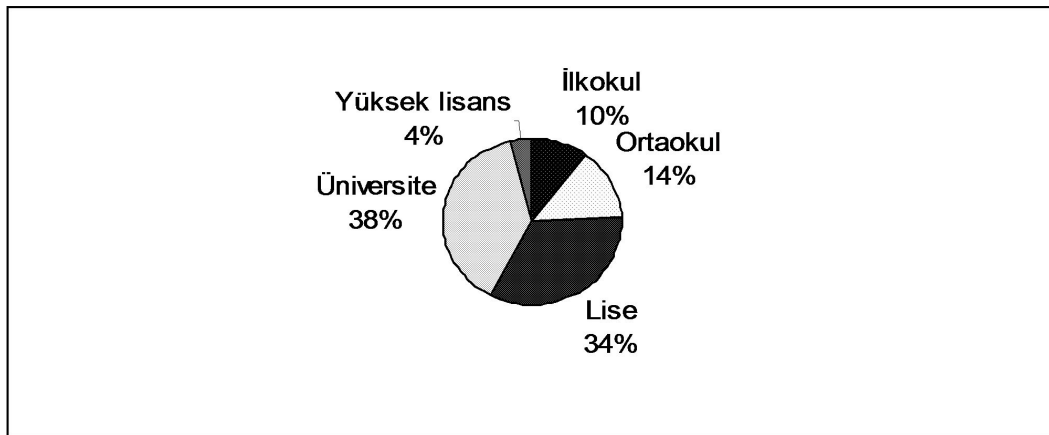
4.1.3 Katılımcıların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim durumuna göre dağılımları Tablo 4.3'de sunulmuştur.

Tablo 4.3. Katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Öğrenim Durumu	İlkokul	47	10,0
	Ortaokul	66	14,1
	Lise	158	33,8
	Üniversite	179	38,2
	Yüksek lisans	18	3,8
	Toplam	468	100,0

Şekil 4.3. Katılımcıların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Şekil 4.3 incelendiğinde katılımcıların öğrenim durumu değişkenine göre 47'si (%10,0) ilkokul, 66'sı (%14,1) ortaokul, 158'i (%33,8) lise, 179'u (%38,2) üniversite, 18'i (%3,8) yüksek lisans olarak dağıldığı görülmektedir.

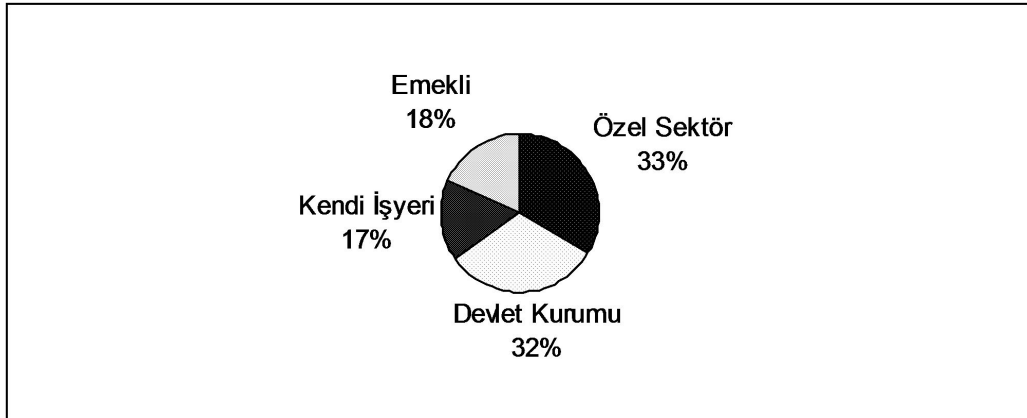
4.1.4 Katılımcıların Çalıştığı Kuruma Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların çalıştığı kuruma göre dağılımları Tablo 4.4'de sunulmuştur.

Tablo 4.4. Katılımcıların Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre Dağılım

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Çalıştığı Kurum	Özel Sektör	156	33,3
	Devlet Kurumu	148	31,6
	Kendi İşyeri	78	16,7
	Emekli	86	18,4
	Toplam	468	100,0

Şekil 4.4. Katılımcıların Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre Dağılımı

Şekil 4.4 incelendiğinde katılımcıların çalıştığı kurum değişkenine göre 156'sı (%33,3) özel sektör, 148'i (%31,6) devlet kurumu, 78'i (%16,7) kendi işyeri, 86'sı (%18,4) emekli olarak dağıldığı görülmektedir.

4.2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum Ölçeği İfadelerine Verdiği Cevaplara ait Bulgular

Katılımcıların ÇTÖ'ne verdikleri cevaplar ölçeğin alt boyutları temelinde değerlendirilmiştir. ÇTÖ dört alt boyuttan oluşmaktadır.

4.2.1 Araştırmaya Katılan Katılımcıların 1. Alt boyuta İlişkin Cevaplardan Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların ölçeğin 1. Alt boyutu olan “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ile ilgili ifadelerle verdiği cevapların dağılımları Tablo 4.5’de görülmektedir.

Tablo 4.5’te Araştırmaya katılan katılımcıların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ile ilgili ifadelerle verdiği cevaplar incelendiğinde;

Tablo 4.5. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Bilmiyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Dünyada Çevre Kirliliği Tehlikeli Düzeyde Değildir.	9	1,9	41	8,8	53	11,3	38	8,1	103	22,0	224	47,9	3,830	1,444
Çevre Kirliliği Geçici Bir Problemdir.	11	2,4	208	44,4	111	23,7	53	11,3	58	12,4	27	5,8	2,040	1,292
Endüstrileşmiş Toplular İnsanlara Yüksek Yaşam Standardı Sunar.	25	5,3	77	16,5	99	21,2	86	18,4	136	29,1	45	9,6	2,780	1,408
İnsanlar Çevreye Uyum Sağlamaya (adaptasyona) Yatkındır, Bu Nedenle Kirlenmiş Bir Çevrede Yaşamaları Problem Olmaz	13	2,8	26	5,6	53	11,3	48	10,3	102	21,8	226	48,3	3,880	1,404
Dünya'nın Yaşamı Desteklemekle ilgili Doğal Yeteneğini Aşmak üzereyiz	46	9,8	72	15,4	75	16,0	94	20,1	101	21,6	80	17,1	2,790	1,588
Erozyon Ve Çölleşme Bir Çevre Sorunudur.	36	7,7	25	5,3	37	7,9	41	8,8	137	29,3	192	41,0	3,700	1,562
İnsanlık Çevreyi Sömürmektedir.	31	6,6	29	6,2	33	7,1	45	9,6	150	32,1	180	38,5	3,700	1,514
Dinozorlar Doğal Nedenler Yüzünden Yok Oldu Ama, Deniz Kaplumbağalarının Sayılarının Azalmasının Nedeni İnsanlardır.	38	8,1	27	5,8	35	7,5	54	11,5	179	38,2	135	28,8	3,530	1,517
Çevre Kirliliği İnsan Sağlığını Olumsuz Yönde Etkiler.	18	3,8	25	5,3	34	7,3	39	8,3	144	30,8	208	44,4	3,900	1,382
Denizlerin İçinde Yüzülemeyecek Kadar Kirliliğe Gelmesi Doğal Bir Olaydır.	13	2,8	54	11,5	107	22,9	33	7,1	72	15,4	189	40,4	3,420	1,594
Güneş, Rüzgar Ve Su Gibi Doğal Enerji Kaynakları Hiçbir Zaman Tükenecektir, Bu Yüzden Dünyada Enerji Sıkıntısı Söz Konusu Olmayacaktır.	27	5,8	31	6,6	124	26,5	62	13,2	63	13,5	161	34,4	3,250	1,582
Önümüzdeki Birkaç Yıl İçinde Çevre Sorunları Sona Erecektir.	23	4,9	173	37,0	93	19,9	42	9,0	84	17,9	53	11,3	2,320	1,515

“Dünyada çevre kirliliği tehlikeli düzeyde değildir.” ifadesine katılımcıların, %20,2’si katıldıklarını ve %69,9’u katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların 5’te 1’inden biraz fazlası ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığını ya da kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Özet olarak bu çalışmada katılımcılar yüksek ($3,830 \pm 1,444$) düzeyde dünyada çevre kirliliğinin tehlikeli bir boyutta olduğunu düşünmektedirler.

“Çevre kirliliği geçici bir problemdir.” ifadesine katılımcıların, %13,7’si bilmiyorum ya da kararsızım, %68,1’i katılıyorum, %18,2’si katılmıyorum yanıtını vermiştir. Özet olarak katılımcılar zayıf ($2,040 \pm 1,292$) düzeyde çevre kirliliğinin geçici bir problem olduğunu düşünmektedirler.

“Endüstrileşmiş toplumlar insanlara yüksek yaşam standardı sunar.” ifadesine katılımcıların, %23,7’si bilmiyorum ya da kararsızım, %37,7’si katılmadığını bu ifadeye katılmadıklarını, %38,7’si katıldıklarını beyan etmişlerdir. Özet olarak katılımcılar endüstrileşmiş toplumların yüksek yaşam standardına sahip oldukları fikrine orta ($2,780 \pm 1,408$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“İnsanlar çevreye uyum sağlamaya (adaptasyona) yatkındır, bu nedenle kirlenmiş bir çevrede yaşamaları problem olmaz” ifadesine katılımcıların, %13,1’i bilmiyorum ya da kararsızım, %16,9’u katılıyorum , %70,1’i katılmıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar yüksek ($3,880 \pm 1,404$) düzeyde kirlenmiş bir çevrede yaşamamanın problem olacağını düşünmektedirler.

“Dünya'nın yaşamı desteklemekle ilgili doğal yeteneğini aşmak üzereyiz” ifadesine katılımcıların, %29,9’u bilmiyorum ve kararsızım, %31,4’ü katılmıyorum, %28,7’si katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar orta ($2,790 \pm 1,588$) düzeyde dünyanın doğal yaşama destekleme yeteneğini aşmak üzere olduğunu düşünmektedirler.

“Erozyon ve çölleşme bir çevre sorunudur.” ifadesine katılımcıların, %16,5’si bilmiyorum ve kararsızım , %13,2’ü katılmıyorum, %70,3’ü katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle Katılımcıların erozyon ve çölleşme konusunun bir çevre sorunu olduğunu yüksek ($3,700 \pm 1,562$) düzeyde onaylamaktadırlar.

“İnsanlık çevreyi sömürmektedir.” ifadesine katılımcıların, %16,2'si bilmiyorum ve kararsızım , %13,3'ü katılmıyorum, %70,6'sı katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar insanların çevreyi sömürdüğünü yüksek ($3,700 \pm 1,514$) düzeyde düşünmektedirler.

“Dinozorlar doğal nedenler yüzünden yok oldu ama, deniz kaplumbağalarının sayılarının azalmasının nedeni insanlardır.” ifadesine katılımcıların, %19,6'sı bilmiyorum ve kararsızım, %13,3'ü katılmıyorum, %67'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar yüksek ($3,530 \pm 1,517$) düzeyde çevremizdeki bazı canlı türlerinin azalmasının nedeninin insanlar olduğunu düşünmektedirler.

“Çevre kirliliği insan sağlığını olumsuz yönde etkiler.” ifadesine katılımcıların, %12,1'i bilmiyorum ve kararsızım, %12,6'sı katılmıyorum, %75,2'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar yüksek ($3,900 \pm 1,382$) düzeyde çevre kirliliğinin insan sağlığını olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

“Denizlerin içinde yüzülemeyecek kadar kirli hale gelmesi doğal bir olaydır.” ifadesine katılımcıların, %9,9'u bilmiyorum ya da kararsızım, %34,4'üs katılıyorum, %55,8'i katılmıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar yüksek ($3,420 \pm 1,594$) düzeyde denizlerin kirlenmesinin doğal bir olay olmadığını düşünmektedirler.

“Güneş, rüzgâr ve su gibi doğal enerji kaynakları hiçbir zaman tükenmeyecektir, bu yüzden dünyada enerji sıkıntısı söz konusu olmayacaktır.” ifadesine katılımcıların, %19'u bilmiyorum ya da kararsızım, %33,1'i katılıyorum %47,9'u katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($3,250 \pm 1,582$) düzeyde doğal enerji kaynaklarının tükeneceğini buna bağlı olarak enerji sıkıntısının olacağını düşünmektedirler.

“Önümüzdeki birkaç yıl içinde çevre sorunları sona erecektir.” ifadesine katılımcıların, %13,9'u bilmiyorum ya da kararsızım, %56,9'u katılmıyorum, %29,2'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar zayıf ($2,320 \pm 1,515$) düzeyde çevre sorunlarının sona ereceği düşünmektedirler. Diğer bir ifadeyle katılımcılar yüksek düzeyde çevre sorunlarının yakın bir gelecekte sona ermeyeceğini düşünmektedirler.

4.2.2 Araştırmaya Katılan Katılımcıların 2. Alt boyutu İlişkin Cevaplarından Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların 2. Alt boyutu olan “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 4.6’da görülmektedir.

Tablo 4.6’da verilen “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde

“İnsanoğlu yaşamını sürdürebilmek için doğa ile uyum içinde yaşamak zorundadır.” ifadesine katılımcıların, %8,5’i bilmiyorum ya da kararsızım, %16,7’si katılmıyorum, %74,7’si katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar yüksek ($3,830 \pm 1,365$) düzeyde İnsanoğlu yaşamını sürdürebilmek için insanların doğayla uyum içinde yaşamak zorunda olduklarını ifade etmektedirler.

“Çevre sorunlarının çözülmesi, yaşama alışkanlıklarımızda önemli değişiklikler yapmamızı gerektirir.” ifadesine katılımcıların, %13,5’i bilmiyorum ya da kararsızım, %30,1’i katılmıyorum, %56,4’ü katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($3,250 \pm 1,503$) düzeyde çevre sorunlarının çözümü için yaşamımızda önemli değişiklikler yapılması gerektiğini düşünmektedirler.

“Çevrenin korunması ekonomik büyümeden daha önemlidir.” ifadesine katılımcıların, %16,9’u bilmiyorum ya da kararsızım, %27,5’i katılmıyorum, %55,6’sı katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($3,310 \pm 1,472$) düzeyde çevrenin korunmasının ekonomik gelişmeden daha önemli olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 4.6. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Bilmiyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%		
İnsanoğlu Yaşamını Sürdürebilmek İçin Doğa İle Uyum İçinde Yaşamak Zorundadır.	8	1,7	45	9,6	33	7,1	32	6,8	164	35,0	186	39,7	3,830	1,365
Çevre Sorunlarının Çözülmesi İçin, Yaşama Alışkanlıklarımızda Önemli Değişiklikler Yapmamızı Gerektirir.	11	2,4	84	17,9	57	12,2	52	11,1	155	33,1	109	23,3	3,250	1,503
Çevrenin Korunması Ekonomik Büyümeden Daha Önemlidir.	12	2,6	69	14,7	60	12,8	67	14,3	143	30,6	117	25,0	3,310	1,472
Teknolojinin Yararları, Zararlarından Daha Fazladır.	31	6,6	60	12,8	97	20,7	101	21,6	127	27,1	52	11,1	2,830	1,417
Nükleer Bir Kazanın Çevreyi Kirlenme Olasılığı Gitgide Artmaktadır.	20	4,3	54	11,5	40	8,5	50	10,7	167	35,7	137	29,3	3,500	1,489
Dünyadaki Yetkililer, Nüfus Artışımı Azaltacak Önlemler Alacak Ve Nüfus Artışı Gelecekte Problem Olmayacaktır.	43	9,2	36	7,7	121	25,9	77	16,5	105	22,4	86	18,4	2,900	1,532
Çevre Sorunları Her Zaman Vardır Ve Çözülmektedir, Bu Nedenle Gelecekte İlgili Kaygı Duymaya Gerek Yoktur	24	5,1	25	5,3	99	21,2	59	12,6	93	19,9	168	35,9	3,440	1,526
Bilim Ve Teknoloji, Herhangi Bir Çevre Sorununu Kontrol Edebilecek Hızla	30	6,4	78	16,7	82	17,5	92	19,7	141	30,1	45	9,6	2,790	1,437
Arabalardan Kaynaklanan Egzoz Gazları İklim Değişikliklerine Yol Açmaktadır	21	4,5	29	6,2	41	8,8	49	10,5	194	41,5	134	28,6	3,640	1,376
Bilim Ve Teknoloji, Çevre İle İlgili Problemleri Belirler Ve Çözer; Bu Yüzden Bu Konuların Gelecekte Önemi Kalmayacaktır.	17	3,6	28	6,0	107	22,9	79	16,9	105	22,4	132	28,2	3,330	1,429
Nükleer Atıkları Depolamak Çok Tehlikelidir	36	7,7	39	8,3	34	7,3	54	11,5	127	27,1	178	38,0	3,560	1,606

Çevre Kirliliğinin Nüfus Artışı İle Hiçbir İlişisi Yoktur.	21	4,5	50	10,7	100	21,4	59	12,6	94	20,1	144	30,8	3,250	1,555
Herhangi Bir Aktiviteyi Değerlendirirken, Her Şeyden Önce Çevreye Etkisini Göze Almalıyız	23	4,9	27	5,8	53	11,3	43	9,2	161	34,4	161	34,4	3,660	1,442
Toplum, Doğa Korumacı Davranışları Desteklemelidir.	23	4,9	20	4,3	39	8,3	55	11,8	146	31,2	185	39,5	3,790	1,406
Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı, Kaynakların Sürekli Kullanımı Demektir.	51	10,9	41	8,8	65	13,9	63	13,5	136	29,1	112	23,9	3,130	1,645

“Teknolojinin yararları, zararlarından daha fazladır.” ifadesine katılımcıların, %28,2'si bilmiyorum ya da kararsızım , %33,5'i katılmıyorum, %38,2'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($2,830 \pm 1,417$) düzeyde teknolojinin yararlarının zararlarından fazla olduğunu ifade etmektedirler.

“Nükleer bir kazanın çevreyi kirletme olasılığı gitgide artmaktadır.” ifadesine katılımcıların, %15'i bilmiyorum ya da kararsızım, %20'si katılmıyorum, %65'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle Katılımcılar yüksek ($3,500 \pm 1,489$) düzeyde nükleer bir kaza olasılığının gitgide arttığını ifade etmektedirler.

“Dünyadaki yetkililer, nüfus artışını azaltacak önlemler alacak ve nüfus artışı gelecekte problem olmayacaktır.” ifadesine katılımcıların, %25,7'si bilmiyorum ya da kararsızım, %33,6'sı katılıyorum, %40,8'i katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($2,900 \pm 1,532$) düzeyde nüfus artışını azaltacak önlemler alınarak nüfus artışının gelecekte problem olmayacağını düşünmektedirler.

“Çevre sorunları her zaman vardır ve çözülmektedir, bu nedenle gelecekle ilgili kaygı duymaya gerek yoktur” ifadesine katılımcıların, %17,7'si bilmiyorum ya da kararsızım, %26,5'i katılıyorum, %55,8'i katılmıyorum yanıtını vermiştir. Özetle katılımcılar yüksek ($3,440 \pm 1,526$) düzeyde çevre sorunlarının her zaman var olacağını ve bu sorunlara yönelik kaygı duyulması gerektiğini düşünmektedirler.

“Bilim ve teknoloji, herhangi bir çevre sorununu kontrol edebilecek hızla gelişmektedir.” ifadesine katılımcıların, %26,1'i bilmiyorum ya da kararsızım, %34,2'si katılmıyorum, %39,7'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta

(2,790 ± 1,437) düzeyde bilim teknolojinin gelecekte çevreyi kontrol edebilecek hızda geliştiğini düşünmektedirler.

“Arabalardan kaynaklanan egzoz gazları iklim değişikliklerine yol açmaktadır” ifadesine katılımcıların, %15'i bilmiyorum ya da kararsızım, %15'i katılmıyorum, %70'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek (3,640 ± 1,376) düzeyde arabalardan çıkan egzoz gazlarının iklim değişikliğine neden olduğunu düşünmektedirler.

“Bilim ve teknoloji, çevre ile ilgili problemleri belirler ve çözer, bu yüzden bu konuların gelecekte önemi kalmayacaktır.” ifadesine katılımcıların, %20,5'i bilmiyorum ya da kararsızım, %28,9'u katılıyorum, %50,6'sı katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta (3,330 ± 1,429) düzeyde bilim ve teknolojinin çevre ile ilgili problemleri çözmeyeceğini ve bu problemlerin gelecekte öneminin devam edeceğini düşünmektedirler.

“Nükleer atıkları depolamak çok tehlikelidir” ifadesine katılımcıların, %19,2'si bilmiyorum ya da kararsızım, %15,6'sı katılmıyorum, %55,7'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek (3,560 ± 1,606) düzeyde nükleer atıkları depolamanın tehlikeli olacağını düşünmektedirler.

“Çevre kirliliğinin nüfus artışı ile hiçbir ilgisi yoktur.” ifadesine katılımcıların, %17,1'i bilmiyorum ya da kararsızım, %32,1'i katılıyorum, %50,9'u katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta (3,250 ± 1,555) düzeyde çevre nüfus artışının çevre kirliliğine etkisinin olduğunu düşünmektedirler.

“Herhangi bir aktiviteyi değerlendirirken, her şeyden önce çevreye etkisini göze almalıyız” ifadesine katılımcıların, %14,1'i bilmiyorum ya da kararsızım, %17,1'i katılmıyorum, %68,8'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek (3,660 ± 1,442) düzeyde herhangi bir aktiviteyi değerlendirirken çevreye verdiği etkiyi gözden geçirmenin önemli olduğunu düşünmektedirler.

“Toplum, doğa korumacı davranışları desteklemelidir.” ifadesine katılımcıların, %16,7'si bilmiyorum ya da kararsızım, %12,6'sı katılmıyorum,

%70,7'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,790 \pm 1,406$) düzeyde toplumun doğa korumacı davranışların desteklemesi gerektiğini ifade etmektedirler.

“Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, kaynakların sürekli kullanımı demektir.” ifadesine katılımcıların, %24,4'ü bilmiyorum ya da kararsızımı, %22,7'si katılmıyorum, %53'ü katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($3,130 \pm 1,645$) düzeyde doğal kaynaklarının sürdürülebilir kaynakların uzun süre kullanılabilirliği için önemli olduğunu düşünmektedirler.

4.2.3 Araştırmaya Katılan Katılımcıların 3. Alt boyuta İlişkin Cevaplarından Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların ölçeğin 3. Alt boyutu olan “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum” ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 4.7’de görülmektedir.

Tablo 4.7’de Araştırmaya katılan katılımcıların verilen “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum” ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Çevre kirliliğini önlemek devletin sorumluluğudur” ifadesine katılımcıların, %16'3ü bilmiyorum ya da kararsızımı, %45,1'i katılmıyorum, %38,7'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($2,740 \pm 1,553$) düzeyde çevre kirliliği problemini önlemenin devletin sorumluluğunda olduğunu belirtmektedirler.

“Tüketim alışkanlıklarımızın doğal kaynakların tükenmesi ile ilgisi yoktur.” ifadesine katılımcıların, %13,8'i bilmiyorum ya da kararsızım, %12,4'ü katılıyorum, %73,7'ü katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,830 \pm 1,476$) düzeyde tüketim alışkanlıklarımızın doğal kaynakların tükenmesine neden olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 4.7. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Bilmiyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%		
Çevre Kirliliğimi Önlemek Devletin Sorumluluğudur	28	6,0	89	19,0	122	26,1	48	10,3	99	21,2	82	17,5	2,740	1,553
Çevre kirliliğinin önlenmesinde bireylerin sorumlulukları çok önemlidir.	18	3,8	32	6,8	53	11,3	65	13,9	183	39,1	117	25,0	3,530	1,361
Doğal Kaynaklarımızı Gelecek Nesiller İçin Korumalıyız.	25	5,3	30	6,4	28	6,0	40	8,5	137	29,3	208	44,4	3,830	1,476
Fast Food (hamburger, v.b.) Tüketimi Hem Bizim, Hem De Çevrenin Sağlığı Açısından Zararlıdır.	23	4,9	33	7,1	28	6,0	54	11,5	154	32,9	176	37,6	3,730	1,444
Tüketim Alışkanlıklarımızı Değiştirmesek, Toprak Kalitesi Ve Tarım Topraklarının Kaybı, Hiçbir Bitkinin Yetiştirilemeyeceği Duruma Gelecektir	16	3,4	36	7,7	52	11,1	52	11,1	161	34,4	151	32,3	3,620	1,407
Tüketim Alışkanlıklarımızı Değiştirmesek, Ozon Tabakasındaki Deliğin Büyümesi Devam Edecektir	27	5,8	27	5,8	28	6,0	44	9,4	144	30,8	198	42,3	3,810	1,472
Yaşam Tarzımızda Değişiklik Yapmayı Doğal Kaynakların Yok Olmaması İçin Kabul Edebiliriz.	29	6,2	42	9,0	64	13,7	51	10,9	155	33,1	127	27,1	3,370	1,529

Alışveriş Merkezlerinde Uzun Zaman Geçirmek, Tüketimi Ve Doğal Kaynak Kullanımını Olumsuz Yönde Etkileyen Bir Yaşam Tarzıdır	18	3,8	32	6,8	53	11,3	65	13,9	183	39,1	117	25,0	3,530	1,361
Doğal Kaynaklarımızı Kendi Neslimiz Yararına Kullanmalıyız.	29	6,2	23	4,9	48	10,3	48	10,3	168	35,9	152	32,5	3,620	1,460
Su Ve Elektrik Kullanırken Tasarruflu Davranmak, Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı Açısından Önemlidir.	12	2,6	24	5,1	36	7,7	41	8,8	174	37,2	181	38,7	3,890	1,283
Herkesin Çevre Kirliliğine Etkisi Vardır, Ancak Bu Etki Tüketim Alışkanlıklarına Göre Değişir.	19	4,1	28	6,0	37	7,9	46	9,8	177	37,8	161	34,4	3,750	1,373
Tüketim alışkanlıklarımızın doğal kaynakların tükenmesi ile ilgisi yoktur.	25	5,3	30	6,4	28	6,0	40	8,5	137	29,3	208	44,4	3,830	1,476

“Doğal kaynaklarımızı gelecek nesiller için korumalıyız.” ifadesine katılımcıların, %13,8'i bilmiyorum ya da kararsızım, %12,4'ü katılmıyorum, %73,7'si katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek (3,830 ± 1,476) düzeyde doğal kaynakların gelecek nesillerin kullanması için korunması gerektiğini düşünmektedirler

“Fast food (hamburger, v.b.) tüketimi hem bizim, hem de çevrenin sağlığı açısından zararlıdır.” ifadesine katılımcıların, %16,4'ü bilmiyorum ya da kararsızım, %13,1'i katılmıyorum, %70,5'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek (3,730 ± 1,444) düzeyde fast food tarzı gıda tüketiminin çevre ve insan sağlığına zararlı olduğunu düşünmektedirler

“Tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmesek, toprak kalitesi ve tarım topraklarının kaybı, hiçbir bitkinin yetiştirilemeyeceği duruma gelecektir” ifadesine katılımcıların, %14,4'ü bilmiyorum ya da kararsızım, %18,8'i katılmıyorum,

%66,7'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,620 \pm 1,407$) düzeyde mevcut tüketim alışkanlıklarını değiştirmedeğimiz takdirde toprak kalitesi ve tarım topraklarının giderek verimsiz hale geleceğini düşünmektedirler.

“Çevre kirliliğinin önlenmesinde bireylerin sorumlulukları çok önemlidir.” ifadesine katılımcıların, %17,7'si bilmiyorum ya da kararsızım, %18,1'i katılmıyorum, %64,1'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Özetle Katılımcılar yüksek ($3,530 \pm 1,361$) düzeyde çevre kirlenmesi konusunda bireysel sorumlulukların önemli olduğunu düşünmektedirler.

“Yaşam tarzımızda değişiklik yapmayı doğal kaynakların yok olmaması için kabul edebiliriz. ” ifadesine katılımcıların, %17,1'i bilmiyorum ya da kararsızım, %22,7'si katılmıyorum, %60,2'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar orta ($3,370 \pm 1,529$) düzeyde yaşam tarzımızda değişiklik yapmanın doğal kaynakların yok olmaması için kabul edebilir olduğunu ifade etmektedirler.

“Alışveriş merkezlerinde uzun zaman geçirmek, tüketimi ve doğal kaynak kullanımını olumsuz yönde etkileyen bir yaşam tarzıdır” ifadesine katılımcıların, %17,7'si bilmiyorum ya da kararsızım, %18,1'i katılmıyorum, %64,1'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,530 \pm 1,361$) düzeyde alışveriş merkezlerinde geçirilen zamanın doğal kaynakları olumsuz yönde kullanmaya teşvik eden davranışlar olarak belirtmektedirler.

“Doğal kaynaklarımızı kendi neslimiz yararına kullanmalıyız.” ifadesine katılımcıların, %16,5'i bilmiyorum ya da kararsızım, %15,2'si katılıyorum, %68,4'ü katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,620 \pm 1,460$) düzeyde doğal kaynakların kendi neslimiz için kullanılmaması gerektiğini düşünmektedirler.

“Su ve elektrik kullanırken tasarruflu davranmak, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından önemlidir.” ifadesine katılımcıların, %11,5'i bilmiyorum ya da kararsızım, %12,6'sı katılmıyorum, %75,9'u katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,890 \pm 1,283$) düzeyde su ve elektriği kullanırken tasarruflu davranmanın doğal kaynakların sürdürülebilirliği için önemli olduğunu ifade etmektedirler.

“Herkesin çevre kirliliğine etkisi vardır, ancak bu etki tüketim alışkanlıklarına göre değişir.” ifadesine katılımcıların, %13,9'u bilmiyorum ya da kararsızım, %13,9'u katılmıyorum, %72,2'si katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,750 \pm 1,373$) düzeyde herkesin çevre kirliliğine olan etkisinin tüketim alışkanlıklarıyla ilgili olduğunu ifade etmektedirler.

“Tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmezsek, ozon tabakasındaki deliğin büyümesi devam edecektir” %15,2'i bilmiyorum ya da kararsızım, %11,8'i katılmıyorum, %73,1'i katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,810 \pm 1,472$) düzeyde mevcut tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmedığımız takdirde ozon tabakasındaki deliğin büyümesinin devam edeceğini düşünmektedirler.

4.2.4 Araştırmaya Katılan Katılımcıların 4. Alt boyuta İlişkin Cevaplarından Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcıların 4. Alt boyutu olan “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” ile ilgili ifadelerle verdiği cevapların dağılımları Tablo 4.8’de görülmektedir.

Tablo 4.8’de Araştırmaya katılan katılımcıların “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” ile ilgili ifadelerle verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Türkiye’de çevre kirliliği sorunu yoktur.” ifadesine katılımcıların, %10,5'i bilmiyorum ya da kararsızım, %11,9'u katılıyorum, %77,6'sı katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($4,090 \pm 1,304$) düzeyde Türkiye’ de çevre kirliliği sorununun var olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 4.8. Araştırmaya Katılan Katılımcıların “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Bilmiyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Ort	Ss
	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%		
Türkiye’de Çevre Kirliliği Sorunu Yoktur.	11	2,4	21	4,5	35	7,5	38	8,1	108	23,1	255	54,5	4,09	1,304
Türkiye’nin Endüstrileşmeye Gereksinimi Vardır, Bu Dununda Endüstrileşmenin Neden Olduğu Çevre Kirliliği Göz Ardı Edilebilir.	20	4,3	188	40,2	111	23,7	43	9,2	73	15,6	33	7,1	2,13	1,382
Ülkemizde Nesli Tükenmekte Olan Birçok Bitki Ve Hayvan Türü Bulunmaktadır.	12	2,6	32	6,8	36	7,7	47	10,0	159	34,0	182	38,9	3,83	1,340
Ankara, İstanbul Ve İzmir Gibi Büyük Kentlerde Nüfus Arttıkça, Çevre Sorunları Da Artmaktadır	16	3,4	27	5,8	31	6,6	51	10,9	143	30,6	200	42,7	3,88	1,362
Türkiye Doğal Kaynak Açısından Zengin Bir ülkedir, Bu Yüzden Doğal Kaynakların Tükenmesi Söz Konusu Değildir.	18	3,8	38	8,1	97	20,7	59	12,6	100	21,4	156	33,3	3,40	1,508
Türkiyedeki Çevre Sorunlarının Çözümü İle Çevre Bilincinin Yaygınlaştırılması Yakından İlgilidir.	22	4,7	28	6,0	35	7,5	49	10,5	155	33,1	179	38,2	3,76	1,423

“Türkiye’nin endüstrileşmeye gereksinimi vardır, bu durumda endüstrileşmenin neden olduğu çevre kirliliği göz ardı edilebilir.” ifadesine katılımcıların, %13,5’i bilmiyorum ya da kararsızım, %63,7’si katılmıyorum, %22,7’si katılmıyorum, yanıtını vermiştir. Katılımcılar zayıf (2,130 ± 1,382) düzeyde endüstrileşme için çevre kirliliğinin göz ardı edilebileceğini savunmaktadırlar. Diğer bir söylemle; katılımcılar yüksek düzeyde, ülkemizin endüstrileşmesi için çevre kirliliğinin göz ardı edilmesini doğru bulmaktadırlar.

“Ülkemizde nesli tükenmekte olan birçok bitki ve hayvan türü bulunmaktadır.” ifadesine katılımcıların, %22,6'sı bilmiyorum ya da kararsızım, %14,6'sı katılmıyorum, %72,9'u katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,830 \pm 1,340$) düzeyde ülkemizde nesli tükenmekte olan birçok hayvan ve bitki türü olduğunu düşünmektedirler.

“Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde nüfus arttıkça, çevre sorunları da artmaktadır” ifadesine katılımcıların, %14,3'ü bilmiyorum ya da kararsızım, %12,4'ü katılmıyorum, %73,3'ü katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,880 \pm 1,362$) düzeyde üç büyük şehirde nüfusla beraber çevre sorunlarının da arttığını ifade etmektedirler.

“Türkiye doğal kaynak açısından zengin bir ülkedir, bu yüzden doğal kaynakların tükenmesi söz konusu değildir.” ifadesine katılımcıların, %16,4'ü bilmiyorum ya da kararsızım, %28,8'i katılıyorum, %54,7'si katılmıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,40 \pm 1,508$) düzeyde doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke olsak ta doğal kaynakların tükeneceğini düşünmektedirler

“Türkiye'deki çevre sorunlarının çözümü ile çevre bilincinin yaygınlaştırılması yakından ilgilidir.” ifadesine katılımcıların, %12,2'si bilmiyorum ya da kararsızım, %13,5'i katılmıyorum, %71,3'ü katılıyorum yanıtını vermiştir. Katılımcılar yüksek ($3,760 \pm 1,423$) düzeyde çevre sorunlarının çözümü ile çevre bilincinin yaygınlaştırılması arasında yakın ilişki olduğunu düşünmektedirler.

4.2.5 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin İstatistiksel Analizi

Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Ortalamaları, standart sapmaları ve ölçekten aldıkları minimum ve maksimum puanlar 4 ayrı boyut ve Çevre Tutum Genel Puanı şeklinde Tablo 4.9'da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Ortalamaları

	n	Ort	Ss	Min.	Max.
Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı	468	39,139	6,688	16,000	54,000
Çözümlere Yönelik Genel Tutum	468	50,212	9,717	19,000	70,000
Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum	468	42,626	9,774	12,000	60,000
Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı	468	21,073	4,310	6,000	30,000
Çevre Tutum Genel Puanı	468	153,534	26,822	68,000	205,000

Tablo 4.9 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların“**Çevre Tutum Genel Puanı**” alt boyutundan aldıkları maksimum puan 205 ve minimum puan 52 iken katılımcıların ortalama puanı $53,534 \pm 26,822$ iyi düzeydedir. Özetle katılımcılar genel çevre tutumu açısından iyi düzeyde tutuma sahiptir. Bu genel tutum puanları alt boyut düzeyinde incelendiğinde;

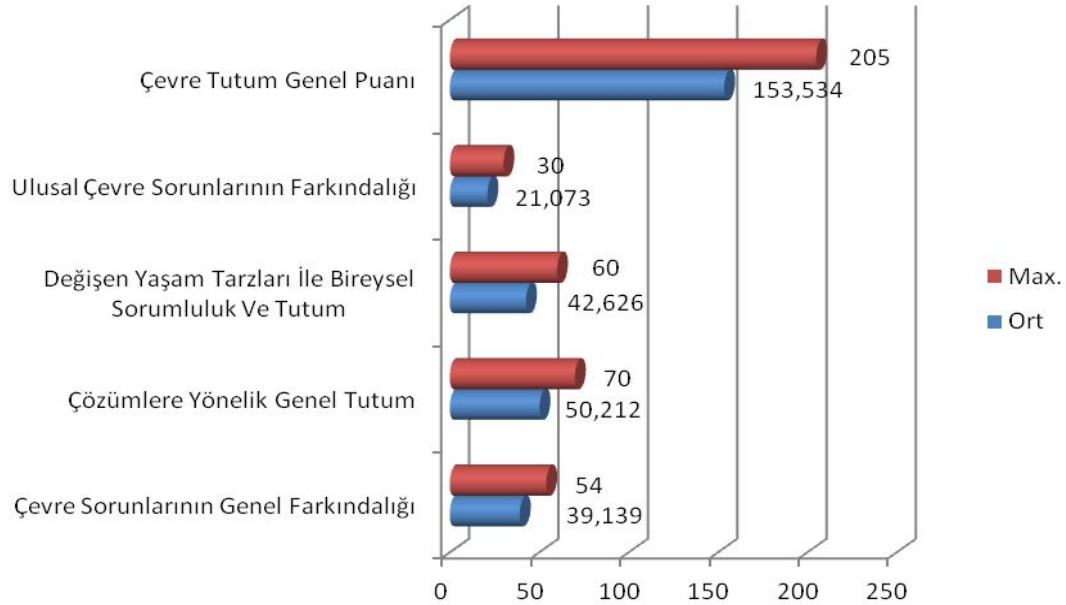
1. Alt Boyut “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı ” alt boyutundan aldıkları maksimum puan 54 ve minimum puan 16 iken, katılımcıların ortalama puanı $39,139 \pm 6,688$ olarak iyi düzeydedir.

2. Alt Boyut “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” alt boyutundan aldıkları maksimum puan 70 ve minimum puan 20 iken katılımcıların ortalama puanı $50,212 \pm 9,717$ iyi düzeydedir.

3. Alt Boyut “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum” alt boyutundan aldıkları maksimum puan 60 ve minimum puan 18 iken katılımcıların ortalama puanı $42,626 \pm 9,774$ iyi düzeydedir.

4. Alt Boyut “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” alt boyutundan aldıkları maksimum puan 30 ve minimum puan 9 iken katılımcıların ortalama puanı $21,073 \pm 4,310$ olarak iyi düzeydedir.

Şekil 4.5. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Ortalamaları

4.2.6 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık düzeylerinin Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu ve Çalıştığı Kurum gibi demografik özelliklere göre dağılımı şekil ve tablolarla sunulmuştur.

4.2.6.1 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

yapılan tek grup t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark incelenmiş ve Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10’dan da görüleceği üzere, araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalamaları cinsiyet değişkenine göre bayanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2.965$; $p=0.003<0,05$).

Bayan katılımcıların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” puanları ($x=39,826$), erkek katılımcıların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” puanlarından ($x=37,935$) yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark bayanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-3.145$; $p=0.002<0,05$). Bayan katılımcıların çözümlere yönelik genel tutum puanları ($x=51,269$), erkek katılımcıların çözümlere yönelik genel tutum puanlarından ($x=48,359$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark bayanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-3.576$; $p=0.000<0,05$). Bayan katılımcıların puanları ($x=21,604$), erkek katılımcıların puanlarından ($x=20,141$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum Genel Puanı” alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark bayanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-3.380$; $p=0.001<0,05$). Bayan katılımcıların puanı ($x=156,664$), erkek katılımcıların puanından ($x=148,047$) yüksek bulunmuştur.

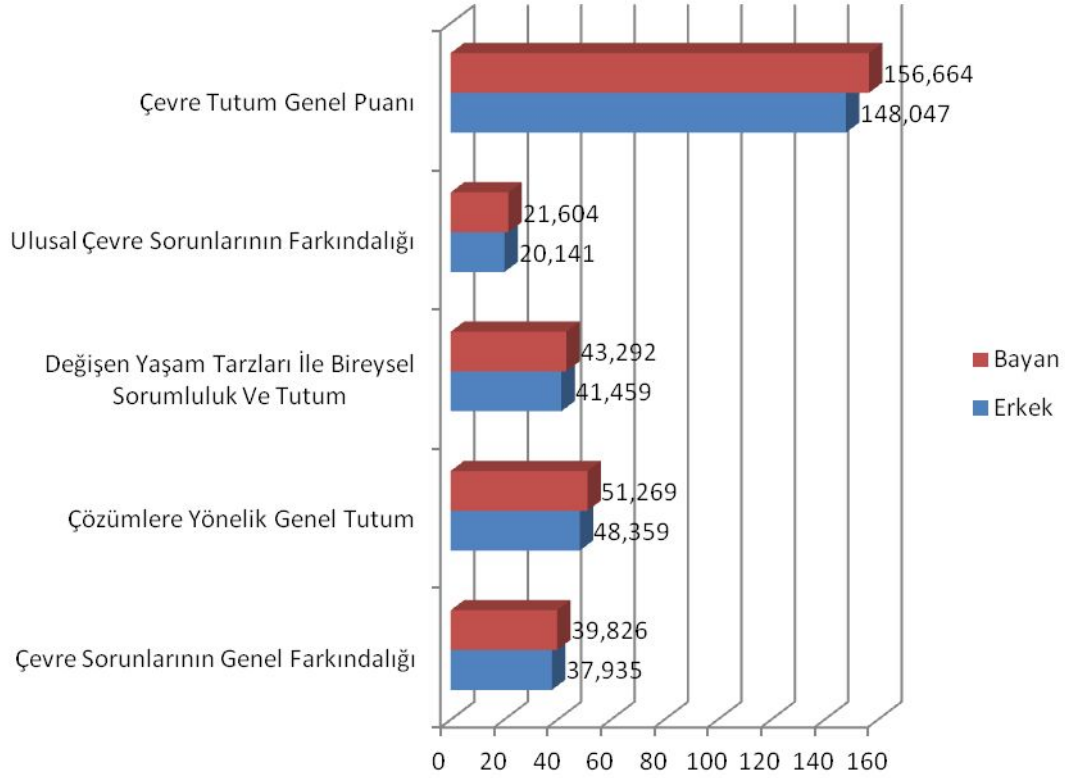
Tablo 4.10. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

		Grup	n	Ort	Ss	t	P
Çevre Tutum Genel Puanı		Erkek	170	148,047	28,409	-3,380	0,001
		Bayan	298	156,664	25,395		
Alt boyutlar	Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı	Erkek	170	37,935	7,041	-2,965	0,003
		Bayan	298	39,826	6,389		
	Çözümlere Yönelik Genel Tutum	Erkek	170	48,359	10,512	-3,145	0,002
		Bayan	298	51,269	9,083		
	Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum	Erkek	170	41,459	9,992	-1,957	0,051
		Bayan	298	43,292	9,601		
	Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı	Erkek	170	20,141	4,387	-3,576	0,000
		Bayan	298	21,604	4,180		

Araştırmaya katılan katılımcıların “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum” alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p= 0,051$ $p>0,05$).

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum Ve Farkındalık” düzeylerinin cinsiyete göre ortalamaları **Şekil 4.6’da** gösterilmiştir.

Şekil 4.6. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

4.2.6.2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin” yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Analiz sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı belirlenmiştir. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların çevre tutum ve farkındalık düzeylerinin yaşa göre ortalamaları Tablo 4.11’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	n	Ort	Ss	F	p	Fark
Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı	18-24 Yaş	63	37,635	7,728	2,099	0,064	
	25-29 Yaş	71	37,606	6,962			
	30-39 Yaş	124	40,089	6,278			
	40-49 Yaş	91	39,495	6,341			
	50-59 Yaş	81	39,420	6,557			
	60 Ve üzeri	38	39,947	6,199			
Çözümlere Yönelik Genel Tutum	18-24 Yaş	63	48,968	11,698	1,925	0,089	
	25-29 Yaş	71	47,578	10,515			
	30-39 Yaş	124	51,508	9,692			
	40-49 Yaş	91	50,209	8,051			
	50-59 Yaş	81	51,284	9,441			
	60 Ve üzeri	38	50,684	8,141			
Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum	18-24 Yaş	63	39,905	11,319	2,237	0,051	
	25-29 Yaş	71	40,887	9,815			
	30-39 Yaş	124	43,177	9,448			
	40-49 Yaş	91	43,110	8,743			
	50-59 Yaş	81	43,790	9,546			
	60 Ve üzeri	38	44,947	10,032			
Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı	18-24 Yaş	63	20,318	4,734	3,170	0,008	3 > 2 6 > 2
	25-29 Yaş	71	19,620	4,661			
	30-39 Yaş	124	21,589	4,069			
	40-49 Yaş	91	21,154	4,126			
	50-59 Yaş	81	21,494	3,870			
	60 Ve üzeri	38	22,263	4,379			
Çevre Tutum Genel Puanı	18-24 Yaş	63	147,191	32,075	2,792	0,017	3 > 1 5 > 1 6 > 1 3 > 2 4 > 2
	25-29 Yaş	71	145,873	26,901			
	30-39 Yaş	124	156,758	26,403			
	40-49 Yaş	91	154,692	23,769			
	50-59 Yaş	81	156,519	25,806			
	60 Ve üzeri	38	158,711	24,281			

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,792$; $p=0,017<0.05$).

Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. 30-39 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamaları ($156,758 \pm 26,403$), 18-24 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($147,191 \pm 32,075$) yüksek bulunmuştur.

50-59 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ($156,519 \pm 25,806$), 18-24 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($147,191 \pm 32,075$) yüksek bulunmuştur.

60 ve daha büyük yaşta olan katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ($158,711 \pm 24,281$), 18-24 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($147,191 \pm 32,075$) yüksek bulunmuştur.

30-39 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ($156,758 \pm 26,403$), 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($145,873 \pm 26,901$) yüksek bulunmuştur.

40-49 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ($154,692 \pm 23,769$), 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($145,873 \pm 26,901$) yüksek bulunmuştur. 50-59 yaş aralığındaki katılımcıların çevre “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ($156,519 \pm 25,806$), 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($145,873 \pm 26,901$) yüksek bulunmuştur.

60 ve daha büyük yaşta olan katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ($158,711 \pm 24,281$), 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($145,873 \pm 26,901$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*”, “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*”, “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($0.051 > 0.05$).

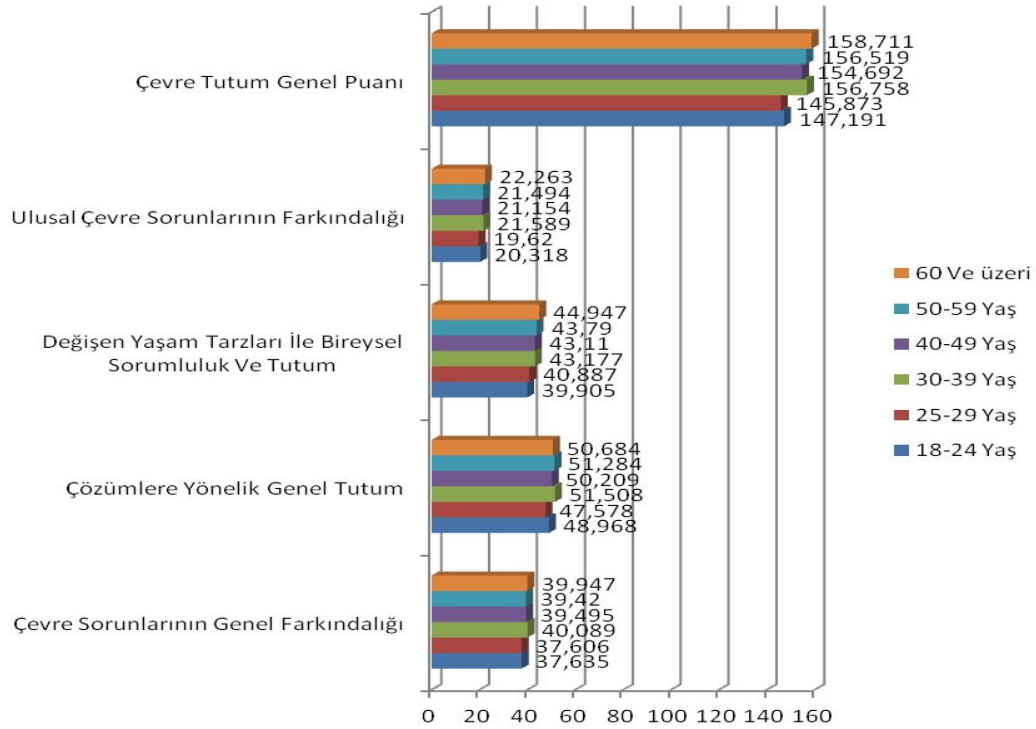
Tablo 4.11 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” alt boyutu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,170$; $p=0,008 < 0.05$).

Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. 30-39 yaş aralığındaki katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” alt boyutu puanları ($21,589 \pm 4,069$), 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” alt boyutu puanlarından ($19,620 \pm 4,661$) yüksek bulunmuştur.

60 ve daha büyük yaşta olan katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” alt boyutu puanları ($22,263 \pm 4,379$), 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” alt boyutu puanlarından ($19,620 \pm 4,661$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları Şekil 4.7 'de gösterilmiştir.

Şekil 4.7. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Yaşa Göre Ortalamaları

4.2.6.3 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların çevre tutum Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Analiz sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı belirlenmiştir. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin öğrenim durumuna göre ortalamaları Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların çevre sorunlarının genel farkındalığı puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=14,097$; $p=0,000<0.05$).

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=15,556$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrenim durumu lise olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamaları ($148,013 \pm 23,770$), öğrenim durumu ilkokul olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarından ($136,362 \pm 31,476$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamaları ($164,039 \pm 23,369$), öğrenim durumu ilkokul olanların Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarından ($136,362 \pm 31,476$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu yüksek lisans olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamaları ($157,389 \pm 22,729$), öğrenim durumu ilkokul olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarından ($136,362 \pm 31,476$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamaları ($164,039 \pm 23,369$), öğrenim durumu ortaokul olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarından ($149,439 \pm 29,327$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamaları ($164,039 \pm 23,369$), öğrenim durumu lise olanların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarından ($148,013 \pm 23,770$) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin öğrenim durumuna göre ortalamaları Şekil 4.8’de sunulmuştur.

ÇTÖ’ nün alt boyutları incelendiğinde; farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrenim durumu lise olanların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” puanları ortalamaları ($38,120 \pm 6,036$), öğrenim durumu ilkokul olanların “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” ortalama

puanlarından ($34,809 \pm 8,004$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamaları ($41,581 \pm 5,838$), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($34,809 \pm 8,004$) yüksek bulunmuştur.

Öğrenim durumu yüksek lisans olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamaları ($40,278 \pm 4,184$), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($34,809 \pm 8,004$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamaları ($41,581 \pm 5,838$), öğrenim durumu ortaokul olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($37,727 \pm 7,429$) yüksek bulunmuştur.

Öğrenim durumu üniversite olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamaları ($41,581 \pm 5,838$), öğrenim durumu lise olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($38,120 \pm 6,036$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=10,740$; $p=0,000<0.0$)).

Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarının ($53,503 \pm 8,752$), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarından ($45,851 \pm 9,655$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarının ($53,503 \pm 8,752$), öğrenim durumu lise olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarından ($47,835 \pm 9,216$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.12. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	n	Ort	Ss	F	p	Fark
Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı	İlkokul	47	34,809	8,004	14,097	0,000	3 > 1 4 > 1 5 > 1 4 > 2 4 > 3
	Ortaokul	66	37,727	7,429			
	Lise	158	38,120	6,036			
	Üniversite	179	41,581	5,838			
	Yüksek lisans	18	40,278	4,184			
Çözümlere Yönelik Genel Tutum	İlkokul	47	45,851	9,655	10,740	0,000	4 > 1 4 > 3
	Ortaokul	66	49,864	10,549			
	Lise	158	47,835	9,216			
	Üniversite	179	53,503	8,752			
	Yüksek lisans	18	51,000	10,460			
Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum	İlkokul	47	35,532	12,770	12,522	0,000	2 > 1 3 > 1 4 > 1 5 > 1 4 > 2,3
	Ortaokul	66	41,424	10,606			
	Lise	158	41,570	8,737			
	Üniversite	179	45,648	8,358			
	Yüksek lisans	18	44,778	7,765			
Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı	İlkokul	47	19,064	5,235	10,845	0,000	4 > 1 4 > 2 4 > 3
	Ortaokul	66	20,182	4,357			
	Lise	158	20,279	4,147			
	Üniversite	179	22,548	3,695			
	Yüksek lisans	18	21,889	4,241			
Çevre Tutum Genel Puanı	İlkokul	47	136,362	31,476	15,556	0,000	3 > 1 4 > 1 5 > 1 4 > 2 4 > 3
	Ortaokul	66	149,439	29,327			
	Lise	158	148,013	23,770			
	Üniversite	179	164,039	23,369			
	Yüksek lisans	18	157,389	22,729			

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=12,522$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrenim durumu

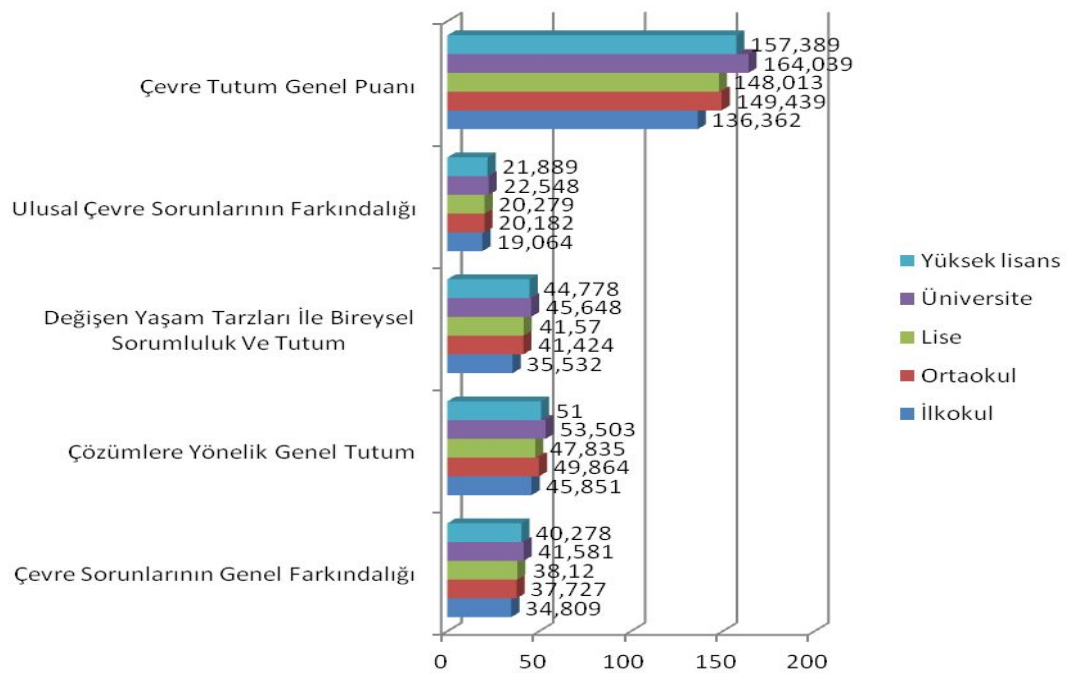
ortaokul olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının (41,424 ± 10,606), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından (35,532 ± 12,770) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu lise olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının (41,570 ± 8,737), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından (35,532 ± 12,770) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının (45,648 ± 8,358), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından (35,532 ± 12,770) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu yüksek lisans olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının (44,778 ± 7,765), öğrenim durumu ilkokul olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından (35,532 ± 12,770) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının (45,648 ± 8,358), öğrenim durumu ortaokul olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından (41,424 ± 10,606) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının (45,648 ± 8,358), öğrenim durumu lise olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından (41,570 ± 8,737) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=10,845; p=0,000<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır.

Öğrenim durumu üniversite olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının (22,548 ± 3,695), öğrenim durumu ilkokul

olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($19,064 \pm 5,235$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($22,548 \pm 3,695$), öğrenim durumu ortaokul olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($20,182 \pm 4,357$) yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu üniversite olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($22,548 \pm 3,695$), öğrenim durumu lise olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($20,279 \pm 4,147$) yüksek bulunmuştur.

Şekil 4.8: Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları

4.2.6.4 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Çalıştığı Kuruma Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum ve Farkındalık” düzeylerinin çalıştığı kuruma göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Analiz sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı belirlenmiştir. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin öğrenim çalıştığı kuruma ortalamaları **Tablo 4.13**'te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Çalıştığı Kuruma Göre Ortalamaları

	Grup	n	Ort	Ss	F	p	Fark
Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı	Özel Sektör	156	37,814	6,844	9,514	0,000	2 > 1
	Devlet Kurumu	148	41,149	5,762			2 > 3
	Kendi İşyeri	78	37,192	6,973			4 > 3
	Emekli	86	39,849	6,680			
Çözümlere Yönelik Genel Tutum	Özel Sektör	156	49,564	9,745	6,662	0,000	2 > 1
	Devlet Kurumu	148	52,608	9,826			2 > 3
	Kendi İşyeri	78	46,808	8,882			
	Emekli	86	50,349	9,259			
Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum	Özel Sektör	156	41,635	10,089	6,446	0,000	2 > 1
	Devlet Kurumu	148	44,804	8,299			2 > 3
	Kendi İşyeri	78	39,346	9,455			4 > 3
	Emekli	86	43,651	10,870			
Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı	Özel Sektör	156	20,455	4,324	10,680	0,000	2 > 1
	Devlet Kurumu	148	22,149	4,031			4 > 1
	Kendi İşyeri	78	19,256	4,091			2 > 3
	Emekli	86	21,988	4,252			4 > 3
Çevre Tutum Genel Puanı	Özel Sektör	156	149,603	27,106	10,476	0,000	2 > 1
	Devlet Kurumu	148	161,392	24,940			2 > 3
	Kendi İşyeri	78	142,885	24,922			4 > 3
	Emekli	86	156,802	26,902			

Tablo 4.13 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların çevre sorunlarının genel farkındalığı puanları ortalamalarının çalıştığı kurum değişkenine

göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=9,514$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=10,476$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarının ($161,392 \pm 24,940$), çalıştığı kurum özel sektör olanların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($149,603 \pm 27,106$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarının ($161,392 \pm 24,940$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($142,885 \pm 24,922$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum emekli olanların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarının ($156,802 \pm 26,902$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Çevre Tutum Genel Puanı*” ortalamalarından ($142,885 \pm 24,922$) yüksek bulunmuştur.

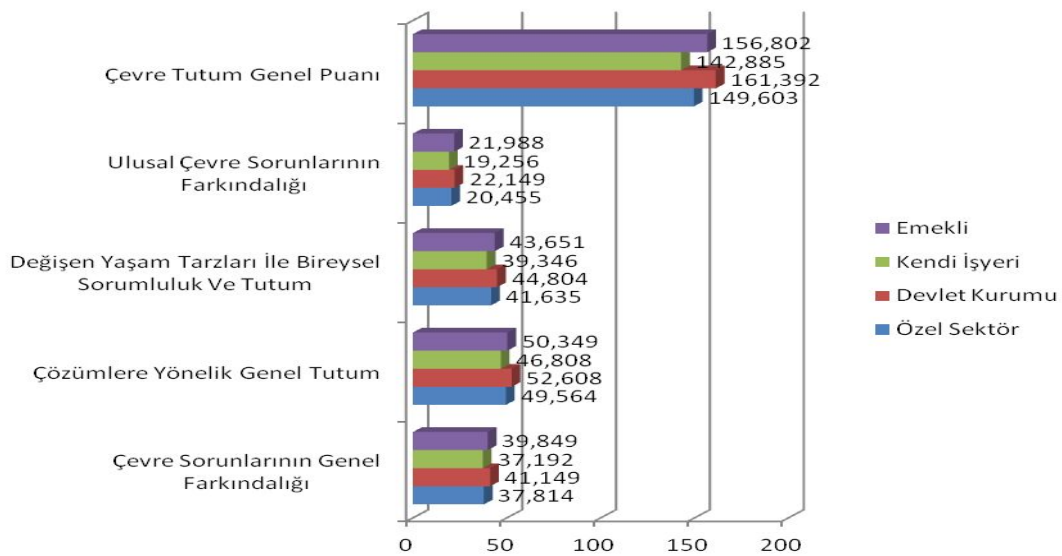
ÇTÖ’ nün alt boyutları incelendiğinde; Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($41,149 \pm 5,762$), çalıştığı kurum özel sektör olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($37,814 \pm 6,844$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($41,149 \pm 5,762$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($37,192 \pm 6,973$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum emekli olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($39,849 \pm 6,680$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ortalama puanlarından ($37,192 \pm 6,973$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,662$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarının ($52,608 \pm 9,826$), çalıştığı kurum özel sektör olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarından ($49,564 \pm 9,745$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarının ($52,608 \pm 9,826$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Çözümlere Yönelik Genel Tutum*” puanları ortalamalarından ($46,808 \pm 8,882$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,446$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının ($44,804 \pm 8,299$), çalıştığı kurum özel sektör olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından ($41,635 \pm 10,089$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının ($44,804 \pm 8,299$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından ($39,346 \pm 9,455$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum emekli olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarının ($43,651 \pm 10,870$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk ve Tutum*” puanları ortalamalarından ($39,346 \pm 9,455$) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan katılımcıların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=10,680$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($22,149 \pm 4,031$), “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($20,455 \pm 4,324$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum emekli olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($21,988 \pm 4,252$), çalıştığı kurum özel sektör olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($20,455 \pm 4,324$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum devlet kurumu olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($22,149 \pm 4,031$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($19,256 \pm 4,091$) yüksek bulunmuştur. Çalıştığı kurum emekli olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarının ($21,988 \pm 4,252$), çalıştığı kurum kendi işyeri olanların “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” puanları ortalamalarından ($19,256 \pm 4,091$) yüksek bulunmuştur.

Şekil 4.9. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Çevre Tutum ve Farkındalık Düzeylerinin Çalıştığı Kuruma Göre Ortalamaları

4.3 Çevre Sorunları Bilgi Anketinden Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde ÇSBA' dan elde edilen verilerin analizi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların görüşleri 7 maddelik ÇSBA ile hazır karşılıkları bulunan seçeneklerden seçmeleri esasına dayalı olarak elde edilen bulgular demografik özellikler ekseninde bu bölümde sunulmuştur.

Katılımcıların ÇSBA'dan elde edilen veriler ile ait demografik özelliklere ilişkin ki-kare analizleri 4 boyut cinsiyet, yaş, öğrenim durumu ve çalıştığı kurum altında yapılarak aralarında anlamlı ilişki olup olmadığı incelenmiş ve tablolarda sunulmuştur.

4.3.1 Çevre Sorunları Bilgi Anketinden Elde Edilen Verilerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizleri

ÇSBA' da yer alan 7 sorudan elde edilen cinsiyet değişkenine ilişkin ki-kare analizleri her bir soru ayrı alt başlıkta olmak üzere gösterilerek tablolarda sunulmuştur.

4.3.1.1 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 1. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcıların ÇSBA' da 1. soru olan **Size Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** Sorusuna verdikleri cevap ile cinsiyet arasındaki ilişki en yüksek tercih edilen maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4.14. Katılımcılara Göre En Önemli Çevre Sorunu Nedir? Sorusuna Verdikleri Cevaplarla Cinsiyet Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu		Cinsiyet			p
		Erkek	Bayan	Toplam	
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	26	75	101	p=0,056>0.05
	Yüzde	%15,3	%25,2	%21,6	
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	37	59	96	
	Yüzde	%21,8	%19,8	%20,5	
Hava Kirliliği	Sayı	33	46	79	
	Yüzde	%19,4	%15,4	%16,9	
Kentleşme	Sayı	33	37	70	
	Yüzde	%19,4	%12,4	%15,0	
Nüfus Artışı	Sayı	20	29	49	
	Yüzde	%11,8	%9,7	%10,5	
İklim Değişikliği	Sayı	11	28	39	
	Yüzde	%6,5	%9,4	%8,3	
Su Kirliliği	Sayı	4	16	20	
	Yüzde	%2,4	%5,4	%4,3	
Enerji Sorunu	Sayı	6	8	14	
	Yüzde	%3,5	%2,7	%3,0	
Toplam	Sayı	170	298	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.14 incelendiğinde Erkeklerin 26'sının (%15,3) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 6'sının (%3,5) enerji sorunu, 33'ünün (%19,4) hava kirliliği, 11'inin (%6,5) iklim değişikliği, 33'ünün (%19,4) kentleşme, 20'sinin (%11,8) nüfus artışı, 37'sinin (%21,8) radyoaktif kirlilik, 4'ünün (%2,4) su kirliliği cevabını vermişlerdir.

Bayanların 75'inin (%25,2) dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 8'inin (%2,7) enerji sorunu, 46'sının (%15,4) hava kirliliği, 28'inin (%9,4) iklim değişikliği, 37'sinin (%12,4) kentleşme, 29'unun (%9,7) nüfus artışı, 59'unun (%19,8) radyoaktif kirlilik, 16'sının (%5,4) su kirliliği olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorunu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=13,751$; $p=0,056>0.05$).

4.3.1.2 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 2. soru olan **Size Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile Cinsiyet Arasındaki İlişki en yüksek tercih edilen maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.15'de sunulmuştur.

Tablo 4.15. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir? Sorusuna Verdikleri Cevaplarla Cinsiyet Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu		Cinsiyet			Toplam	p
		Erkek	Bayan			
Hava Kirliliği	Sayı	50	69	119	p=0,014<0.05	
	Yüzde	%29,4	%23,2	%25,4		
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	41	64	105		
	Yüzde	%24,1	%21,5	%22,4		
Ormanların Azalması	Sayı	23	77	100		
	Yüzde	%13,5	%25,8	%21,4		
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	25	28	53		
	Yüzde	%14,7	%9,4	%11,3		
Enerji Sorunu	Sayı	12	21	33		
	Yüzde	%7,1	%7,0	%7,1		
İklim Değişikliği	Sayı	9	22	31		
	Yüzde	%5,3	%7,4	%6,6		
Su Kirliliği	Sayı	10	11	21		
	Yüzde	%5,9	%3,7	%4,5		
Diğer	Sayı	0	6	6		
	Yüzde	%0,0	%2,0	%1,3		
Toplam	Sayı	170	298	468		
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0		

Tablo 4.15 incelendiğinde Katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorunu ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($x^2=17,668$; $p=0,014<0.05$). Erkek katılımcıların 41'inin (%24,1)

Katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 50'sinin (%29,4) hava kirliliği, 23'ünün (%13,5) ormanların azalması, 25'inin (%14,7) radyoaktif kirlilik, 12'sinin (%7,1) enerji sorunu, 9'unun (%5,3) iklim değişikliği, 10'unun (%5,9) su kirliliği; bayan katılımcıların 64'ünün (%21,5) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 69'unun (%23,2) hava kirliliği, 77'sinin (%25,8) ormanların azalması, 28'inin (%9,4) radyoaktif kirlilik, 21'inin (%7,0) enerji sorunu, 22'sinin (%7,4) iklim değişikliği, 11'inin (%3,7) su kirliliği, 6'sının (%2,0) diğer olduğu görülmektedir.

4.3.1.3 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 3. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 3. soru olan **Size Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup?** sorusuna verdikleri cevap ile Cinsiyet Arasındaki İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.16'da sunulmuştur.

Tablo 4.16 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grup ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($x^2=9,999$; $p=0,075>0.05$). Erkek katılımcıların 35'inin (%20,6) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 23'ünün (%13,5) yöneticiler, 53'ünün (%31,2) eğitimciler, 9'unun (%5,3) öğrenciler, 50'sinin (%29,4) çevre kuruluşları olduğu görülmektedir.

Bayan katılımcıların 69'unun (%23,2) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları,

23'ünün (%7,7) yöneticiler, 103'ünün (%34,6) eğitimciler, 24'ünün (%8,1) öğrenciler, 73'ünün (%24,5) çevre kuruluşları, 6'sının (%2,0) diğer gruplar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.16. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup		Cinsiyet			p
		Erkek	Bayan	Toplam	
Eğitimciler	Sayı	53	103	156	p=0,075>0.05
	Yüzde	%31,2	%34,6	%33,3	
Çevre Kuruluşları	Sayı	50	73	123	
	Yüzde	%29,4	%24,5	%26,3	
Devlet Adamları	Sayı	35	69	104	
	Yüzde	%20,6	%23,2	%22,2	
Yöneticiler	Sayı	23	23	46	
	Yüzde	%13,5	%7,7	%9,8	
Öğrenciler	Sayı	9	24	33	
	Yüzde	%5,3	%8,1	%7,1	
Diğer	Sayı	0	6	6	
	Yüzde	%0,0	%2,0	%1,3	
Toplam	Sayı	170	298	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	

4.3.1.4 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 4. soru olan Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunur? sorusuna verdikleri cevap ile Cinsiyet Arasındaki İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.17' de sunulmuştur.

Tablo 4.17. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunur sorusuna verilen cevaplar ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

		Cinsiyet			p
		Erkek	Bayan	Toplam	
Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan					p=0,054>0.05
	Tv Ve Radyolar	Sayı	43	111	
	Yüzde	%25,3	%37,2	%32,9	
Okullar	Sayı	53	76	129	
	Yüzde	%31,2	%25,5	%27,6	
Çevre Kuruluşları	Sayı	42	46	88	
	Yüzde	%24,7	%15,4	%18,8	
Çevre Ve Orman Bakanlığı	Sayı	9	22	31	
	Yüzde	%5,3	%7,4	%6,6	
Belediyeler	Sayı	11	17	28	
	Yüzde	%6,5	%5,7	%6,0	
Gazete Ve Dergiler	Sayı	8	15	23	
	Yüzde	%4,7	%5,0	%4,9	
Diğer	Sayı	4	11	15	
	Yüzde	%2,4	%3,7	%3,2	
Toplam	Sayı	170	298	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.17 incelendiğinde Katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şey ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=12,359$; $p=0,054>0.05$).

Erkek katılımcıların 8'inin (%4,7) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 43'ünün (%25,3) TV ve radyolar, 53'ünün (%31,2) okullar, 42'sinin (%24,7) çevre kuruluşları, 11'inin (%6,5) belediyeler, 9'unun (%5,3) çevre ve orman bakanlığı, 4'ünün (%2,4) diğer olduğu görülmektedir.

Bayan katılımcıların 15'inin (%5,0) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler,

111'inin (%37,2) TV ve radyolar, 76'sının (%25,5) okullar, 46'sının (%15,4) çevre kuruluşları, 17'sinin (%5,7) belediyeler, 22'sinin (%7,4) çevre ve orman bakanlığı, 11'inin (%3,7) diğer olduğu görülmektedir.

4.3.1.5 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 5. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 5. soru olan **Katılımcılara göre çevre konusundaki Yakın Hissettiği Görüş?** sorusuna verdikleri cevap ile Cinsiyet Arasındaki İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.18' da sunulmuştur.

Tablo 4.18. Katılımcılara Göre çevre konusunda Yakın Hissedilen Görüş ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Katılımcılara göre çevre konusundaki Yakın Hissettiği Görüş		Cinsiyet			p
		Erkek	Bayan	Toplam	
Ekonomik Yapıtlar İle Teknolojik Ve Ekonomik Gelişme Arasında Dengeler Kurarak Yaşanabilir Bir Dünya Modelinin Oluşturulması Gereklidir	Sayı	91	180	271	p=0,312>0.05
	Yüzde	%53,5	%60,4	%57,9	
Çevre Ve Doğal Dengeyi Koruyabilmek İçin Ekonomik Ve Teknolojik Gelişmenin Sınırlandırılması Gereklidir	Sayı	60	93	153	
	Yüzde	%35,3	%31,2	%32,7	
Çevreyi Tahrip Etme Ve Ekolojik Dengeyi Bozma Pahasına Ekonomik Gelişme Hızla Devam Etmelidir.	Sayı	19	25	44	
	Yüzde	%11,2	%8,4	%9,4	
Toplam	Sayı	170	298	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.18 incelendiğinde katılımcıların yakın hissettiği görüş ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=2,330$; $p=0,312>0.05$). erkek katılımcıların 19'unun (%11,2) katılımcılara yakın hissettiği görüşün "Çevreyi tahrip etme ve

ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 91’inin (%53,5) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 60’ının (%35,3) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir.” görüşlerinin olduğu görülmektedir.

Bayan katılımcıların 25’inin (%8,4) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 180’inin (%60,4) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 93’ünün (%31,2) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” görüşlerinin olduğu görülmektedir.

4.3.1.6 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 6. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA’da 6. soru olan **Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile cinsiyet arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.19’da sunulmuştur.

Tablo 4.19 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacı ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=18,987$; $p=0,004<0.05$). Erkek katılımcıların 42’sinin (%24,7) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yöreklendirmesi, 32’sinin (%18,8) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 15’inin (%8,8) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 17’sinin (%10,0) bilmeleri gereken bir şey olması, 13’ünün (%7,6) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir

yöntem olması, 46'sının (%27,1) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 5'inin (%2,9) başka bir neden olduğu görülmektedir.

Tablo 4.19. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı		Cinsiyet		Toplam	p
		Erkek	Bayan		
Öğrencileri Çevre Korumada Aktif Olmaları İçin Yüreklandirmesi	Sayı	42	97	139	p=0,004<0.05
	Yüzde	%24,7	%32,6	%29,7	
Öğrencilere Okulda Öğrendiklerinin Günlük Yaşamla ilgili Olduğunu Göstermesi	Sayı	32	52	84	
	Yüzde	%18,8	%17,4	%17,9	
Öğrencilerin Günümüz Sorunlarını Anlamalarına Yardım Etmesi	Sayı	15	48	63	
	Yüzde	%8,8	%16,1	%13,5	
Bilmeleri Gereken Bir Şey Olması	Sayı	17	20	37	
	Yüzde	%10,0	%6,7	%7,9	
Problem Çözme Ve Karar Verme Becerilerini Öğretmek İçin İyi Bir Yöntem Olması	Sayı	13	32	45	
	Yüzde	%7,6	%10,7	%9,6	
Çevre Konularının İlgi Çekici Olması Ve Öğrencilerde Dikkat Uyandırması	Sayı	46	46	92	
	Yüzde	%27,1	%15,4	%19,7	
Başka Bir Neden	Sayı	5	3	8	
	Yüzde	%2,9	%1,0	%1,7	
Toplam	Sayı	170	298	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	

Bayan katılımcıların 97'sinin (%32,6) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklandirmesi, 52'sinin (%17,4) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 48'inin (%16,1) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 20'sinin (%6,7) bilmeleri gereken bir şey olması, 32'sinin (%10,7) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 46'sının (%15,4) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 3'ünün (%1,0) başka bir neden olduğu görülmektedir.

4.3.1.7 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 7. Soru Verilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 7. soru olan **Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi Hangisidir?** sorusuna verdikleri cevap ile cinsiyet arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.20'de sunulmuştur.

Tablo 4.20. Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

		Cinsiyet			p
		Erkek	Bayan	Toplam	
Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi					p=0,000<0.05
	Okul Öncesi Eğitim Kademesinde	Sayı	67	186	
	Yüzde	%39,4	%62,4	%54,1	
İlköğretim Kademesinde	Sayı	80	90	170	
	Yüzde	%47,1	%30,2	%36,3	
Yaygın Eğitimde	Sayı	8	9	17	
	Yüzde	%4,7	%3,0	%3,6	
Yüksek Öğretimde	Sayı	6	8	14	
	Yüzde	%3,5	%2,7	%3,0	
Ortaöğretim Kademesinde	Sayı	9	5	14	
	Yüzde	%5,3	%1,7	%3,0	
Toplam	Sayı	170	298	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.20 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=24,902$; $p=0,000<0.05$). Erkek katılımcıların 67'sinin (%39,4) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 6'sının (%3,5) yüksek öğretimde, 8'inin (%4,7) yaygın eğitimde, 80'inin (%47,1) ilköğretim kademesinde, 9'unun (%5,3) ortaöğretim kademesinde; olması gerektiği görülmektedir.

Bayan katılımcıların 186'sının (%62,4) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 8'inin (%2,7) yüksek öğretimde, 9'unun (%3,0) yaygın eğitimde, 90'ının (%30,2) ilköğretim kademesinde, 5'inin (%1,7) ortaöğretim kademesinde olması gerektiği görülmektedir.

4.3.2 Çevre Sorunları Bilgi Anketinden Elde Edilen Verilerin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-Kare Analizleri

ÇSBA da yer alan 7 sorunun yaş değişkenine göre ilişkin ki-kare analizleri her bir soru ayrı olmak gösterilerek ayrı tablolarda sunulmuştur

4.3.2.1 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 1. Soru Verilerinin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 1. soru olan **Size Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile yaş arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.21'de sunulmuştur.

Tablo 4.21 incelendiğinde Katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorunu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($x^2=72,551$; $p=0,000<0.05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 7'sinin (%11,1) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 2'sinin (%3,2) enerji sorunu, 12'sinin (%19,0) hava kirliliği, 4'ünün (%6,3) iklim değişikliği, 13'ünün (%20,6) kentleşme, 11'inin (%17,5) nüfus artışı, 12'sinin (%19,0) radyoaktif kirlilik, 2'sinin (%3,2) su kirliliği; 25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 18'inin (%25,4) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 1'inin (%1,4) enerji sorunu, 14'ünün (%19,7) hava kirliliği, 5'inin (%7,0) iklim

değişikliği, 16'sının (%22,5) kentleşme, 3'ünün (%4,2) nüfus artışı, 8'inin (%11,3) radyoaktif kirlilik, 6'sının (%8,5) su kirliliği cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.21. Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu ile Yaş Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu		Yaş						Toplam	P
		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri		
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	7	18	42	10	18	6	101	P=0,000<0.05
	Yüzde	%11,1	%25,4	%33,9	%11,0	%22,2	%15,8	%21,6	
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	12	8	15	31	15	15	96	
	Yüzde	%19,0	%11,3	%12,1	%34,1	%18,5	%39,5	%20,5	
Hava Kirliliği	Sayı	12	14	23	14	11	5	79	
	Yüzde	%19,0	%19,7	%18,5	%15,4	%13,1	%13,2	%16,9	
Kentleşme	Sayı	13	16	15	8	14	4	70	
	Yüzde	%20,6	%22,5	%12,1	%8,8	%17,1	%10,5	%15,0	
Nüfus Artışı	Sayı	11	3	9	16	8	2	49	
	Yüzde	%17,5	%4,2	%7,3	%17,6	%9,9	%5,3	%10,5	
İklim Değişikliği	Sayı	4	5	9	7	10	4	39	
	Yüzde	%6,3	%7,0	%7,3	%7,7	%12,1	%10,5	%8,3	
Su Kirliliği	Sayı	2	6	4	4	3	1	20	
	Yüzde	%3,2	%8,5	%3,2	%4,4	%3,7	%2,6	%4,3	
Enerji Sorunu	Sayı	2	1	7	1	2	1	14	
	Yüzde	%3,2	%1,4	%5,6	%1,1	%2,5	%2,6	%3,0	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 42'sinin (%33,9) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 7'sinin (%5,6) enerji sorunu, 23'ünün (%18,5) hava kirliliği, 9'unun (%7,3) iklim değişikliği, 15'inin (%12,1) kentleşme, 9'unun (%7,3) nüfus artışı, 15'inin (%12,1) radyoaktif kirlilik, 4'ünün (%3,2) su kirliliği; 40-49 yaş aralığında olan katılımcıların 10'unun (%11,0) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 1'inin (%1,1) enerji sorunu, 14'ünün (%15,4) hava kirliliği, 7'sinin (%7,7) iklim

değişikliği, 8'inin (%8,8) kentleşme, 16'sının (%17,6) nüfus artışı, 31'inin (%34,1) radyoaktif kirlilik, 4'ünün (%4,4) su kirliliği; 50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 18'inin (%22,2) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 2'sinin (%2,5) enerji sorunu, 11'inin (%13,6) hava kirliliği, 10'unun (%12,3) iklim değişikliği, 14'ünün (%17,3) kentleşme, 8'inin (%9,9) nüfus artışı, 15'inin (%18,5) radyoaktif kirlilik, 3'ünün (%3,7) su kirliliği; 60 ve üzeri yaşta olan katılımcıların 6'sının (%15,8) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 1'inin (%2,6) enerji sorunu, 5'inin (%13,2) hava kirliliği, 4'ünün (%10,5) iklim değişikliği, 4'ünün (%10,5) kentleşme, 2'sinin (%5,3) nüfus artışı, 15'inin (%39,5) radyoaktif kirlilik, 1'inin (%2,6) su kirliliği olduğu görülmektedir.

4.3.2.2 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. Soru Verilerinin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 2. soru olan **Size Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile yaş arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.22'de sunulmuştur.

Tablo 4.22 incelendiğinde Katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorunu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=48,203$; $p=0,068>0,05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 15'inin (%23,8) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 16'sının (%25,4) hava kirliliği, 15'inin (%23,8) ormanların azalması, 9'unun (%14,3) radyoaktif kirlilik, 2'sinin (%3,2) enerji sorunu, 2'sinin (%3,2) iklim değişikliği, 3'ünün (%4,8) su kirliliği, 1'inin (%1,6) diğer; 25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 11'inin (%15,5) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 26'sının (%36,6) hava kirliliği, 8'inin (%11,3) ormanların azalması, 10'unun (%14,1) radyoaktif kirlilik, 5'inin (%7,0) enerji sorunu, 5'inin (%7,0) iklim değişikliği, 4'ünün (%5,6) su kirliliği, 2'sinin (%2,8) diğer cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.22. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu ile Yaş Arasındaki İlişki

		Yaş						Toplam	p
		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri		
Hava Kirliliği	Sayı	16	26	33	20	20	4	119	p=0,068>0.05
	Yüzde	%25,4	%36,6	%26,6	%22,0	%24,7	%10,5	%25,4	
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	15	11	29	18	17	15	105	
	Yüzde	%23,8	%15,5	%23,4	%19,8	%21,0	%39,5	%22,4	
Ormanların Azalması	Sayı	15	8	24	22	20	11	100	
	Yüzde	%23,8	%11,3	%19,4	%24,2	%24,7	%28,9	%21,4	
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	9	10	9	13	10	2	53	
	Yüzde	%14,3	%14,1	%7,3	%14,3	%12,3	%5,3	%11,3	
Enerji Sorunu	Sayı	2	5	14	6	2	4	33	
	Yüzde	%3,2	%7,0	%11,3	%6,6	%2,5	%10,5	%7,1	
İklim Değişikliği	Sayı	2	5	5	9	9	1	31	
	Yüzde	%3,2	%7,0	%4,0	%9,9	%11,1	%2,6	%6,6	
Su Kirliliği	Sayı	3	4	9	1	3	1	21	
	Yüzde	%4,8	%5,6	%7,3	%1,1	%3,7	%2,6	%4,5	
Diğer	Sayı	1	2	1	2	0	0	6	
	Yüzde	%1,6	%2,8	%0,8	%2,2	%0,0	%0,0	%1,3	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 29'unun (%23,4) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 33'ünün (%26,6) hava kirliliği, 24'ünün (%19,4) ormanların azalması, 9'unun (%7,3) radyoaktif kirlilik, 14'ünün (%11,3) enerji sorunu, 5'inin (%4,0) iklim değişikliği, 9'unun (%7,3) su kirliliği, 1'inin (%0,8) diğer; 40-49 yaş aralığında olan katılımcıların 18'inin (%19,8) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 20'sinin (%22,0) hava kirliliği, 22'sinin (%24,2) ormanların azalması, 13'ünün (%14,3) radyoaktif kirlilik, 6'sının (%6,6) enerji sorunu, 9'unun (%9,9) iklim değişikliği, 1'inin (%1,1) su kirliliği, 2'sinin (%2,2) diğer; 50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 17'sinin (%21,0) katılımcılara

göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 20'sinin (%24,7) hava kirliliği, 20'sinin (%24,7) ormanların azalması, 10'unun (%12,3) radyoaktif kirlilik, 2'sinin (%2,5) enerji sorunu, 9'unun (%11,1) iklim değişikliği, 3'ünün (%3,7) su kirliliği; 60 ve üzeri yaşta olan katılımcıların 15'inin (%39,5) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 4'ünün (%10,5) hava kirliliği, 11'inin (%28,9) ormanların azalması, 2'sinin (%5,3) radyoaktif kirlilik, 4'ünün (%10,5) enerji sorunu, 1'inin (%2,6) iklim değişikliği, 1'inin (%2,6) su kirliliği olduğu görülmektedir.

4.3.2.3 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 3. Soru Verilerinin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 3. soru olan **Size Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup?** sorusuna verdikleri cevap ile yaş Arasındaki İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.23'de sunulmuştur.

Tablo 4.23 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grup ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=34,276$; $p=0,102>0,05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 11'inin (%17,5) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 10'unun (%15,9) yöneticiler, 11'inin (%17,5) eğitimciler, 6'sının (%9,5) öğrenciler, 24'ünün (%38,1) çevre kuruluşları, 1'inin (%1,6) diğer; 25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 15'inin (%21,1) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 9'unun (%12,7) yöneticiler, 22'sinin (%31,0) eğitimciler, 6'sının (%8,5) öğrenciler, 17'sinin (%23,9) çevre kuruluşları, 2'sinin (%2,8) diğer cevabını vermişlerdir. 30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 31'inin (%25,0) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 10'unun (%8,1) yöneticiler, 44'ünün (%35,5) eğitimciler, 11'inin (%8,9) öğrenciler, 27'sinin (%21,8) çevre kuruluşları, 1'inin (%0,8) diğer; 40-49 yaş

aralığında olan katılımcıların 16'sının (%17,6) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 8'inin (%8,8) yöneticiler, 37'sinin (%40,7) eğitimciler, 4'ünün (%4,4) öğrenciler, 24'ünün (%26,4) çevre kuruluşları, 2'sinin (%2,2) diğer; 50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 25'inin (%30,9) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 4'ünün (%4,9) yöneticiler, 23'ünün (%28,4) eğitimciler, 5'inin (%6,2) öğrenciler, 24'ünün (%29,6) çevre kuruluşları; 60 ve üzeri olan katılımcıların 6'sının (%15,8) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 5'inin (%13,2) yöneticiler, 19'unun (%50,0) eğitimciler, 1'inin (%2,6) öğrenciler, 7'sinin (%18,4) çevre kuruluşları olduğu görülmektedir.

Tablo 4.23. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Yaş Arasındaki İlişki

		Yaş							P
Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri	Toplam	P=0,102>0.05
Eğitimciler	Sayı	11	22	44	37	23	19	156	
	Yüzde	%17,5	%31,0	%35,5	%40,7	%28,4	%50,0	%33,3	
Çevre Kuruluşları	Sayı	24	17	27	24	24	7	123	
	Yüzde	%38,1	%23,9	%21,8	%26,4	%29,6	%18,4	%26,3	
Devlet Adamları	Sayı	11	15	31	16	25	6	104	
	Yüzde	%17,5	%21,1	%25,0	%17,6	%30,9	%15,8	%22,2	
Yöneticiler	Sayı	10	9	10	8	4	5	46	
	Yüzde	%15,9	%12,7	%8,1	%8,8	%4,9	%13,2	%9,8	
Öğrenciler	Sayı	6	6	11	4	5	1	33	
	Yüzde	%9,5	%8,5	%8,9	%4,4	%6,2	%2,6	%7,1	
Diğer	Sayı	1	2	1	2	0	0	6	
	Yüzde	%1,6	%2,8	%0,8	%2,2	%0,0	%0,0	%1,3	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

4.3.2.4 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. Soru Verilerinin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

.. Katılımcılara ÇSBA’da 4. soru olan **Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey?** Sorusuna verdikleri cevap ile yaş arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.24’de sunulmuştur.

Tablo 4.24 incelendiğinde Katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şey ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=48,094$; $p=0,019<0,05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 2'sinin (%3,2) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 16'sının (%25,4) TV ve radyolar, 16'sının (%25,4) okullar, 16'sının (%25,4) çevre kuruluşları, 4'ünün (%6,3) belediyeler, 9'unun (%14,3) çevre ve orman bakanlığı; 25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 6'sının (%8,5) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 12'sinin (%16,9) TV ve radyolar, 20'sinin (%28,2) okullar, 14'ünün (%19,7) çevre kuruluşları, 7'sinin (%9,9) belediyeler, 5'inin (%7,0) çevre ve orman bakanlığı, 7'sinin (%9,9) diğer; 30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 7'sinin (%5,6) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 48'inin (%38,7) TV ve radyolar, 33'ünün (%26,6) okullar, 26'sının (%21,0) çevre kuruluşları, 4'ünün (%3,2) belediyeler, 4'ünün (%3,2) çevre ve orman bakanlığı, 2'sinin (%1,6) diğer cevabını vermişlerdir.

40-49 yaş aralığında olan katılımcıların 3'ünün (%3,3) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 32'sinin (%35,2) TV ve radyolar, 24'ünün (%26,4) okullar, 15'inin (%16,5) çevre kuruluşları, 5'inin (%5,5) belediyeler, 8'inin (%8,8) çevre ve orman bakanlığı, 4'ünün (%4,4) diğer cevabını vermişlerdir.

50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 4'ünün (%4,9) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 28'inin (%34,6) TV ve radyolar, 23'ünün (%28,4) okullar, 14'ünün (%17,3) çevre kuruluşları, 7'sinin (%8,6) belediyeler, 4'ünün (%4,9) çevre ve orman bakanlığı, 1'inin (%1,2) diğer; 60 ve üzeri olan katılımcıların 1'inin (%2,6) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 18'inin (%47,4) TV ve radyolar, 13'ünün (%34,2) okullar, 3'ünün (%7,9) çevre kuruluşları, 1'inin (%2,6) belediyeler, 1'inin (%2,6) çevre ve orman bakanlığı, 1'inin (%2,6) diğer olduğu görülmektedir.

Tablo 4.24. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey ile Yaş Arasındaki İlişki

		Yaş							p
Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri	Toplam	
Tv Ve Radyolar	Sayı	16	12	48	32	28	18	154	P=0,019<0.05
	Yüz de	%25,4	%16,9	%38,7	%35,2	%34,6	%47,4	%32,9	
Okullar	Sayı	16	20	33	24	23	13	129	
	Yüz de	%25,4	%28,2	%26,6	%26,4	%28,4	%34,2	%27,6	
Çevre Kuruluşları	Sayı	16	14	26	15	14	3	88	
	Yüz de	%25,4	%19,7	%21,0	%16,5	%17,3	%7,9	%18,8	
Çevre Ve Orman Bakanlığı	Sayı	9	5	4	8	4	1	31	
	Yüz de	%14,3	%7,0	%3,2	%8,8	%4,9	%2,6	%6,6	
Belediyeler	Sayı	4	7	4	5	7	1	28	
	Yüz de	%6,3	%9,9	%3,2	%5,5	%8,6	%2,6	%6,0	
Gazete Ve Dergiler	Sayı	2	6	7	3	4	1	23	
	Yüz de	%3,2	%8,5	%5,6	%3,3	%4,9	%2,6	%4,9	
Diğer	Sayı	0	7	2	4	1	1	15	
	Yüz de	%0,0	%9,9	%1,6	%4,4	%1,2	%2,6	%3,2	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüz de	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

4.3.2.5 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 5. Soru Verilerinin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 5. soru olan Katılımcılara Göre Katılımcılara göre çevre konusundaki Yakın Hissettiği Görüş? Sorusuna verdikleri cevap ile yaş arasındaki

İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.25’de sunulmuştur.

Tablo 4.25 incelendiğinde Katılımcılara yakın hissettiği görüş ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=4,438$; $p=0,925>0.05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 7’sinin (%11,1) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 34’ünün (%54,0) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 22’sinin (%34,9) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” cevabını vermişlerdir.

25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 7’sinin (%9,9) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 40’ının (%56,3) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 24’ünün (%33,8) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” cevabını vermişlerdir.

30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 13’ünün (%10,5) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 77’sinin (%62,1) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 34’ünün (%27,4) “çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.25. Katılımcılara Göre çevre konusundaki Yakın Hissettiği Görüş ile Yaş Arasındaki İlişki

		Yaş							P
Katılımcıya göre çevre koruma konusunda Yakın Hissettiği Görüşü		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri	Toplam	P=0,925>0.05
Ekonomik Yaptırımlar İle Teknolojik Ve Ekonomik Gelişme Arasında Dengeler Kurarak Yaşanabilir Bir Dünya Modelinin Oluşturulması Gereklidir	Sayı	34	40	77	49	46	25	271	
	Yüzde	%54,0	%56,3	%62,1	%53,8	%56,8	%65,8	%57,9	
Çevre Ve Doğal Dengeyi Koruyabilmek İçin Ekonomik Ve Teknolojik Gelişmenin Sınırlandırılması Gereklidir	Sayı	22	24	34	34	28	11	153	
	Yüzde	%34,9	%33,8	%27,4	%37,4	%34,6	%28,9	%32,7	
Çevreyi Tahrip Etme Ve Ekolojik Dengeyi Bozma Pahasına Ekonomik Gelişme Hızla Devam Etmelidir.	Sayı	7	7	13	8	7	2	44	
	Yüzde	%11,1	%9,9	%10,5	%8,8	%8,6	%5,3	%9,4	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

40-49 yaş aralığında olan katılımcıların 8'inin (%8,8) katılımcılara yakın hissettiği görüşün "Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.", 49'unun (%53,8) "Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir", 34'ünün (%37,4) "Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir" cevabını vermişlerdir.

50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 7'sinin (%8,6) katılımcılara yakın hissettiği görüşün "Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına

ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 46'sının (%56,8) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 28'inin (%34,6) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” cevabını vermişlerdir.

60 ve üzeri olan katılımcıların 2'sinin (%5,3) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 25'inin (%65,8) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 11'inin (%28,9) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” görüşleri olduğu görülmektedir.

4.3.2.6 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 6. Soru Verilerinin Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 6. soru olan **Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile yaş arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.26'da sunulmuştur. Tablo 4.26 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=19,592$; $p=0,927>0.05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 14'ünün (%22,2) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 10'unun (%15,9) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 6'sının (%9,5) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 7'sinin (%11,1) bilmeleri gereken bir şey olması, 6'sının (%9,5) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 17'sinin (%27,0) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 3'ünün (%4,8) başka bir neden cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.26. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Yaş Arasındaki İlişki

		Yaş						Toplam	p
		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri		
Öğrencileri Çevre Korumada Aktif Olmaları İçin Yürekendirilmesi	Sayı	14	26	36	30	24	9	139	0,927>0.05
	Yüzde	%22,2	%36,6	%29,0	%33,0	%29,6	%23,7	%29,7	
Çevre Konularının İlgi Çekici Olması Ve Öğrencilerde Dikkat Uyandırması	Sayı	17	14	21	19	14	7	92	
	Yüzde	%27,0	%19,7	%16,9	%20,9	%17,3	%18,4	%19,7	
Öğrencilere Okulda Öğrendiklerinin Günlük Yaşamla ilgili Olduğunu Göstermesi	Sayı	10	11	22	16	17	8	84	
	Yüzde	%15,9	%15,5	%17,7	%17,6	%21,0	%21,1	%17,9	
Öğrencilerin Günümüz Sorunlarını Anlamalarına Yardım Etmesi	Sayı	6	10	20	9	11	7	63	
	Yüzde	%9,5	%14,1	%16,1	%9,9	%13,6	%18,4	%13,5	
Problem Çözme Ve Karar Verme Becerilerini Öğretmek İçin İyi Bir Yöntem Olması	Sayı	6	4	13	10	7	5	45	
	Yüzde	%9,5	%5,6	%10,5	%11,0	%8,6	%13,2	%9,6	
Bilmeleri Gereken Bir Şey Olması	Sayı	7	5	10	5	8	2	37	
	Yüzde	%11,1	%7,0	%8,1	%5,5	%9,9	%5,3	%7,9	
Başka Bir Neden	Sayı	3	1	2	2	0	0	8	
	Yüzde	%4,8	%1,4	%1,6	%2,2	%0,0	%0,0	%1,7	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 26'sının (%36,6) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yürekendirilmesi, 11'inin (%15,5) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 10'unun (%14,1) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 5'inin (%7,0) bilmeleri gereken bir şey olması, 4'ünün (%5,6) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi

bir yöntem olması, 14'ünün (%19,7) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 1'inin (%1,4) başka bir neden cevabını vermişlerdir.

30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 36'sının (%29,0) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 22'sinin (%17,7) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 20'sinin (%16,1) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 10'unun (%8,1) bilmeleri gereken bir şey olması, 13'ünün (%10,5) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 21'inin (%16,9) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 2'sinin (%1,6) başka bir neden cevabını vermişlerdir.

40-49 yaş aralığında olan katılımcıların 30'unun (%33,0) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 16'sının (%17,6) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 9'unun (%9,9) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 5'inin (%5,5) bilmeleri gereken bir şey olması, 10'unun (%11,0) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 19'unun (%20,9) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 2'sinin (%2,2) başka bir neden cevabını vermişlerdir.

50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 24'ünün (%29,6) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 17'sinin (%21,0) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 11'inin (%13,6) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 8'inin (%9,9) bilmeleri gereken bir şey olması, 7'sinin (%8,6) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 14'ünün (%17,3) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması cevabını vermişlerdir.

60 ve üzeri olan katılımcıların 9'unun (%23,7) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 8'inin (%21,1) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla

ilgili olduğunu göstermesi, 7'sinin (%18,4) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 2'sinin (%5,3) bilmeleri gereken bir şey olması, 5'inin (%13,2) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 7'sinin (%18,4) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması olduğu görülmektedir.

4.3.2.7 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 7. sorunun Yaş Değişkenine İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 7. soru olan **Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi Hangisidir?** sorusuna verdikleri cevap ile yaş arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.27'de sunulmuştur.

Tablo 4.27 incelendiğinde katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesi ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=29,686$; $p=0,075>0.05$). 18-24 yaş aralığında olan katılımcıların 24'ünün (%38,1) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 3'ünün (%4,8) yüksek öğretimde, 2'sinin (%3,2) yaygın eğitimde, 30'unun (%47,6) ilköğretim kademesinde, 4'ünün (%6,3) ortaöğretim kademesinde; 25-29 yaş aralığında olan katılımcıların 37'sinin (%52,1) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 2'sinin (%2,8)

Tablo 4.27. Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Yaş Arasındaki İlişki

		Yaş							p
Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi		18-24 Yaş	25-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50-59 Yaş	60 Ve üzeri	Toplam	
Okul Öncesi Eğitim Kademesinde	Sayı	24	37	75	51	40	26	253	0,075>0.05
	Yüzde	%38,1	%52,1	%60,5	%56,0	%49,4	%68,4	%54,1	
İlköğretim Kademesinde	Sayı	30	25	38	35	35	7	170	
	Yüzde	%47,6	%35,2	%30,6	%38,5	%43,2	%18,4	%36,3	
Yaygın Eğitimde	Sayı	2	6	3	2	2	2	17	
	Yüzde	%3,2	%8,5	%2,4	%2,2	%2,5	%5,3	%3,6	
Yüksek Öğretimde	Sayı	3	2	3	1	2	3	14	
	Yüzde	%4,8	%2,8	%2,4	%1,1	%2,5	%7,9	%3,0	
Ortaöğretim Kademesinde	Sayı	4	1	5	2	2	0	14	
	Yüzde	%6,3	%1,4	%4,0	%2,2	%2,5	%0,0	%3,0	
Toplam	Sayı	63	71	124	91	81	38	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Yüksek öğretimde, 6'sının (%8,5) yaygın eğitimde, 25'inin (%35,2) ilköğretim kademesinde, 1'inin (%1,4) ortaöğretim kademesinde; 30-39 yaş aralığında olan katılımcıların 75'inin (%60,5) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 3'ünün (%2,4) yüksek öğretimde, 3'ünün (%2,4) yaygın eğitimde, 38'inin (%30,6) ilköğretim kademesinde, 5'inin (%4,0) ortaöğretim kademesinde; 40-49 yaş aralığında olan katılımcıların 51'inin (%56,0) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 1'inin (%1,1) yüksek öğretimde, 2'sinin (%2,2) Yaygın eğitimde, 35'inin (%38,5)

ilköğretim kademesinde, 2'sinin (%2,2) ortaöğretim kademesinde; 50-59 yaş aralığında olan katılımcıların 40'ının (%49,4) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 2'sinin (%2,5) yüksek öğretimde, 2'sinin (%2,5) yaygın eğitimde, 35'inin (%43,2) ilköğretim kademesinde, 2'sinin (%2,5) ortaöğretim kademesinde; 60 ve üzeri olan katılımcıların 26'sinin (%68,4) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 3'ünün (%7,9) yüksek öğretimde, 2'sinin (%5,3) yaygın eğitimde, 7'sinin (%18,4) ilköğretim kademesinde olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.3. Çevre Sorunları Bilgi Anketinden Elde Edilen Verilerin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-kare Analizleri

ÇSBA' da yer alan 7 sorunun öğrenim durumu değişkenine göre ilişkin ki-kare analizleri her bir soru ayrı olmak gösterilerek ayrı tablolarda sunulmuştur

4.3.3.1 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 1. Soru Verilerinin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-Kare Analizleri

Katılımcılara ÇSBA'da 1. soru olan **Size Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu Arasındaki İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.28'de sunulmuştur.

Tablo 4.28. Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Öğrenim Durumu						p
Katılımcıya Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu		İlkokul	Ortaokul	Lise	üniversite	Yüksek Lisans	Toplam	
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	10	8	28	51	4	101	p=0,007<0.05
	Yüzde	%21,3	%12,1	%17,7	%28,5	%22,2	%21,6	
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	6	15	35	40	0	96	
	Yüzde	%12,8	%22,7	%22,2	%22,3	%0,0	%20,5	
Hava Kirliliği	Sayı	10	11	31	24	3	79	
	Yüzde	%21,3	%16,7	%19,6	%13,4	%16,7	%16,9	
Kentleşme	Sayı	8	17	28	13	4	70	
	Yüzde	%17,0	%25,8	%17,7	%7,3	%22,2	%15,0	
Nüfus Artışı	Sayı	8	9	16	14	2	49	
	Yüzde	%17,0	%13,6	%10,1	%7,8	%11,1	%10,5	
İklim Değişikliği	Sayı	1	4	9	22	3	39	
	Yüzde	%2,1	%6,1	%5,7	%12,3	%16,7	%8,3	
Su Kirliliği	Sayı	2	1	7	10	0	20	
	Yüzde	%4,3	%1,5	%4,4	%5,6	%0,0	%4,3	
Enerji Sorunu	Sayı	2	1	4	5	2	14	
	Yüzde	%4,3	%1,5	%2,5	%2,8	%11,1	%3,0	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.28 incelendiğinde katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorunu ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=49,906$; $p=0,007<0.05$). Öğrenim durumu ilkokul olan katılımcıların 10'unun (%21,3) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 2'sinin (%4,3) enerji sorunu, 10'unun (%21,3) hava kirliliği, 1'inin (%2,1) iklim değişikliği, 8'inin (%17,0) kentleşme, 8'inin (%17,0) nüfus artışı, 6'sının (%12,8) radyoaktif kirlilik, 2'sinin (%4,3) su kirliliği; öğrenim durumu ortaokul olan

katılımcıların 8'inin (%12,1) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 1'inin (%1,5) enerji sorunu, 11'inin (%16,7) hava kirliliği, 4'ünün (%6,1) iklim değişikliği, 17'sinin (%25,8) kentleşme, 9'unun (%13,6) nüfus artışı, 15'inin (%22,7) radyoaktif kirlilik, 1'inin (%1,5) su kirliliği cevabını vermişlerdir.

Öğrenim durumu lise olan katılımcıların 28'inin (%17,7) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 4'ünün (%2,5) enerji sorunu, 31'inin (%19,6) hava kirliliği, 9'unun (%5,7) iklim değişikliği, 28'inin (%17,7) kentleşme, 16'sinin (%10,1) nüfus artışı, 35'inin (%22,2) radyoaktif kirlilik, 7'sinin (%4,4) su kirliliği; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 51'inin (%28,5) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 5'inin (%2,8) enerji sorunu, 24'ünün (%13,4) hava kirliliği, 22'sinin (%12,3) iklim değişikliği, 13'ünün (%7,3) kentleşme, 14'ünün (%7,8) nüfus artışı, 40'ının (%22,3) radyoaktif kirlilik, 10'unun (%5,6) su kirliliği; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 4'ünün (%22,2) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 2'sinin (%11,1) enerji sorunu, 3'ünün (%16,7) hava kirliliği, 3'ünün (%16,7) iklim değişikliği, 4'ünün (%22,2) kentleşme, 2'sinin (%11,1) nüfus artışı olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.3.2 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 2. Soru Verilerinin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-Kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 2. soru olan Size **Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu Arasındaki İlişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.29'da sunulmuştur.

Tablo 4.29. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Öğrenim Durumu						p
Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu		İlkokul	Ortaokul	Lise	üniversite	Yüksek Lisans	Toplam	
Hava Kirliliği	Sayı	8	13	56	34	8	119	0,000<0.05
	Yüzde	%17,0	%19,7	%35,4	%19,0	%44,4	%25,4	
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	10	11	30	54	0	105	
	Yüzde	%21,3	%16,7	%19,0	%30,2	%0,0	%22,4	
Ormanların Azalması	Sayı	20	14	24	41	1	100	
	Yüzde	%42,6	%21,2	%15,2	%22,9	%5,6	%21,4	
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	1	13	23	15	1	53	
	Yüzde	%2,1	%19,7	%14,6	%8,4	%5,6	%11,3	
Enerji Sorunu	Sayı	2	5	14	11	1	33	
	Yüzde	%4,3	%7,6	%8,9	%6,1	%5,6	%7,1	
İklim Değişikliği	Sayı	2	5	8	14	2	31	
	Yüzde	%4,3	%7,6	%5,1	%7,8	%11,1	%6,6	
Su Kirliliği	Sayı	4	5	3	6	3	21	
	Yüzde	%8,5	%7,6	%1,9	%3,4	%16,7	%4,5	
Diğer	Sayı	0	0	0	4	2	6	
	Yüzde	%0,0	%0,0	%0,0	%2,2	%11,1	%1,3	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.29 incelendiğinde Katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorunu ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=84,248$; $p=0,000<0.05$). Öğrenim durumu ilkokul olan katılımcıların 10'unun (%21,3) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 8'inin (%17,0) hava kirliliği, 20'sinin (%42,6) ormanların azalması, 1'inin (%2,1) radyoaktif kirlilik, 2'sinin (%4,3) enerji sorunu, 2'sinin (%4,3) iklim değişikliği, 4'ünün (%8,5) su kirliliği; öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların

11'inin (%16,7) katılımcılara göre; Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 13'ünün (%19,7) hava kirliliği, 14'ünün (%21,2) ormanların azalması, 13'ünün (%19,7) radyoaktif kirlilik, 5'inin (%7,6) enerji sorunu, 5'inin (%7,6) iklim değişikliği, 5'inin (%7,6) su kirliliği; öğrenim durumu lise olan katılımcıların 30'unun (%19,0) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 56'sının (%35,4) hava kirliliği, 24'ünün (%15,2) ormanların azalması, 23'ünün (%14,6) radyoaktif kirlilik, 14'ünün (%8,9) enerji sorunu, 8'inin (%5,1) iklim değişikliği, 3'ünün (%1,9) su kirliliği; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 54'ünün (%30,2) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 34'ünün (%19,0) hava kirliliği, 41'inin (%22,9) ormanların azalması, 15'inin (%8,4) radyoaktif kirlilik, 11'inin (%6,1) enerji sorunu, 14'ünün (%7,8) iklim değişikliği, 6'sının (%3,4) su kirliliği, 4'ünün (%2,2) diğer; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 8'inin (%44,4) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun hava kirliliği, 1'inin (%5,6) ormanların azalması, 1'inin (%5,6) radyoaktif kirlilik, 1'inin (%5,6) enerji sorunu, 2'sinin (%11,1) iklim değişikliği, 3'ünün (%16,7) su kirliliği, 2'sinin (%11,1) diğer sorunlar olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.3.3 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 3. Soru Verilerinin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-Kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 3. soru olan **Size Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.30'da sunulmuştur.

Tablo 4.30. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Öğrenim Durumu					Toplam	P
		İlkokul	Ortaokul	Lise	üniversite	Yüksek Lisans		
Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup								p=0,210>0.05
Eğitimciler	Sayı	12	23	54	65	2	156	
	Yüzde	%25,5	%34,8	%34,2	%36,3	%11,1	%33,3	
Çevre Kuruluşları	Sayı	16	13	42	46	6	123	
	Yüzde	%34,0	%19,7	%26,6	%25,7	%33,3	%26,3	
Devlet Adamları	Sayı	10	16	32	40	6	104	
	Yüzde	%21,3	%24,2	%20,3	%22,3	%33,3	%22,2	
Yöneticiler	Sayı	5	7	15	16	3	46	
	Yüzde	%10,6	%10,6	%9,5	%8,9	%16,7	%9,8	
Öğrenciler	Sayı	4	7	15	7	0	33	
	Yüzde	%8,5	%10,6	%9,5	%3,9	%0,0	%7,1	
Diğer	Sayı	0	0	0	5	1	6	
	Yüzde	%0,0	%0,0	%0,0	%2,8	%5,6	%1,3	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.30 incelendiğinde katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grup ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=24,785$; $p=0,210>0.05$). Öğrenim durumu ilkokul olan katılımcıların 10'unun (%21,3) devlet adamları, 5'inin (%10,6) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun yöneticiler, 12'sinin (%25,5) eğitimciler, 4'ünün (%8,5) öğrenciler, 16'sının (%34,0) çevre kuruluşları; öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların 16'sının (%24,2) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 7'sinin (%10,6) yöneticiler, 23'ünün (%34,8) eğitimciler, 7'sinin (%10,6) öğrenciler, 13'ünün (%19,7) çevre kuruluşları; öğrenim durumu lise

olan katılımcıların 32'sinin (%20,3) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 15'inin (%9,5) yöneticiler, 54'ünün (%34,2) eğitimciler, 15'inin (%9,5) öğrenciler, 42'sinin (%26,6) çevre kuruluşları; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 40'ınının (%22,3) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 16'sının (%8,9) yöneticiler, 65'inin (%36,3) eğitimciler, 7'sinin (%3,9) öğrenciler, 46'sınının (%25,7) çevre kuruluşları, 5'inin (%2,8) diğer; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 6'sınının (%33,3) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 3'ünün (%16,7) yöneticiler, 2'sinin (%11,1) eğitimciler, 6'sınının (%33,3) çevre kuruluşları, 1'inin (%5,6) diğer sorunlar olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.3.4 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 4.Soru verilerinin Öğrenim Durumuna Göre İlişkin Ki-Kare Analizi

.Katılımcılara ÇSBA'da 4. soru olan Katılımcılara **Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu ile arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.31'de sunulmuştur.

Tablo 4.31 incelendiğinde katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şey ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($x^2=66,135$; $p=0,000<0.05$).

Tablo 4.31. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Öğrenim Durumu						p
Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans	Toplam	
Tv Ve Radyolar	Sayı	19	16	50	64	5	154	p=0,000<0.05)
	Yüzde	%40,4	%24,2	%31,6	%35,8	%27,8	%32,9	
Okullar	Sayı	6	27	43	49	4	129	
	Yüzde	%12,8	%40,9	%27,2	%27,4	%22,2	%27,6	
Çevre Kuruluşları	Sayı	7	7	35	35	4	88	
	Yüzde	%14,9	%10,6	%22,2	%19,6	%22,2	%18,8	
Çevre Ve Orman Bakanlığı	Sayı	11	6	7	4	3	31	
	Yüzde	%23,4	%9,1	%4,4	%2,2	%16,7	%6,6	
Belediyeler	Sayı	3	7	11	6	1	28	
	Yüzde	%6,4	%10,6	%7,0	%3,4	%5,6	%6,0	
Gazete Ve Dergiler	Sayı	1	3	10	8	1	23	
	Yüzde	%2,1	%4,5	%6,3	%4,5	%5,6	%4,9	
Diğer	Sayı	0	0	2	13	0	15	
	Yüzde	%0,0	%0,0	%1,3	%7,3	%0,0	%3,2	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Öğrenim durumu ilkokul olan katılımcıların 1'inin (%2,1) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 19'unun (%40,4) TV ve radyolar, 6'sının (%12,8) okullar, 7'sinin (%14,9) çevre kuruluşları, 3'ünün (%6,4) belediyeler, 11'inin (%23,4) çevre ve orman bakanlığı; öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların 3'ünün (%4,5) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 16'sının (%24,2) TV ve radyolar, 27'sinin (%40,9) okullar, 7'sinin (%10,6) çevre kuruluşları, 7'sinin (%10,6) belediyeler, 6'sının (%9,1) çevre ve orman bakanlığı; öğrenim durumu lise olan katılımcıların 10'unun (%6,3)

katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 50'sinin (%31,6) TV ve radyolar, 43'ünün (%27,2) okullar, 35'inin (%22,2) çevre kuruluşları, 11'inin (%7,0) belediyeler, 7'sinin (%4,4) çevre ve orman bakanlığı, 2'sinin (%1,3) diğer; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 8'inin (%4,5) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 64'ünün (%35,8) TV ve radyolar, 49'unun (%27,4) okullar, 35'inin (%19,6) çevre kuruluşları, 6'sının (%3,4) belediyeler, 4'ünün (%2,2) çevre ve orman bakanlığı, 13'ünün (%7,3) diğer; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 1'inin (%5,6) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 5'inin (%27,8) TV ve radyolar, 4'ünün (%22,2) okullar, 4'ünün (%22,2) çevre kuruluşları, 1'inin (%5,6) belediyeler, 3'ünün (%16,7) çevre ve orman bakanlığı olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.3.5 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 5.Soru Verilerinin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-Kare Analizleri

Katılımcılara ÇSBA'da 5. soru olan Katılımcılara **Göre Katılımcılara göre çevre konusundaki Yakın Hissettiği Görüş?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.32'de sunulmuştur.

Tablo 4.32 incelendiğinde katılımcılara yakın hissettiği görüş ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=34,133$; $p=0,000<0.05$). Öğrenim durumu ilkokul olan katılımcıların 3'ünün (%6,4) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.” cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.32. Katılımcılara Göre çevre konusunda Yakın Hissettiği Görüş ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Öğrenim Durumu						P
Katılımcılara çevre konusunda Yakın Hissettiği Görüş		İlkokul	Ortaokul	Lise	üniversite	Yüksek Lisans	Toplam	p=0,000<0.05)
Ekonomik Yaptırımlar İle Teknolojik Ve Ekonomik Gelişme Arasında Dengeler Kurarak Yaşanabilir Bir Dünya Modelinin Oluşturulması	Sayı	24	32	79	130	6	271	
	Yüzde	%51,1	%48,5	%50,0	%72,6	%33,3	%57,9	
Çevre Ve Doğal Dengeyi Koruyabilmek İçin Ekonomik Ve Teknolojik Gelişmenin Sınırlandırılması Gereklidir	Sayı	20	27	56	42	8	153	
	Yüzde	%42,6	%40,9	%35,4	%23,5	%44,4	%32,7	
Çevreyi Tahrip Etme Ve Ekolojik Dengeyi Bozma Pahasına Ekonomik Gelişme Hızla Devam Etmelidir.	Sayı	3	7	23	7	4	44	
	Yüzde	%6,4	%10,6	%14,6	%3,9	%22,2	%9,4	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

24'ünün (%51,1) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 20’sinin (%42,6) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir”; öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların 7’sinin (%10,6) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 32’sinin (%48,5) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 27’sinin (%40,9) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir”; öğrenim durumu lise olan katılımcıların

23'ünün (%14,6) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 79'unun (%50,0) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 56'sının (%35,4) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” görüşü olduğu görülmektedir.

Öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 7'sinin (%3,9) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 130'unun (%72,6) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 42'sinin (%23,5) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir”; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 4'ünün (%22,2) katılımcılara yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 6'sının (%33,3) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 8'inin (%44,4) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” görüşü olduğu görülmektedir.

4.3.3.6. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 6.Soru Verilerinin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-kare Analizleri

Katılımcılara ÇSBA'da 6. soru olan **Katılımcılara göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.33'de sunulmuştur.

Tablo 4.33. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Öğrenim Durumu						p
Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı		İlkokul	Ortaokul	Lise	üniversite	Yüksek Lisans	Toplam	
Öğrencileri Çevre Korumada Aktif Olmaları İçin Yüreklendirmesi	Sayı	12	12	49	62	4	139	p=0,059>0.05
	Yüzde	%25,5	%18,2	%31,0	%34,6	%22,2	%29,7	
Çevre Konularının İlgi Çekici Olması Ve Öğrencilerde Dikkat Uyandırması	Sayı	5	13	31	37	6	92	
	Yüzde	%10,6	%19,7	%19,6	%20,7	%33,3	%19,7	
Öğrencilere Okulda Öğrendiklerinin Günlük Yaşamla ilgili Olduğunu Göstermesi	Sayı	12	19	19	34	0	84	
	Yüzde	%25,5	%28,8	%12,0	%19,0	%0,0	%17,9	
Öğrencilerin Günümüz Sorunlarını Anlamalarına Yardım Etmesi	Sayı	6	9	23	23	2	63	
	Yüzde	%12,8	%13,6	%14,6	%12,8	%11,1	%13,5	
Problem Çözme Ve Karar Verme Becerilerini Öğretmek İçin İyi Bir Yöntem Olması	Sayı	8	5	17	11	4	45	
	Yüzde	%17,0	%7,6	%10,8	%6,1	%22,2	%9,6	
Bilmeleri Gereken Bir Şey Olması	Sayı	4	7	15	10	1	37	
	Yüzde	%8,5	%10,6	%9,5	%5,6	%5,6	%7,9	
Başka Bir Neden	Sayı	0	1	4	2	1	8	
	Yüzde	%0,0	%1,5	%2,5	%1,1	%5,6	%1,7	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.33 incelendiğinde katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacı ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=35,655$; $p=0,059>0.05$).

Öğrenim durumu ilkökul olan katılımcıların 12'sinin (%25,5) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 12'sinin (%25,5) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 6'sının (%12,8) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 4'ünün (%8,5) bilmeleri gereken bir şey

olması, 8'inin (%17,0) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 5'inin (%10,6) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması; öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların 12'sinin (%18,2) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 19'unun (%28,8) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 9'unun (%13,6) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 7'sinin (%10,6) bilmeleri gereken bir şey olması, 5'inin (%7,6) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 13'ünün (%19,7) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 1'inin (%1,5) başka bir neden; Öğrenim durumu lise olan katılımcıların 49'unun (%31,0) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 19'unun (%12,0) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 23'ünün (%14,6) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 15'inin (%9,5) bilmeleri gereken bir şey olması, 17'sinin (%10,8) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 31'inin (%19,6) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 4'ünün (%2,5) başka bir neden; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 62'sinin (%34,6) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 34'ünün (%19,0) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 23'ünün (%12,8) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 10'unun (%5,6) bilmeleri gereken bir şey olması, 11'inin (%6,1) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 37'sinin (%20,7) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 2'sinin (%1,1) başka bir neden; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 4'ünün (%22,2) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 2'sinin (%11,1) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 1'inin (%5,6) bilmeleri gereken bir şey olması, 4'ünün (%22,2) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması,

6'sının (%33,3) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 1'inin (%5,6) başka bir neden olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.3.7. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 7.Soru Verilerinin Öğrenim Durumuna İlişkin Ki-Kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 7. soru olan **Katılımcılara Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi?** sorusuna verdikleri cevap ile öğrenim durumu arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.34'de sunulmuştur.

Tablo 4.34 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesi ile öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=34,125$; $p=0,005<0,05$).

Öğrenim durumu ilkokul olan katılımcıların 24'ünün (%51,1) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 2'sinin (%4,3) yüksek öğretimde, 2'sinin (%4,3) yaygın eğitimde, 18'inin (%38,3) ilköğretim kademesinde, 1'inin (%2,1) ortaöğretim kademesinde; öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların 28'inin (%42,4) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

1'inin (%1,5) yüksek öğretimde, 6'sının (%9,1) yaygın eğitimde, 26'sının (%39,4) ilköğretim kademesinde, 5'inin (%7,6) ortaöğretim kademesinde; öğrenim durumu lise olan katılımcıların 73'ünün (%46,2) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 7'sinin (%4,4) yüksek öğretimde, 3'ünün (%1,9) yaygın eğitimde, 70'inin (%44,3) ilköğretim kademesinde, 5'inin (%3,2) ortaöğretim kademesinde verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4.34. Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi

		Öğrenim Durumu						p
Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans	Toplam	
Okul Öncesi Eğitim Kademesinde	Sayı	24	28	73	119	9	253	0,005<0.05
	Yüzde	%51,1	%42,4	%46,2	%66,5	%50,0	%54,1	
İlköğretim Kademesinde	Sayı	18	26	70	47	9	170	
	Yüzde	%38,3	%39,4	%44,3	%26,3	%50,0	%36,3	
Yaygın Eğitimde	Sayı	2	6	3	6	0	17	
	Yüzde	%4,3	%9,1	%1,9	%3,4	%0,0	%3,6	
Yüksek Öğretimde	Sayı	2	1	7	4	0	14	
	Yüzde	%4,3	%1,5	%4,4	%2,2	%0,0	%3,0	
Ortaöğretim Kademesinde	Sayı	1	5	5	3	0	14	
	Yüzde	%2,1	%7,6	%3,2	%1,7	%0,0	%3,0	
Toplam	Sayı	47	66	158	179	18	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların 119'unun (%66,5) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 4'ünün (%2,2) yüksek öğretimde, 6'sının (%3,4) yaygın eğitimde, 47'sinin (%26,3) ilköğretim kademesinde, 3'ünün (%1,7) ortaöğretim kademesinde; öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların 9'unun (%50,0) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 9'unun (%50,0) ilköğretim kademesinde olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketinden Elde Edilen Verilerin Çalıştığı Kurum Değişkenine İlişkin Ki-Kare Analizleri

ÇSBA'da yer alan 7 sorunun öğrenim durumu değişkenine göre ilişkin ki-kare analizleri her bir soru ayrı olmak gösterilerek ayrı tablolarda sunulmuştur.

4.3.4.1 Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 1.Soru Verilerinin Çalıştığı Kurum Değişkenine İlişkin Ki-Kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 1. soru olan **Size Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.35' de sunulmuştur.

Tablo 4.35 incelendiğinde Katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorunu ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=45,856$; $p=0,001<0.05$).

Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 32'sinin (%20,5) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 4'ünün (%2,6) enerji sorunu, 32'sinin (%20,5) hava kirliliği, 6'sının (%3,8) iklim değişikliği, 34'ünün (%21,8) kentleşme, 15'inin (%9,6) nüfus artışı, 29'unun (%18,6) radyoaktif kirlilik, 4'ünün (%2,6) su kirliliği; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 43'ünün (%29,1) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 5'inin (%3,4) enerji sorunu, 27'sinin (%18,2) hava kirliliği, 14'ünün (%9,5) iklim değişikliği, 11'inin (%7,4) kentleşme, 15'inin (%10,1) nüfus artışı, 24'ünün (%16,2) radyoaktif kirlilik, 9'unun (%6,1) su kirliliği cevabını vermişleridir.

Tablo 4.35. Katılımcılara Göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

Katılımcılara göre Dünyadaki En Önemli Çevre Sorunu		Çalıştığı Kurum				Toplam	p
		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli		
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	32	43	13	13	101	0,001<0.05
	Yüzde	%20,5	%29,1	%16,7	%15,1	%21,6	
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	29	24	13	30	96	
	Yüzde	%18,6	%16,2	%16,7	%34,9	%20,5	
Hava Kirliliği	Sayı	32	27	13	7	79	
	Yüzde	%20,5	%18,2	%16,7	%8,1	%16,9	
Kentleşme	Sayı	34	11	13	12	70	
	Yüzde	%21,8	%7,4	%16,7	%14,0	%15,0	
Nüfus Artışı	Sayı	15	15	12	7	49	
	Yüzde	%9,6	%10,1	%15,4	%8,1	%10,5	
İklim Değişikliği	Sayı	6	14	7	12	39	
	Yüzde	%3,8	%9,5	%9,0	%14,0	%8,3	
Su Kirliliği	Sayı	4	9	4	3	20	
	Yüzde	%2,6	%6,1	%5,1	%3,5	%4,3	
Enerji Sorunu	Sayı	4	5	3	2	14	
	Yüzde	%2,6	%3,4	%3,8	%2,3	%3,0	
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 13'ünün (%16,7) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 3'ünün (%3,8) enerji sorunu, 13'ünün (%16,7) hava kirliliği, 7'sinin (%9,0) iklim değişikliği, 13'ünün (%16,7) kentleşme, 12'sinin (%15,4) nüfus artışı, 13'ünün (%16,7) radyoaktif kirlilik, 4'ünün (%5,1) su kirliliği; emekli olan katılımcıların 13'ünün (%15,1) katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 2'sinin (%2,3) enerji sorunu, 7'sinin (%8,1) hava kirliliği, 12'sinin (%14,0) iklim değişikliği, 12'sinin (%14,0) kentleşme, 7'sinin (%8,1) nüfus artışı, 30'unun

(%34,9) radyoaktif kirlilik, 3'ünün (%3,5) su kirliliği olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.4.2. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 2. sorunun çalıştığı kurum değişkenine göre İlişkin Ki-kare analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 2. soru olan **Size Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu Nedir?** sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum durumu arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.36'da sunulmuştur.

Tablo 4.36 incelendiğinde Katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorunu ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($x^2=30,614$; $p=0,080>0,05$). Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 34'ünün (%21,8) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 45'inin (%28,8) hava kirliliği, 28'inin (%17,9) ormanların azalması, 21'inin (%13,5) radyoaktif kirlilik, 10'unun (%6,4) enerji sorunu, 13'ünün (%8,3) iklim değişikliği, 4'ünün (%2,6) su kirliliği, 1'inin (%0,6) diğer; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 38'inin (%25,7) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 38'inin (%25,7) hava kirliliği, 28'inin (%18,9) ormanların azalması, 13'ünün (%8,8) radyoaktif kirlilik, 10'unun (%6,8) enerji sorunu, 9'unun (%6,1) iklim değişikliği, 8'inin (%5,4) su kirliliği, 4'ünün (%2,7) diğer; çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 10'unun (%12,8) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 24'ünün (%30,8) hava kirliliği, 18'inin (%23,1) ormanların azalması, 7'sinin (%9,0) radyoaktif kirlilik, 8'inin (%10,3) enerji sorunu, 3'ünün (%3,8) iklim değişikliği, 7'sinin (%9,0) su kirliliği, 1'inin (%1,3) diğer cevabını vermişlerdir. Emekli olan katılımcıların 23'ünün (%26,7) katılımcılara göre Türkiye'deki en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kullanımı, 12'sinin (%14,0) hava kirliliği, 26'sinin (%30,2) ormanların azalması, 12'sinin (%14,0) radyoaktif kirlilik, 5'inin

(%5,8) enerji sorunu, 6'sının (%7,0) iklim değişikliği, 2'sinin (%2,3) su kirliliği olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Tablo 4.36. Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Türkiye'deki En Önemli Çevre Sorunu		Çalıştığı Kurum					Toplam	p
		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli			
Hava Kirliliği	Sayı	45	38	24	12	119	p=0,080> 0.05	
	Yüzde	%28,8	%25,7	%30,8	%14,0	%25,4		
Doğal Kaynakların Kullanımı	Sayı	34	38	10	23	105		
	Yüzde	%21,8	%25,7	%12,8	%26,7	%22,4		
Ormanların Azalması	Sayı	28	28	18	26	100		
	Yüzde	%17,9	%18,9	%23,1	%30,2	%21,4		
Radyoaktif Kirlilik	Sayı	21	13	7	12	53		
	Yüzde	%13,5	%8,8	%9,0	%14,0	%11,3		
Enerji Sorunu	Sayı	10	10	8	5	33		
	Yüzde	%6,4	%6,8	%10,3	%5,8	%7,1		
İklim Değişikliği	Sayı	13	9	3	6	31		
	Yüzde	%8,3	%6,1	%3,8	%7,0	%6,6		
Su Kirliliği	Sayı	4	8	7	2	21		
	Yüzde	%2,6	%5,4	%9,0	%2,3	%4,5		
Diğer	Sayı	1	4	1	0	6		
	Yüzde	%0,6	%2,7	%1,3	%0,0	%1,3		
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468		
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0		

4.3.4.3. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 3. Soru Verilerinin Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre İlişkin Ki-Kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA’da 3. soru olan **Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup?** Sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum durumu arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.37’de sunulmuştur.

Tablo 4.37. Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

		Çalıştığı Kurum					p
Katılımcılara Göre Çevre İle ilgili Sorunların Çözümüne İlişkin En Etkili Olabilecek Grup		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli	Toplam	
Eğitlimciler	Sayı	49	51	27	29	156	p=0,024<0.05
	Yüzde	%31,4	%34,5	%34,6	%33,7	%33,3	
Çevre Kuruluşları	Sayı	53	38	11	21	123	
	Yüzde	%34,0	%25,7	%14,1	%24,4	%26,3	
Devlet Adamları	Sayı	30	31	19	24	104	
	Yüzde	%19,2	%20,9	%24,4	%27,9	%22,2	
Yöneticiler	Sayı	15	14	9	8	46	
	Yüzde	%9,6	%9,5	%11,5	%9,3	%9,8	
Öğrenciler	Sayı	9	10	12	2	33	
	Yüzde	%5,8	%6,8	%15,4	%2,3	%7,1	
Diğer	Sayı	0	4	0	2	6	
	Yüzde	%0,0	%2,7	%0,0	%2,3	%1,3	
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.37 incelendiğinde katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grup ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=27,600$; $p=0,024<0.05$).

Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 30'unun (%19,2) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 15'inin (%9,6) yöneticiler, 49'unun (%31,4) eğitimciler, 9'unun (%5,8) öğrenciler, 53'ünün (%34,0) çevre kuruluşları; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 31'inin (%20,9) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 14'ünün (%9,5) yöneticiler, 51'inin (%34,5) eğitimciler, 10'unun (%6,8) öğrenciler, 38'inin (%25,7) çevre kuruluşları, 4'ünün (%2,7) diğer; çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 19'unun (%24,4) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 9'unun (%11,5) yöneticiler, 27'sinin (%34,6) eğitimciler, 12'sinin (%15,4) öğrenciler, 11'inin (%14,1) çevre kuruluşları; emekli olan katılımcıların 24'ünün (%27,9) katılımcılara göre çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek grubun devlet adamları, 8'inin (%9,3) yöneticiler, 29'unun (%33,7) eğitimciler, 2'sinin (%2,3) öğrenciler, 21'inin (%24,4) çevre kuruluşları, 2'sinin (%2,3) diğer gruplar olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.4.4. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde yer alan 4. sorunun çalıştığı kurum değişkenine göre İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 4. soru olan **Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan Şey?** sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.38'de sunulmuştur.

Tablo 4.38. Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre İnsanların Çevre Konusunda Bilinçlenmelerine En Çok Hangisi Katkıda Bulunan		Çalıştığı Kurum				Toplam	p
		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli		
Tv Ve Radyolar	Sayı	37	52	27	38	154	p=0,008 <0.05
	Yüzde	%23,7	%35,1	%34,6	%44,2	%32,9	
Okullar	Sayı	41	39	25	24	129	
	Yüzde	%26,3	%26,4	%32,1	%27,9	%27,6	
Çevre Kuruluşları	Sayı	37	34	8	9	88	
	Yüzde	%23,7	%23,0	%10,3	%10,5	%18,8	
Çevre Ve Orman Bakanlığı	Sayı	18	3	6	4	31	
	Yüzde	%11,5	%2,0	%7,7	%4,7	%6,6	
Belediyeler	Sayı	11	6	7	4	28	
	Yüzde	%7,1	%4,1	%9,0	%4,7	%6,0	
Gazete Ve Dergiler	Sayı	9	7	4	3	23	
	Yüzde	%5,8	%4,7	%5,1	%3,5	%4,9	
Diğer	Sayı	3	7	1	4	15	
	Yüzde	%1,9	%4,7	%1,3	%4,7	%3,2	
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.38 incelendiğinde Katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şey ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=35,577$; $p=0,008<0.05$). Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 9'unun (%5,8) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 37'sinin (%23,7) TV ve radyolar, 41'inin (%26,3) okullar, 37'sinin (%23,7) çevre kuruluşları, 11'inin (%7,1) belediyeler, 18'inin (%11,5) çevre ve orman bakanlığı, 3'ünün (%1,9) diğer; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 7'sinin (%4,7) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve

dergiler, 52'sinin (%35,1) TV ve radyolar, 39'unun (%26,4) okullar, 34'ünün (%23,0) çevre kuruluşları, 6'sının (%4,1) belediyeler, 3'ünün (%2,0) çevre ve orman bakanlığı, 7'sinin (%4,7) diğer; çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 4'ünün (%5,1) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 27'sinin (%34,6) TV ve radyolar, 25'inin (%32,1) okullar, 8'inin (%10,3) çevre kuruluşları, 7'sinin (%9,0) belediyeler, 6'sının (%7,7) çevre ve orman bakanlığı, 1'inin (%1,3) diğer; emekli olan katılımcıların 3'ünün (%3,5) katılımcılara göre insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok katkıda bulunan şeyin gazete ve dergiler, 38'inin (%44,2) TV ve radyolar, 24'ünün (%27,9) okullar, 9'unun (%10,5) çevre kuruluşları, 4'ünün (%4,7) belediyeler, 4'ünün (%4,7) çevre ve orman bakanlığı, 4'ünün (%4,7) diğer olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.3.4.5. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 5. Soru Verilerinin Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre İlişkin Ki-Kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA'da 5. soru olan **Çevre Konusunda Yakın Hissettiği Görüş?** sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum arasındaki ilişki çalıştığı kurum arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.39'da sunulmuştur.

Tablo 4.39 incelendiğinde Katılımcıların yakın hissettiği görüş ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=15,976$; $p=0,014<0,05$). Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 16'sının (%10,3) kendisine yakın hissettiği görüşün "Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.", 79'unun (%50,6) "Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir", 61'inin (%39,1) "Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir"; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 9'unun (%6,1) kendisine yakın

hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”.

Tablo 4.39. Katılımcılara Göre çevre konusunda Yakın Hissettiği Görüş ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

		Çalıştığı Kurum					p
Katılımcılara göre çevre konusunda Yakın Hissettiği Görüş		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli	Toplam	
Ekonomik Yaptırımlar İle Teknolojik Ve Ekonomik Gelişme Arasında Dengeler Kurarak Yaşanabilir Bir Dünya Modelinin Oluşturulması Gereklidir	Sayı	79	103	39	50	271	0,014<0.05
	Yüzde	%50,6	%69,6	%50,0	%58,1	%57,9	
Çevre Ve Doğal Dengeyi Koruyabilmek İçin Ekonomik Ve Teknolojik Gelişmenin Sınırlandırılması Gereklidir	Sayı	61	36	27	29	153	
	Yüzde	%39,1	%24,3	%34,6	%33,7	%32,7	
Çevreyi Tahrip Etme Ve Ekolojik Dengeyi Bozma Pahasına Ekonomik Gelişme Hızla Devam Etmelidir.	Sayı	16	9	12	7	44	
	Yüzde	%10,3	%6,1	%15,4	%8,1	%9,4	
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

103'ünün (%69,6) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 36'sının (%24,3) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir”; çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 12'sinin (%15,4) kendisine yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 39'unun (%50,0) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 27'sinin (%34,6) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir”; emekli olan katılımcıların 7'sinin (%8,1) kendisine yakın hissettiği görüşün “Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma

pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.”, 50’sinin (%58,1) “Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir”, 29’unun (%33,7) “Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir” görüşü olduğu görülmektedir.

4.3.4.6. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 6. Soru Verilerinin Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA’da 6. soru olan **Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı nedir ?** sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum arasındaki ilişki çalıştığı kurum arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.40’da sunulmuştur.

Tablo 4.40 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacı ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($\chi^2=21,613$; $p=0,250>0.05$).

Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 43’ünün (%27,6) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 25’inin (%16,0) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 20’sinin (%12,8) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 11’inin (%7,1) bilmeleri gereken bir şey olması, 16’sının (%10,3) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 37’sinin (%23,7) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 4’ünün (%2,6) başka bir neden; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 50’sinin (%33,8) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 23’ünün (%15,5) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 16’sının (%10,8) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 11’inin (%7,4) bilmeleri gereken bir şey

olması, 10'unun (%6,8) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 35'inin (%23,6) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 3'ünün (%2,0) başka bir nedeni seçtiği görülmüştür.

Çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 18'inin (%23,1) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 16'sının (%20,5) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 16'sının (%20,5) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 9'unun (%11,5) bilmeleri gereken bir şey olması, 9'unun (%11,5) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 10'unun (%12,8) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması; emekli olan katılımcıların 28'inin (%32,6) katılımcılara göre çevre konularının öğretilmesinin amacının öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi, 20'sinin (%23,3) öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi, 11'inin (%12,8) öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi, 6'sının (%7,0) bilmeleri gereken bir şey olması, 10'unun (%11,6) problem çözme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması, 10'unun (%11,6) çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması, 1'inin (%1,2) başka bir neden olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Tablo 4.40. Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

Katılımcılara Göre Çevre Konularının Öğretilmesinin Amacı		Çalıştığı Kurum				Toplam	p
		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli		
Öğrencileri Çevre Korumada Aktif Olmaları İçin Yüreklendirmesi	Sayı	43	50	18	28	139	p=0,250>0.05
	Yüzde	%27,6	%33,8	%23,1	%32,6	%29,7	
Çevre Konularının İlgi Çekici Olması Ve Öğrencilerde Dikkat Uyandırması	Sayı	37	35	10	10	92	
	Yüzde	%23,7	%23,6	%12,8	%11,6	%19,7	
Öğrencilere Okulda Öğrendiklerinin Günlük Yaşamla ilgili Olduğunu Göstermesi	Sayı	25	23	16	20	84	
	Yüzde	%16,0	%15,5	%20,5	%23,3	%17,9	
Öğrencilerin Günümüz Sorunlarını Anlamalarına Yardım Etmesi	Sayı	20	16	16	11	63	
	Yüzde	%12,8	%10,8	%20,5	%12,8	%13,5	
Problem Çözme Ve Karar Verme Becerilerini Öğretmek İçin İyi Bir Yöntem Olması	Sayı	16	10	9	10	45	
	Yüzde	%10,3	%6,8	%11,5	%11,6	%9,6	
Bilmeleri Gereken Bir Şey Olması	Sayı	11	11	9	6	37	
	Yüzde	%7,1	%7,4	%11,5	%7,0	%7,9	
Başka Bir Neden	Sayı	4	3	0	1	8	
	Yüzde	%2,6	%2,0	%0,0	%1,2	%1,7	
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

4.3.4.7. Çevre Sorunları Bilgi Anketinde Yer Alan 7. Soru Verilerinin Çalıştığı Kurum değişkenine göre İlişkin Ki-kare Analizi

Katılımcılara ÇSBA’da 7. soru olan Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi? sorusuna verdikleri cevap ile çalıştığı kurum arasındaki ilişki çalıştığı kurum arasındaki ilişki en yüksek katılım olan maddeden en düşüğe doğru sıralama esas alınarak Tablo 4.41’de sunulmuştur.

Tablo 4.41 Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi ile Çalıştığı Kurum Arasındaki İlişki

		Çalıştığı Kurum					p
Katılımcılara Göre Çevre Eğitiminin Verilmeye Başlanması Gereken Öğretim Kademesi		Özel Sektör	Devlet Kurumu	Kendi İşyeri	Emekli	Toplam	
Okul Öncesi Eğitim Kademesinde	Sayı	65	94	37	57	253	p=0,001<0.05
	Yüzde	%41,7	%63,5	%47,4	%66,3	%54,1	
İlköğretim Kademesinde	Sayı	72	48	27	23	170	
	Yüzde	%46,2	%32,4	%34,6	%26,7	%36,3	
Yaygın Eğitimde	Sayı	8	4	3	2	17	
	Yüzde	%5,1	%2,7	%3,8	%2,3	%3,6	
Yüksek Öğretimde	Sayı	5	1	5	3	14	
	Yüzde	%3,2	%0,7	%6,4	%3,5	%3,0	
Ortaöğretim Kademesinde	Sayı	6	1	6	1	14	
	Yüzde	%3,8	%0,7	%7,7	%1,2	%3,0	
Toplam	Sayı	156	148	78	86	468	
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	

Tablo 4.41 incelendiğinde Katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesi ile çalıştığı kurum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2=34,170$; $p=0,001<0.05$).

Çalıştığı kurum özel sektör olan katılımcıların 65'inin (%41,7) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 5'inin (%3,2) yüksek öğretimde, 8'inin (%5,1) yaygın eğitimde, 72'sinin (%46,2) ilköğretim kademesinde, 6'sının (%3,8) ortaöğretim kademesinde; çalıştığı kurum devlet kurumu olan katılımcıların 94'ünün (%63,5) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 1'inin (%0,7) yüksek öğretimde, 4'ünün (%2,7) yaygın eğitimde, 48'inin (%32,4) ilköğretim kademesinde, 1'inin (%0,7) ortaöğretim kademesinde; olduğu görülmektedir.

Çalıştığı kurum kendi işyeri olan katılımcıların 37'sinin (%47,4) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 5'inin (%6,4) yüksek öğretimde, 3'ünün (%3,8) yaygın eğitimde, 27'sinin (%34,6) ilköğretim kademesinde, 6'sının (%7,7) ortaöğretim kademesinde; emekli olan katılımcıların 57'sinin (%66,3) katılımcılara göre çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 3'ünün (%3,5) yüksek öğretimde, 2'sinin (%2,3) yaygın eğitimde, 23'ünün (%26,7) ilköğretim kademesinde, 1'inin (%1,2) ortaöğretim kademesinde olduğunu düşündüğü görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Foça Halk Eğitim Merkezinde kursa katılan veya daha önce kurs almış yetişkinlerden toplamda 468 kişiye ulaşılarak “ÇTÖ” ve “ÇSBA” uygulanmıştır. Toplanan verilere ilgili analizler yapılmış ve sonuçlar tablolar halinde özetlenerek Bulgular Bölümünde sunulmuştur. Bu doğrultuda, sonuçlar ilgili literatür ışığında tartışılmış, yorumlanmış ve son olarak çalışmadan elde edilen eğitimsel çıkarımlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar ve Tartışma

Bu bölümde, belirtilen veri toplama araçları ile toplanan verilerin analizinden elde edilen bulgu ve yorumlar ışığında ulaşılan sonuçlar özetlenmiş, sonuçlar ilgili literatür ışığında tartışılmış ve çalışma doğrultusunda geliştirilen öneriler sunulmuştur. Bu bölüm, araştırmanın alt problemleri temelinde ve araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri doğrultusunda kurgulanmıştır.

Araştırmanın 1. alt problemi “Yetişkinler çevre korumaya yönelik nasıl bir tutum düzeyine sahiptir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu alt probleme yönelik olarak katılımcılara uygulanan ÇTÖ’ye ilişkin bulgulardan başlıca şu sonuçlar çıkarılmıştır.

ÇTÖ ile araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum Genel Puanı” olarak alabilecekleri maksimum puan 205 ve minimum puan 52 iken katılımcıların ortalama puanının $(153,534 \pm 26,822)$ iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

ÇTÖ'nin alt boyutları incelendiğinde: “Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı” alt boyutundan katılımcıların alabileceği maksimum puan 54 ve minimum puan 16 iken katılımcıların ortalama puanı $(39,139 \pm 6,688)$ olarak iyi düzeydedir. “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” alt boyutundan katılımcıların alabileceği maksimum puan 70 ve minimum puan 20 iken katılımcıların ortalama puanı $(50,212 \pm 9,717)$ iyi düzeydedir. “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluk Ve Tutum” alt boyutundan katılımcıların alabileceği maksimum puan 60 ve minimum puan 18 iken katılımcıların ortalama puanı $(42,626 \pm 9,774)$ iyi düzeydedir. “Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı” alt boyutundan katılımcıların alabileceği maksimum puan 30 ve minimum puan 9 iken katılımcıların ortalama puanı $(21,073 \pm 4,310)$ iyi düzeydedir.

Görüldüğü gibi çalışmamıza katılan katılımcıların hem genel tutum puanları hem de alt boyutlar düzeyinde iyi derecede tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Benzer bir çalışma olan “İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevreye Karşı Tutumları” adlı araştırmada ÖZSOY (2010) Öğretmen adaylarının çevreye karşı tutumlarının olumlu, çevre sorunlarına karşı orta derecede farkındalık gösterdiği, genel çevre sorunlarının çözümüne yönelik olumlu tutum sergilediklerini saptamıştır. Özetle ÖZSOY (2010)'un elde etmiş olduğu bulgularla araştırmamızdan elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir.

Benzer şekilde “Fen ve Teknoloji İle Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında Aksu ve Avcı (2008), öğretmenlerin çevre konusunda duyarlılıkları hakkında düşüncelerini sorgulamıştır. Elde ettikleri bulgulara göre çalışmalarına katılan öğretmenler çevreye yönelik olumlu düşüncede olduklarını tespit etmişlerdir. Aksu ve Avcı (2008)'nin elde etmiş olduğu bulgular çalışmamızdan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Bu çalışma kapsamında olmayan uygulamaya yönelik çalışmalardan elde edilen bulgular incelendiğinde, tutum ölçeğine olumlu görüşler belirten katılımcıların, davranışa yönelik durumlarının tespitinde bu yüksek tutum değerlerine zıt davranışlar tespit edildiğini raporlamışlardır. Uzun ve Atlı (2010) “Öğrencilerin çevreye yönelik ilgi, düşünce ve davranışları arasındaki korelasyonun incelenmesi”

adlı çalışmasında; genel olarak öğrencilerin çevreye yönelik bilgi ve tutum puanlarının yüksek olduğunu fakat öğrencilerin çevreye yönelik kazandıkları olumlu düşüncelerin davranışa dönüşme sürecinde aksamlar olduğu saptamıştır. Bir diğer çalışmada Erten (2002) dersler aracılığı ile kız ve erkek öğrencilerin çevreye yararlı davranışlarının belirlenmesinde bilgilerin okuldan edinildiği, buna karşılık bilgilerin davranışa dönüşme ihtimalinin zayıf olduğunu saptamıştır. Pooley ve O'Connor (2000) ders programlarında tutum ve davranış boyutunun ihmal edildiğini; ağırlıklı olarak çevresel bilgilere yer verildiğini saptamışlardır. Çevre eğitiminin, ağırlıklı olarak bilgi vermek yerine, tutum ve davranış boyutuna öncelik vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yaptığımız bu çalışma durumu tespit etmekten uzak olduğundan, bu durumun tespitine yönelik bulgular bu bölümün ilerleyen bölümlerinde yeniden ele alınacaktır. Özetle, tutum puanının iyi derecede olması her zaman bunların istenilen ya da arzu edilen düzeyde davranışa dönük olduğunu garanti etmemektedir.

ÇTÖ'den elde edilen verilerin arasında anlamlı farklılık olup olmadığı da bu çalışma kapsamında araştırılmıştır. Elde edilen sonuçları şu şekilde özetlenebilir.

ÇTÖ'nin birinci alt boyutu olarak belirlenen “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” ile “*Çevre Tutum Genel Puanı*” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur ($r=0.837$; $p=0,000<0.05$). Bu farkın katılımcıların yüksek oranda, dünyanın doğal kapasitesinin aşıldığını, insanların çevreyi sömürdüğünü, çevre kirliliğinin kalıcı olduğunu, çevre kirliliğinin insan sağlığını olumsuz etkilediğini, doğal kaynakların yok olduğunu düşündüklerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Buradan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların “*Çevre Sorunlarının Genel Farkındalığı*” arttıkça “*Çevre Tutum Genel Puanının*” arttığı sonucuna varılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde çalışmamızdan elde edilen bu bulgu bazı çalışmalar tarafından desteklendiği görülmektedir. Örneğin, SAM (2010) Üniversite öğrencilerinin çevresel tutumları ile çevre duyarlılıklarının paralel bir şekilde arttığını rapor etmiştir.

Çevre Tutum Ölçeğinin ikinci alt boyutu olarak belirlenen “Çözümlere Yönelik Genel Tutum” İle “Çevre Tutum Genel Puanı” arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($r=0.894$; $p=0,000<0.05$). Bu farkın ankete katılan katılımcıların yüksek oranda; plansız nüfusun artışıyla çevre kirliliğinin artmasını, toplumun doğayı korumaya yönelik davranışları desteklemesi gerektiğini, nükleer atıkları depolamanın kaza riskini artırdığını ve tehlikeli olduğunu, çevre sorunlarının önlenmesi için hayatımızdaki tüketim alışkanlıklarını değiştirmemiz gerektiğini, havayı kirliliğine arabalardan çıkan egzoz gazlarının etki ettiğini düşündüklerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların “Çözümlere Yönelik Genel Tutumları” arttıkça “Çevre Tutum Genel Puanının” arttığı sonucuna varılmıştır.

Öğretmen adaylarına yapılan bir çalışmada Tuncer ve arkadaşları (2008) öğretmen adaylarının çevre sorunlarının çözümüne yönelik; tüketim alışkanlıkları, hava kirliliğinin çözümü ve bilim ve teknolojinin çevre problemlerinin çözümüne yönelik katkısı konusunda tutumlarının olumlu bilgi düzeylerinin ise yüksek olduğu tespit etmiştir. Tuncer ve arkadaşları (2008)’ın yapmış olduğu çalışmada elde edilen bu bulgular çalışmamızda elde edilen bulgularla benzer özellikleri göstermektedir.

Çevre Tutum Ölçeğinin üçüncü alt boyutu olarak belirlenen; “Değişen Yaşam Tarzları İle Bireysel Sorumluluğa Yönelik Tutum” ile “Çevre Tutum Genel Puanı” arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($r=0.891$; $p=0,000<0.05$). Bu farkın ankete katılan katılımcıların yüksek oranda, çevre kirliliğinin önlenmesinde bireysel sorumluluğun önemli olduğunu, doğal kaynakları gelecek nesiller için kullanmamız gerektiğini, su ve elektrik kullanırken dikkatli davranmamız gerektiğini, tüketim alışkanlıklarımız çevreye verdiğimiz etkiye göre değerlendirmemiz gerektiğini, alışveriş merkezlerinde gereğinden fazla geçirilen zamanın tüketim alışkanlıklarımızı ve doğal kaynakları olumsuz etkileyeceğini düşündüklerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre “Değişen Yaşam Tarzları ile Bireysel Sorumluluğa Yönelik Tutum” arttıkça “Çevre Tutum Genel Puanı” artmaktadır.

İstanbul (2008) İlköğretim öğrencilerinin çevre okuryazarlığını inceleyen bir çalışmada, öğrencilerin çevreye karşı olumlu bir tutum sergilediklerini ve tüketim

alışkanlıkları, elektrik ve su kullanımı, doğal kaynakların kullanımı ve fast-food gibi bazı bireysel sorumluluk isteyen davranışların insan-çevre ilişkisinde önemli oldukları saptamıştır. Bir diğer çalışmada “İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevreye Karşı Tutumları” adlı araştırmada Özsoy (2010) Öğretmen adaylarının çevreye yönelik bireysel sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğunu saptamıştır. Özetle Özsoy (2010) ve İstanbullu (2008)’un elde etmiş olduğu bulgularla araştırmamızdan elde edilen bulgular benzer özellikler göstermektedir.

Çevre Tutum Ölçeğinin dördüncü alt boyutu olarak “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” ile “*Çevre Tutum Genel Puanı*” arasında anlamlı fark bulunmuştur ($r=0.818$; $p=0,000<0.05$). Bu farkın ankete katılan katılımcıların yüksek oranda, ülkemizde çevre sorunlarının mevcut olduğunu, üç büyük şehirde nüfus artışına bağlı olarak çevre sorunlarının da arttığını, doğal kaynaklar açısından zengin olmadığımızı ve ülkemizde nesli tükenmekte olan ve tükenmiş olan canlıların olduğunu düşündüklerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre “*Ulusal Çevre Sorunlarının Farkındalığı*” arttıkça “*Çevre Tutum Genel Puanı*” artmaktadır.

Baş (2010) “İlköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının değerlendirilmesi” adlı çalışmasında Bodrum’da devlet okullarında eğitim gören öğrencilerin doğal kaynakların azalması, denizlerin kirlenmesi ve yeşil alanların gitgide azalması gibi ulusal çevre problemlerinin farkında olduklarını saptamıştır. Benzer bir çalışma olan “İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevreye Karşı Tutumları” adlı araştırmada Özsoy (2010) Öğretmen adaylarının çevreye karşı tutumlarının olumlu ve ulusal çevre sorunları hakkındaki farkındalıklarının orta derecede saptamıştır. Özsoy (2010)’un çalışmasında ulusal çevre problemlerinin orta düzeyde çıkmasının sebebi olarak öğretmen adaylarının ülkemizde yaşanan mevcut çevre sorunları hakkında yeteri kadar bilgi ve haber sahibi olmayışının etkili olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın 2. alt problemi “Yetişkinlerin çevre koruma konusundaki bilgi düzeyleri nedir?” şeklinde tanımlanmıştır. Bu alt probleme yönelik katılımcılara uygulanan ÇSBA’dan elde edilen bulgulardan başlıca şu sonuçlar çıkarılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcılara göre dünyadaki en önemli çevre sorununun başında (%21,6) doğal kaynakların kullanımı gelmektedir. Bunu radyoaktif kirlilik (%20,5) takip etmektedir. 3. sırada hava kirliliği (%16,9) iken, kentleşme sorunu ise (%15,0) 4. sırada yer almıştır. 5. sırada (%10,5) nüfus artışı bunu (%8,3)'luk oranla iklim değişikliği takip etmektedir.

Benzer çalışmalar incelendiğinde Altın (2001) ve Erol (2005) Dünyanın en önemli çevre sorununun doğal kaynak kullanımı olduğu tespit etmiştir. Aksu (2008) “Fen ve Teknoloji İle Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin % 36,7'sinden Dünyanın en önemli çevre sorununun doğal kaynakların kötü kullanımı olduğunu saptamıştır.

Özetle Altın (2001), Erol (2005) ve Aksu (2008)'nun araştırmalarından elde bulgular ile çalışmamızdan elde edilen bulgular birbirlerini destekler nitelikte olduğunu görülmektedir.

Çalışmalardan görüldüğü gibi katılımcıların dünyadaki en önemli sorunu olarak doğal kaynakların kullanılmasını tercih etmesinin sebebi olarak yeryüzündeki tatlı su kaynaklarının, petrol kömür gibi fosil yakıtların azalmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılar göre Türkiye'deki en önemli çevre sorunu; (%25,6) hava kirliliğidir. 2. sırada ise (%22,4) doğal kaynakların kullanımı, 3. sırada (%21,4) ormanların azalması gelmektedir. 4.sırada (%11,3) radyoaktif kirlilik, 5.sırada (%7,1) enerji sorunu olduğunu gelmektedir.

Bulgulardan elde edilen sonuca göre katılımcılar Türkiye’de ki en önemli çevre sorununun hava kirliliği olduğunu düşünmektedirler. Alan yazındaki benzer çalışmalar incelendiğinde; Erol (2005) “Sınıf Öğretmenliği 2. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları” adlı çalışmasında Türkiye’de ki en önemli çevre sorununun kentleşme olduğunu tespit etmiştir. Bir diğer çalışmada ise Altın (2001) Biyoloji öğretmeni adaylarıyla yapılan bir çalışmada Türkiye’nin en önemli çevre sorununun benzer şekilde kentleşme olduğu tespit etmiştir.

Çalışmamızda ise Türkiye’de ki en önemli çevre sorununu hava kirliliği olarak tespit edilmiştir. Bu farklılığın sebebi olarak çalışmamıza katılan katılımcıların Foça’nın sit alanı olmasından dolayı kentleşme olarak düşünmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Fakat katılımcılar ülkemizdeki problemin büyük şehirlerde hava kirliliğinin olduğunu düşünmektedirler. Hava kirliliğine yol açan sebepler de incelendiğinde kentleşmenin, nüfusun, trafikteki taşıtların ve sanayi kuruluşlarının artması şeklinde düşünüldüğü zaman Erol (2005) ve Altın (2001) çalışmasından elde edilen bulguların çalışmamızdan elde edilen bulgularla ilişkili olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılar çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili olabilecek kitle olarak 1.sırada (%33,3) eğitimciler yanıtını vermektedirler. 2 sırada (%26,3) çevre kuruluşları, 3. sırada ise (%22,2) devlet adamları bunu oranla yöneticiler (%9,8) ve öğrenciler (%7,1) takip etmektedir.

Görüldüğü gibi katılımcılar çevre sorunlarının çözümünde etkili olabilecek kitle olarak en fazla eğitimcilere güven göstermektedirler. İbiş (2009) “Biyoloji öğretmen adaylarının küresel ve ulusal çevre sorunları hakkındaki görüşleri” adlı çalışmasında çevre sorunlarının çözümüne ilişkin en etkili grubun eğitimciler olduğunu saptamıştır. Çevre konusunda yeterli eğitimi alan bireylerin, çevreye karşı duyarlı olarak yaratıcı fikirler üreteceği ve çevre sorunlarını azaltacakları beklenmektedir. Çevre sorunlarının azalması, çevreye duyarlı bireylerin artması ancak eğitimle olabilir. Bu yüzden bireyleri yetiştiren öğretmenlerin çevre eğitimlerine önem verilerek etkili çevre eğitimleri verilmelidir.

Araştırmaya katılan katılımcılar çevre konularının öğretilmesinin amacının 1.sırada (%29,7) Öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yöreklendirilmesi olduğunu 2. sırada ise (19,7) Çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması 3. sırada (%17,9) Öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu 4.sırada (%13,5) Öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesini düşünmektedir.

İbiş (2009) “Biyoloji öğretmen adaylarının küresel ve ulusal çevre sorunları hakkındaki görüşleri” adlı çalışmasında **Çevre konularının öğretilmesinin amacı nedir?** Sorusuna katılımcılarından %35,3’ü öğrencilerin çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirilmesi gerektiğini cevap vermişlerdir. İbiş (2009)’ in elde ettiği bulgularla bu araştırmada elde edilen bulgular birbirlerini destekler niteliktedir.

Benzer çalışmadan da görüldüğü gibi çevre konuların öğretilmesinin amacını katılımcılar öncelikli olarak öğrencilerin çevre korumada aktif rol alması gerektiğini düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlası (%54,1) çevre eğitiminin verilmeye başlanması gereken öğretim kademesinin okul öncesi eğitim kademesinde, 2. sırada (%36,3) ilköğretim kademesinde 3. sırada (%3,6) yaygın eğitim kademesinde son olarak da (%3,0) oranla ortaöğretim ve yükseköğretim kademesinde verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Erten (2005) “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması” adlı çalışmasında çevre eğitiminde okul öncesi eğitim kademesinde oluşan ilgilerin ve tutumların gelecekteki istendik davranışların temelini oluşturduğunu ifade etmiştir. Benzer bir çalışmada Topaloğlu (1999) çevre bilincinin eğitim yoluyla kazandırılabilirliğini düşünmekte ve etkili bir eğitimin de okul öncesinden başlayarak halkın geneline yayılabilen geniş kapsamlı bir nitelikte olması gerektiğini savunmaktadır.

Alanında yapılan çalışmalardan ve araştırmamızdan elde edilen sonuçlara göre çevre eğitiminin okul öncesi eğitim kademesinde verilmesi gerektiğini düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılar insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine öncelikli olarak (%32,9) TV ve radyoların etkili olduğunu 2.sırada ise (%27,6) okulların 3.sırada (%18,8) çevre kuruluşlarını sonrasında ise (%6,6) çevre bakanlığını ve (%6,0) belediyelerin katkı sağladığını düşünmektedirler.

Sınıf öğretmeni adaylarına yapılan bir çalışmada Erol (2005) çevre konusunda insanların bilinçlenmesine en çok TV ve radyoları etkili olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada Aksu ve Avcı (2008) “Fen ve Teknoloji İle Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında çevre konusunda bilinçlenmeye en çok katkıda bulunan aracın tv ve radyolar olduğunu belirtmiştir. Özetle Aksu ve Avcı (2008) ve Erol (2005)’un elde etmiş olduğu bulgularla çalışmamızdan elde edilen bulgular birbirlerini destekler niteliktedir.

İlgili araştırmalardan ve çalışmamızdan çıkarılacak sonuç; katılımcılar çevre konusunda insanların bilinçlenmesine daha çok TV ve radyoların katkı sağladığını düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan katılımcıların çevre koruma konusunda kendilerine yakın hissettiği görüş ise 1.sırada (%57,9) ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gerekliliğini, 2. sırada (%32,7) çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gerekliliğini 3. Sırada (%9,4) çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmesini düşünmektedir.

“Biyoloji öğretmen adaylarının küresel ve ulusal çevre sorunları hakkındaki görüşleri” adlı çalışmasında İbiş (2009) Çevre koruma konusunda yakın hissettiğini görüş nedir? Sorusuna katılımcılardan (% 82,4) ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir cevabını almıştır. İbiş (2009)’un yaptığı çalışma sonucu elde edilen bulgular ile çalışmamızdan elde edilen bulgular birbirlerini destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan katılımcılardan ÇSBA olarak nitelendirdiğimiz bilgi testi yoluyla elde edilen bulgular ile benzer çalışmaların bilgi testlerinden elde edilen veriler arasında benzerlikler olduğu gibi bazı farklılıklarında olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların araştırmaya katılan katılımcıların eğitim düzeyi, yaşadığı çevre ve sosyo ekonomik düzeyinin etkili olduğu görülmektedir.

Araştırmanın 3. alt problemi Yetişkinlerin çevre koruma tutum düzeyleri ve bilgi düzeylerinin demografik özellikler arasında anlamlı ilişki var mıdır? Bu alt probleme yönelik katılımcılara uygulanan ÇSBA ve ÇTÖ'den elde bulgulardan başlıca şu sonuçlar çıkarılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların “Çevre Tutum Genel Puanı” ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-3.380$; $p=0.001<0,05$). Bayan katılımcıların çevre tutum genel puanı ($x=156,664$), erkek katılımcıların çevre tutum genel puanından ($x=148,047$) yüksek bulunmuştur.

Benzer sonuçlar farklı araştırmacılar tarafından da ortaya konulmuştur. Hounshell ve Liggett (1976) temelde aynı çevre bilgisine sahip olmalarına rağmen, kızların erkeklere göre daha olumlu çevre tutumu göstermeye eğilimli olduklarını bulmuşlardır. Başka bir çalışmada Spellmann (2003) kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha duyarlı olduğunu gösterdiğini saptamıştır. Mohai (1991)'e göre kadınlar çevre problemleri hakkında erkeklerden çok fazla endişe duymakta ve bu durumla yakından ilgilenmektedirler. Kağıtçıbaşı (1990)'na göre genellikle kadınların çevre konusunda sıcak, duyarlı, hoşgörülü, şefkatli, düşünceli, düzenli ve sorumlu davranışlar sergilediği düşünülmektedir. Benzer bir sonuç ortaya koyan Şama (2003), kız öğrencilerin ilerleyen zamanda birer anne adayı olmaları bakımından bu sonucun olumlu olarak değerlendirilebileceğini dile getirmiştir

İlgili çalışmalar ve çalışmamızdan elde edilen bulguların aksine başka Aydın ve Çepni (2010)'de çalışmalarında erkeklerin kızlara oranla çevreye karşı daha fazla tutuma sahip olduklarını belirtmiştir.

Özetle çalışmamızdan elde edilen bulgular ile ilgili araştırmalardan elde edilen bulgular paralel özellikler göstermektedir. Bayanların çevre konusunda erkeklere göre daha duyarlı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların çevre tutum genel puanı ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,792$; $p=0,017<0.05$).

Çevresel tutumları araştıran diğer çalışmalarda da Çabuk ve Karacaoğlu, (2003) benzer olarak özellikle 1. sınıf öğrencileri ile son sınıf öğrencileri karşılaştırılmış ve anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin yaş durumu ve eğitim durumu ilerledikçe çevresel duyarlılıklarının da olumlu olarak etkileneceği saptamıştır. Benzer bir çalışmada Görümlü (2003), “Liselerde çevreye karşı duyarlılığın oluşturulmasında çevre eğitiminin önemi” başlıklı araştırması sonucunda çevre ile ilgili kavram sorularına yası büyük olan öğrencilerin alt sınıftaki öğrencilere göre daha doğru cevaplar verdiğini tespit etmiştir. Özetle Görümlü (2003) ve Çabuk ve Karacaoğlu (2003)’nun ve çalışmasından elde edilen bulgular ile çalışmamızdan elde edilen bulgular benzer özellikler göstermektedir. İlgili araştırmalardan ve çalışmamızdan elde edilen bulgulardan görüldüğü gibi yaş ilerledikçe insanların çevre tutum genel puanının arttığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların çevre sorunlarının genel farkındalığı puanları ortalamalarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=9,514$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi sonucunda; çalıştığı kurum devlet kurumu olanların çevre tutum genel puanları ortalamalarının, çalıştığı kurum özel sektör olanların ve diğerlerinin çevre tutum genel puanları ortalamalarından yüksek olarak belirlenmiştir.

Akbay ve arkadaşları (2011) “Bireyin çevre duyarlılığı ve gıda ürünleri tüketiminde çevresel duyarlılık” adlı çalışmasında çevre duyarlılığının sabit geliri olarak kabul edilen memur, işçi ve emekli statüsündeki kişilerde diğer gruplara göre daha üst düzeyde olduğunu belirtmiştir. Akbay ve arkadaşları (2011)’ın elde ettiği

bulgularla araştırmamızdan elde edilen bulgular birbirleriyle paralel özellik göstermektedir.

Devlet kurumlarında çalışan memur ve öğretmenlerin çevreye yönelik genel tutumunun özel sektörde çalışanlara göre yüksek olmasının sebebi olarak devlet kurumlarında çalışanların en az lisans düzeyinde eğitim almış olmasında kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların çevre sorunlarının genel farkındalığı puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=14,097$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi sonucunda öğrenim durumu lisans olan katılımcıların çevre genel tutumu öğrenim durumu ilkokul ortaokul ve lise düzeyinden yüksek olarak belirlenmiştir.

Çalışkan (2002) araştırmasından çıkan sonuçlara göre yetişkinlerin çevre sorunlarına ilişkin duyarlılıklarını etkileyen en önemli etmenin eğitim düzeyi olduğu görülmektedir. Yetişkinlerin eğitim düzeyi arttıkça çevre duyarlılığının da arttığı görülmektedir. Çalışkan (2002)'in yapmış olduğu araştırma sonuçlarıyla, bu çalışmada elde edilen bulguların örtüştüğü görülmektedir. Özetle çalışmamızda katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça çevreye yönelik tutumun ve bilginin aynı orantıda arttığı görülmektedir.

Sonuç olarak çevre sorunlarının çözümünde insan faktörünün önemli olduğu dikkate alınırsa, bireylerin çevre ve sorunları konusunda bilinçlenmelerinin gerekli olduğu kendini göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında eğitimin ve çevreye yönelik tutumların rolü göz ardı edilemez. Özellikle yetişkin eğitime yönelik halkın çevresel tutumunun ve eğitiminin ne derece yeterli olduğunun belirlenmesinde yapılan araştırmalar yetersiz kalmaktadır. Bu alanlarda yapılacak özgün araştırmalar, sorunların çözümüne yardımcı olacaktır. Yukarıda bahsedilen amaçla hareket

edildiğinde bu çalışma yetişkinlerin çevreye yönelik bilgi, beceri ve tutumlarını ortaya çıkarma amacıyla alan yazındaki bir eksikliği doldurma potansiyeline sahiptir.

5.2 Öneriler

Bu araştırma ülkemizde yetişkin çevre eğitimine yönelik halk eğitim merkezlerinde gerçekleştirilen ilk çalışmalardan biridir. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlardan yola çıkılarak şu öneriler getirilmiştir:

Çevre eğitimi ilk önce bireyin ailesinde başlar. Bu nedenle, yetişkin eğitimi planlamaları yapılırken ailelerin çevre eğitiminde çocuklarına örnek olacağı düşünülerek, yetişkinlere yönelik yapılacak olan programlarda çevre eğitimine yer verilmesine özen gösterilmesi önerilir.

Çevre eğitimine örgün eğitim programlarında okul öncesinden başlanarak bireyin bütün eğitim hayatı boyunca devam ettirilmelidir. Çevre bilincinin kazandırılmasında en büyük etken olan çevre eğitiminin toplumun tüm kesimlerine ulaşacak şekilde yaygınlaştırılması önerilir.

Öğrencilerin yaşadıkları doğal çevre ve oluşabilecek çevre sorunlarına karşı duyarlı olabilmesi için verilecek olan çevre eğitiminin bir bölümünün mutlaka doğada yapılması önemlidir. Bu nedenle, öğrencilerin doğayı daha yakından tanıyabilmesi için gezi gözlem gibi eğitim faaliyetlerinin okullarda teşvik edilmesi önerilir.

Çevre eğitimine yönelik planlamalar sadece bilgi ve tutum boyutunda kalmamalı, bilgi ve tutumun davranışa yansımaya yönelik eğitim faaliyetlerini de kapsamalıdır. Bu nedenle, gelecekte planlanacak çevre eğitimine yönelik eğitim

ve araştırma çalışmalarının davranışa yansımaları üzerinde durulmasında yarar olabilir.

Çeşitli sivil toplum örgütlerinin ve medya kuruluşlarının işbirliği ile basında çevre eğitime yönelik tüm halkın ulaşabileceği etkinlikler yapılmasına, yaygın eğitim kurumlarında çevre eğitime yönelik panel, seminer, brifing gibi etkinliklerle çevre bilinci halka ulaştırılmasına özen gösterilmesi önerilir

KAYNAKÇA

- Akbay, H. Ö. (2011). Giyim ve Gıda Ürünleri Kategorilerinde Tüketicilerin Plansız Satın Alma Davranışları Üzerine Bir Araştırma, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*. 13(2): 275-292.
- Akış, S. (1994). Kuzey Kıbrıs' ta Çevre Bilinci" *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 1(1): 7-17.
- Aksu A. (1985). "Foça Yarımadasının Tarihsel Gelişimi," *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir*.
- Aksu Y. ve Avcı D. (2008). "Fen Ve Teknoloji İle Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi: Burdur ili örneği." *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*: 59.
- Altın, M. (2001). "Biyoloji Öğretmeni Adaylarında Çevre Eğitimi," *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara*.
- Altın, M., Bacanlı, H. ve Yıldız, K. (2002, Eylül). Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Kongresinde sunulmuş Bildiri, ODTÜ, Ankara
- Atli, K., ve Uzun, N. (2009). Öğrencilerin Çevreye Yönelik İlgi, Düşünce ve Davranışları Arasındaki Korelasyonun İncelenmesi, *EÜFBED-Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2): 215-233
- Avinç, A. (1997). "Değişik enerji kaynakları ve çevreye etkileri" *Ekoloji Çevre Dergisi*, 7(27): 19-23.

- Ay, C. ve Ecevit, Z. (2005). Çevre Bilinçli Tüketiciler. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (10): 238-263
- Aydın, F. ve Çepni, O. (2010). University Students' Attitudes Towards Environmental Problems: A Case Study From Turkey. *International Journal of the Physical Sciences*, 5(17): 2715-2720.
- Bahar, M. (2002, Eylül). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Sera Gazları ve Global Isınma ile İlgili Anlama Düzeyleri ve Hatalı Kavramlar. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Kongresinde sunulmuş Bildiri, ODTÜ, Ankara
- Baş Tarsus, M. (2010). "İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi," *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara*
- Boztaş, D. (2006). "Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Toplumlarda Çevre Sorunsalı". *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas*
- Çabuk, B. ve Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2): 189-198.
- Çalışkan, H. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1): 57-70.
- Demirel, Ö.(1987). "Eğitim Terimleri", Safak Mat. Ankara.

- Derksen, L. and Gartrell, J., (1993), "The Social Context of Recycling",
American Sociological Review, 58: 434-442.
- Diduck, A. (1999). "Justice and Childhood: Reflections on Refashioned Boundaries". In: King, M, (ed.) *Moral Agendas for Children's Welfare*, Routledge: London.
- DPT Müsteşarlığı. (1994). "Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Çevre Özel İhtisas Komisyonu Raporu", Yayın No:DPT:2360-ÖİK:428, Ankara.
- Egeli, G, (1996). "Avrupa Birliği ve Türkiye’de Çevre Politikaları", Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.
- Erol, G. H. ve Gezer, K. (2006). Prospective of Elementary School Teachers’ Attitudes Toward Environment and Environmental Problems (Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarına Çevreye ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları). *International Journal of Environmental and Science Education*. 1(1): 65-77.
- Erten, S. (2003). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevreye Yararlı Davranışların Araştırılması. OMEP: 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı. Kuşadası/ Türkiye
- Ertepinar, H., Tekkaya, C. Sungur (2005). A Statistical Analysis of Children’s Environmental Knowledge and Attitudes in Turkey. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 15(3), 210-223.
- Federighi, P. (1999). "Key Words on Adult Learning", *Glossary of Adult Learning in Europe*. Hamburg
- Fernandez-Manzanal, at all (1999). Relationship between ecolog’fieldworkstudent attitudes toward environmental protection. *Journal of Research in Science Teaching*,36(4):431 – 453
- Geray, C. (1995). Çevre Koruma Bilinci ve Duyarlılığı İçin Halkın Eğitimi. *Yeni Türkiye*, 5: 664

- Görümlü, T. (2003). "Liselerde çevreye karşı duyarlılığın oluşturulmasında çevre eğitiminin önemi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- İlgar, R. (2007). Çevre Eğitiminde Yaygın Eğitimin Rolü ve Önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 23: 38–50*
- İbiş, S. (2009). “Biyoloji öğretmen adaylarının küresel ve ulusal çevre sorunları hakkındaki görüşleri”. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- İstanbulu, R.A. (2008). “Investigation of environmental literacy of sixth grades at a private school.” *Unpublished Master Thesis, ODTÜ, Ankara*
- Hiçyılmaz, E. and Türkkuşu, H.(1987). 2000 Yılına Doğru Türkiye. *2000 Yıllara Doğru Türkiye, Ankara: TÇSV Yayınları.*
- Hounshell, P. B., & Liggett, L. (1976). Environmental education one year later. *The Journal of Environmental Education, 8(1):32-35.*
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). İnsan, Aile, Kültür. Remzi Kitabevi. İstanbul
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Asil Yayın Dağıtım. İstanbul
- Karadayı, G. (2005). “Ortaöğretim Öğretmenlerinin Küresel, Ulusal Ve Yerel Çevre Sorunları Hakkındaki Görüşleri.” *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara*
- Karasar, N. (1994). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (6. Baskı) Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

- Kavruk, S. (2002). "Türkiye’de çevre duyarlılığının artırılmasında çevre eğitiminin rolü ve önemi", *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi. Ankara*
- Kilbourne, W. (2001). A multinational examination of the dominant social paradigm in environmental attitudes of university students. *Environment & Behavior*, 33(2): 209-229.
- Knapp, D. ve Barrie, E.(2001). Content Evaluation of an Environmental Science Field Trip. *Journal of Science Education and Tecnology* . 10(4)
- Mcdaniels, T., (1995), "Characterizing Perception of Ecological Risk", *Society for Risk Analysis* 15(5): 575-588.
- Mohai, 1991 Men, women and the environment An examination of the gender gap in environmental concern and activism. *Society and Natural Resources*, 5 :1-1
- Özdamar, K. (2004)."Paket Programlar ile İstatiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler), Kaan Kitabevi Ankara
- Özdemir, O.(2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık ve Duyarlılıkları, *Anakara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* , 57 (3) : 117-127
- Özsoy, S. (2012). "İlköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının çevreye karşı tutumları." *Eurasian Journal of Educational Research*. 46: 121-140.
- Pooley, J. A. ve O’Connor, M. (2000). Environmental Education and Attitudes. *Environment & Behavior*, 32(5): 711-724

- Sam, N., S. Gürsakal, (2010). "Üniversite öğrencilerinin çevresel risk algısı ve çevresel tutumlarının belirlenmesi." *Akademik Bakış Dergisi* 20 (2010): 1-16.
- Sancar, N. (2005). "Çevre için halk eğitiminde Japonya ve Türkiye örneği", *A. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Tez. Ankara*
- Spellman, G., Field, K., Sinclair, J. (2003). An investigation into UK higher education students' knowledge of global climatic change. *International Research in Geographical and Environmental Education*. 12 (1): 6-17.
- Şama, E. (2003). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2): 99-110.
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayınları, ISBN 975-591-378-5 Ankara
- T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı.. (2004), **Türkiye Çevre Atlası** . Ankara VI. Flora-Fauna Ve Hassas Yöreler. Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı.
- Topaloğlu, D. (1999). "Çevreye Yönelik Tutumlar ve Çevre Eğitimi" Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Tuncer, G. ve arkadaşları (2009). Assesing pre-service teachers' environmental literacy in Turkey as a mean to develop teacher education programs, *International Journal of Educational Development*. 29 (2009): 426-436.
- Uljas, J. (2001). Social identity influences on environmental attitudes and behaviors. *TRAMES: A Journal of the Humanities & Social Sciences*, 5(3), 255-269.

Ungar, S., (1994), "Apples and Oranges: Probing the Attitude - Behavior Relationship for the Environment", *Canadian Review of Sociology and Anthropology*, 31(3): 288-304.

Ünlü, H. (1995). Yerel Yönetim ve Çevre. IULA Çevre Kitapları Serisi: İstanbul

Yalçın, C. (1993). "Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara*

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara

Yıldız, K, ve arkadaşları (2002). "Çevrenin tanınması ve öneminin kavranmasını yönelik örnek bir sulak alan çalışması." *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*. 57(3): 117- 127

Yılmaz, A., Morgil, İ., Aktuğ, P. ve Göbekli, İ. (2002). Ortaöğretim ve Üniversite Öğrencilerinin Çevre, Çevre Kavramları ve Sorunları Konusundaki Bilgi ve Öneriler. *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 156-162.

Yücel, S. Ve Morgil, İ. (1998). Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14: 84-91.

EKLER

EK-1

Kişisel Bilgiler FORMU

Aşağıdaki kişisel bilgiler bölümünde yer alan ifadelerde size uygun olanı altındaki kutuya **X** işareti koyarak belirtiniz

	Erkek	Bayan
Cinsiyetiniz		

	18-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60 ve üzeri
Yaşınız aralığı						

	İlkokulu	Ortaokulu	Lise	Üniversite	Yüksek lisans	Doktora
Eğitim durumunuz						

	Özel sektör	Devlet kurumu	Kendi işyeri	Emekli
Çalıştığınız kurum				

EK-2

Çevre Sorunları Bilgi Anketi

Bu anket ile “ çevre sorunları ve çevre eğitimi ” konusundaki görüş ve önerileriniz belirlenecektir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Aşağıdaki sorularda bulunan seçeneklerden size en uygun olanı işaretleyiniz?

1- Sizce dünyadaki en önemli çevre sorunu aşağıdakilerden hangisidir? (Yalnızca bir tanesini işaretleyiniz)

☐ Doğal kaynakların kullanımı	☐ Enerji sorunu
☐ Hava kirliliği	☐ İklim değişikliği
☐ Kentleşme	☐ Nüfus artışı
☐ Radyoaktif kirlilik	☐ Su kirliliği
☐ Diğer(Belirtiniz.....)	

2- Sizce Türkiye’deki en önemli çevre sorunu hangisidir? (Yalnızca bir tanesini işaretleyiniz)

☐ Doğal kaynakların kullanımı	☐ Enerji sorunu
☐ Hava kirliliği	☐ İklim değişikliği
☐ Radyoaktif kirlilik	☐ Su kirliliği
☐ Ormanların azalması	☐ Diğer (Belirtiniz.....)

3- Çevre ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin en etkili grup aşağıdakilerden hangisi olabilir?

(Yalnızca bir tanesini işaretleyiniz)

☐ Devlet adamları	☐ Yöneticiler
☐ Eğitimciler	☐ Öğrenciler
☐ Çevre kuruluşları	☐ Diğer(Belirtiniz.....)

4- Sizce insanların çevre konusunda bilinçlenmelerine en çok hangisi katkıda bulunmaktadır?

☐ Gazete ve dergiler	☐ TV ve radyolar
☐ Okullar	☐ Çevre kuruluşları
☐ Belediyeler	☐ Çevre ve Orman Bakanlığı
☐ Diğer(Belirtiniz.....)	

5- Aşağıdaki görüşlerden hangisini kendinize yakın hissediyorsunuz?

- Çevreyi tahrip etme ve ekolojik dengeyi bozma pahasına ekonomik gelişme hızla devam etmelidir.
- Ekonomik yaptırımlar ile teknolojik ve ekonomik gelişme arasında dengeler kurarak yaşanabilir bir dünya modelinin oluşturulması gereklidir.
- Çevre ve doğal dengeyi koruyabilmek için ekonomik ve teknolojik gelişmenin sınırlandırılması gereklidir.

6- Sizce çevre konularının öğretilmesinin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- Öğrencileri çevre korumada aktif olmaları için yüreklendirmesi
- Öğrencilere okulda öğrendiklerinin günlük yaşamla ilgili olduğunu göstermesi
- Öğrencilerin günümüz sorunlarını anlamalarına yardım etmesi
- Bilmeleri gereken bir şey olması
- Problem çözüme ve karar verme becerilerini öğretmek için iyi bir yöntem olması
- Çevre konularının ilgi çekici olması ve öğrencilerde dikkat uyandırması
- Başka bir neden (lütfen yazınız)

.....

7- Sizce çevre eğitimi hangi öğretim kademesinde verilmeye başlanmalıdır?

☐ Okul öncesi eğitim kademesinde	☐ Yüksek öğretimde
☐ İlköğretim kademesinde	☐ Yaygın eğitimde
☐ Ortaöğretim kademesinde	

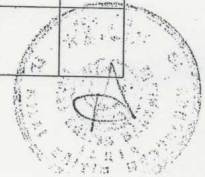
EK-3

Çevre Tutum Ölçeği

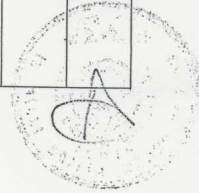
ÇEVRESEL TUTUM ÖLÇEĞİ

EK-2

Madde no	Madde metni	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Bilmiyorum
1	Dünyada çevre kirliliği tehlikeli düzeyde değildir.						
2	İnsanoğlu yaşamını sürdürülebilmek için doğa ile uyum içinde yaşamak zorundadır.						
3	Çevre kirliliği geçici bir problemdir.						
4	Türkiye'de çevre kirliliği sorunu yoktur.						
5	Endüstrileşmiş toplumlar insanlara yüksek yaşam standardı sunar.						
6	İnsanlar çevreye uyum sağlamaya (adaptasyona) yatkındır, bu nedenle kirlenmiş bir çevrede yaşamaları problem olmaz						
7	Çevre sorunlarının çözülmesi için, yaşama alışkanlıklarımızda önemli değişiklikler yapmamızı gerektirir.						
8	Çevrenin korunması ekonomik büyümeden daha önemlidir.						
9	Dünya'nın yaşamı desteklemekle ilgili doğal yeteneğini aşmak üzereyiz						
10	Çevre kirliliğini önlemek devletin sorumluluğudur						
11	Teknolojinin yararları, zararlarından daha fazladır.						
12	Nükleer bir kazanın çevreyi kirlenme olasılığı gitgide artmaktadır.						
13	Dünyadaki yetkililer, nüfus artışı azaltacak önlemler alacak ve nüfus artışı gelecekte problem olmayacaktır.						
14	Doğal kaynaklarımızı gelecek nesiller için korumalıyız.						
15	Fast food (hamburger, v.b.) tüketimi hem bizim, hem de çevrenin sağlığı açısından zararlıdır.						
16	Çevre sorunları her zaman vardır ve çözülmektedir, bu nedenle gelecekle ilgili kaygı duymaya gerek yoktur						
17	Bilim ve teknoloji, herhangi bir çevre sorununu kontrol edebilecek hızla gelişmektedir.						
18	Arabalardan kaynaklanan eksoz gazları iklim değişikliklerine yol açmaktadır						

19	Tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmesek, toprak kalitesi ve tarım topraklarının kaybı, hiçbir bitkinin yetiştirilemeyeceği duruma gelecektir						
20	Türkiye'nin endüstrileşmeye gereksinimi vardır, bu durumda endüstrileşmenin neden olduğu çevre kirliliği göz ardı edilebilir.						
21	Bilim ve teknoloji, çevre ile ilgili problemleri belirler ve çözer; bu yüzden bu konuların gelecekte önemi kalmayacaktır.						
22	Nükleer atıkları depolamak çok tehlikelidir						
23	Ülkemizde nesli tükenmekte olan birçok bitki ve hayvan türü bulunmaktadır.						
24	Çevre kirliliğinin önlenmesinde bireylerin sorumlulukları çok önemlidir.						
25	Tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmesek, ozon tabakasındaki deliğin büyümesi devam edecektir						
26	Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde nüfus arttıkça, çevre sorunları da artmaktadır						
27	Erozyon ve çölleşme bir çevre sorunudur.						
28	İnsanlık çevreyi sömürmektedir.						
29	Türkiye doğal kaynak açısından zengin bir ülkedir, bu yüzden doğal kaynakların tükenmesi söz konusu değildir.						
30	Yaşam tarzımızda değişiklik yapmayı doğal kaynakların yok olmaması için kabul edebiliriz.						
31	Alışveriş merkezlerinde uzun zaman geçirmek, tüketimi ve doğal kaynak kullanımını olumsuz yönde etkileyen bir yaşam tarzıdır						
32	Doğal kaynaklarımızı kendi neslimiz yararına kullanmalıyız.						
33	Dinozorlar doğal nedenler yüzünden yok oldu ama, deniz kaplumbağalarının sayılarının azalmasının nedeni insanlardır.						
34	Çevre kirliliğinin nüfus artışı ile hiçbir ilgisi yoktur.						
35	Çevre kirliliği insan sağlığını olumsuz yönde etkiler.						
36	Denizlerin içinde yüzülemeyecek kadar kirli hale gelmesi doğal bir olaydır.						
37	Güneş, rüzgar ve su gibi doğal enerji kaynakları hiçbir zaman tükenmeyecektir, bu yüzden dünyada enerji sıkıntısı söz konusu olmayacaktır.						

38	Herhangi bir aktiviteyi değerlendirirken, her şeyden önce çevreye etkisini göze almalıyız.								
39	Önümüzdeki birkaç yıl içinde çevre sorunları sona erecektir.								
40	Toplum, doğa korumacı davranışları desteklemelidir.								
41	Tüketim alışkanlıklarımızın doğal kaynakların tükenmesi ile ilgisi yoktur.								
42	Türkiye'deki çevre sorunlarının çözümü ile çevre bilincinin yaygınlaştırılması yakından ilgilidir.								
43	Doğal kaynakları sürdürülebilir kullanımı, kaynakların sürekli kullanımı demektir.								
44	Su ve elektrik kullanırken tasarruflu davranmak, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından önemlidir.								
45	Herkesin çevre kirliliğine etkisi vardır, ancak bu etki tüketim alışkanlıklarına göre değişir.								

EK-4

Araştırma İzni

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877/604.01.02/3221749
Konu:Özgür KINALI'nın
Araştırma İzni

06/11/2013

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 28/10/2013 tarih ve 1979 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çevre Eğitimi Anabilim Dalı Çevre Eğitimi Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Özgür KINALI 'nın"**Yetişkinlerin Çevre Koruma Konusundaki Bilgi ve Tutum Düzeylerinin Saptanması: Foça Örneği**" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüze bağlı Foça İlçesi Halk Eğitim Merkezi Kursiyerlerine uygulamak istediği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, yukarıda adı geçen İlçedeki Halk Eğitim Merkezinde, 2013-2014 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Vefa BARDAKCI
Müdür

OLUR
06/11/2013
Mustafa ERDOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Hükümet Konağı C Blok Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Tel: (0232) 477 21 38
Faks: (0 312) 477 21 07